

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: Cg.

ASIA: _____

Ministeri Gripenbergin raportti.
Stadiid.

25/1 1926.

ULKOASIAINMINISTERIO		
No 1/360 Sal. D. 13 26.		
2/2-26.	2	LII.
AMERICA	OSAS O	ASIA
5	Cg	

Herra Ministeri,

Eräs suomalais-espanjalaisen kauppasopimuksen irtisanomisehdotus.

Käydessäni t.k. 8 p:nä Teidän, Herra Ministeri, luona, kiinnitin Teidän huomiotaan kunnioittavimmin siihen seikkaan, että viime marraskuussa solmittua suomalais-espanjalaista kauppasopimusta yhä vielä Espanjassa vastustetaan. Huomautin olevan hyvinkin mahdollista, että Espanjan liikemailman - joko viininviljelijöiden tai puutavaravalmistajien - taholta saatettaisiin lähitulevaisuudessa ehdottaa sopimuksemme irtisanottavaksi.

Valitettavasti ovatkin ennusteluni aikaisemmin kuin olin osannut saavistaa käyneet toteen.

T.k. 16 - 18 p:nä kokoontui joukko Espanjan metsänomistajia ja puutavaravalmistajia Madridin Teollisuuskamariin harkitsemaan mahdollisista toimenpiteistä Espanjan puutavarateollisuuden nykyisen "ahdinkotilan" lopettamiseksi. Kokouksen puheenjohtajana toimi Espanjan Kansantaloudellisen Neuvoston jäsen Sr. Nardiz.

Kokouksessa esiintyneet puhujat huomauttivat Espanjan puutavaravalmistajien vaikeuksista kotimarkkinoilla kilpailla ulkomaisten puutavaexport-

Herra E.N. Setälä,

Suomen Tasavallan Ulkoasiainministeri
ym. ym. ym.

H e i s i n k i.

Madridissa, tammikuun 25 p:nä 1926. N:o 5/26.

töörrien kanssa, joka muka johtui siitä, ettei Espanjan puutavaratuotanto eikä - teollisuus ollut riittävässä määrin suojeltu. Sr. Nardiz esitti miten kaikki hänen tarkastamansa vieraiden valtojen kanssa tehdyt kauppasopimukset perustuvat ulkomaisille puutavaroille myönnettyihin alennuksiin tullitariffin toisesta sarakkeesta, joka seikka erittäin turmiollisesti vaikuttaa kotimaiseen tuotantoon. Tämän lisäksi tulee vielä se, että alhaisvaluuttaisilta mailta aikaisemmin kannettu erikoinen surtaxe nyttemmin kauppasopimusten solmimisen jälkeen on kumottu. Seurauksena siitä onkin m.m. ollut, että Espanja tätänykyä on tulvillaan ranskalaista puutavaraa ("nuestro país esta inundado de maderas francesas"). - Olisihan myöskin aivan "mieletöntä (absurdo), että Espanja suosisi Tšekko-Slovakian nuoren tasavallan puutavarteollisuutta, Espanjan teollisuuden tuotteilla kun ei vastapainoksi olisi juuri minkäänlaisia menestymismahdollisuuksia mainitussa maassa.

Muut puhujat - kuten Sres. Alonso Lambertti, Orómi, Alonso Pampliega y.m. - kannattivat puolestaan Sr. Nardizia sekä ehdottivat lisäksi erinäisiä toimenpiteitä puutavarteollisuuden elvyttämiseksi.

Puheenjohtajan esityksestä hyväksyttiin pöytäkirja, jossa ehdotetaan Espanjan tekemät kauppasopimukset Ranskan, Tšekko-Slovakian ja Suomen kanssa irtisanottaviksi ja mainittujen maiden tuotteista aikaisemmin kannettu, mutta sittemmin kumottu surtaxe (alhaisen valuutan koeffisientti) jälleen palautettavaksi.

Kokous valitsi kolme komissionia, jotka saivat tehtäväkseen laatia lopulliseen muotoon kokouksen hyväksymät pöytäkirjat. Myöskin sovittiin siitä, että keskustelussa esiintyneet puhujat henkilökohtaisesti

Madridissa, tammikuun 25 p:nä 1926. N:o 5/26.

ilmoittaisivat asianomaisille viranomaisille julkilausemansa sekä kokouksen hyväksymät toivomukset ja ehdotukset.

Mikäli minä tähän mennessä olen saanut tietää, ei kokouksessa erityisesti keskusteltu suomalais-espanjalaisesta kauppasopimuksesta, vaikkakin päätettiin vaatia senkin irtisanomista. Omituista kyllä ei kokouksessa mainittu mitään Espanjan ja Ruotsin välisestä kauppasopimuksesta, joka seikka tavallaan kenties on omiaan valaisemaan Ruotsin puutavateollisuuden asemaa ja vaikutusvaltaisia liikesuhteita Espanjassa. Vaikken luule, että kauppasopimuksemme irtisanomista lähitulevaisuudessa olisi syytä pelätä, tulen joka tapauksessa tarkoin seuraamaan asian kulkua sekä tarpeen vaatiessa ryhtymään tilanteen mahdollisesti kaipaamiin vastatoimenpiteisiin. Joskin meillä yhä vielä on täällä vastustajia, on meillä toiselta puolen myös vaikutusvaltaisia ystäviä.

Tulen siis aikanaan palaamaan tähän asiaan sekä pyydän Teitä, Herra Ministeri, vastaanottamaan erinomaisen kunnioitukseni vakuutuksen.

Suomen Chargé d'Affaires,

Ministeri *Linpenberg*.-

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: Cg.

ASIA: _____

Ministeri Gripenbergin raportti

Madrid

9/2 1926.

Pöytäkirja

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
N:o 11/260 Sal. 7. 11. 26.		
18/2-26	5	Liit.
RYHMÄ	OSA-ALO	ASIA
5.	Cg.	

Herra Ministeri,

Espanjan uusi hallitus ja sisäpoliittinen tilanne.

Koska heti Espanjaan palattuani sairastuin influenssaan olen nyt vasta tilaisuudessa tiedoittamaan Espanjan uudesta hallituksesta ja sen nykyisestä sisäpoliittisesta tilanteesta seuraavaa:

Reportissani N:o 115/25 viime lokakuun 13 p:ltä tiedoitin kunnioittavimmin Herra Ulkoasiainministerille kenraali Primo de Riveran huomauttaneen sanomalehdistön edustajille sotilasdirektorion varmaankin vielä jäävän valtaan ainakin viideksi vuodeksi.

Joulukuun 2 p:nä jätti hän kuitenkin kuninkaalle kirjeen, jossa hän ehdotti direktorion vapauttavaksi toimestaan ja sen sijaan muodostettavaksi uuden siviilihallituksen.

Otettuaan seuravana päivänä vastaan sanomalehtien edustajat ilmoitti hän heille katsovansa sisäpoliittisen tilanteen vaativan "kokoönpanoltaan, mutta ei luonteeltaan uutta hallitusta", joskaan ei voisi puhua mistään poliittisesta kriisistä sanan varsinaisessa merkityksessä. Palattuaan Marokosta oli hän näet "kaikkialla" kohdannut "niin paljon huhuja ja vehkeilyjä", että hän ja hänen työtoverinsa katsoivat sopivimmaksi "jouduttaa tapahtumien kulkua estääkseen siten yleisen mielipiteen huolestuttamista ja desorientoimista".

Herra E. N. Setälä,

Suomen Tasavallan Ulkoasiainministeri

y.m. y.m. y.m.

H e l s i n k i.

"Sotilasdirektorio" - kirjoitti hän kuninkaalle - "on monta kertaa ilmoittanut haluavansa luopua vallasta, ja ainoastaan isänmaallisista syistä sekä minun hartaasta pyynnöstäni ovat sen jäsenet kuitenkin suostuneet jäämään paikoilleen siksi kunnes Marokon kysymyksen ratkaisu olisi taattu. Tämä päämäärä näyttää nyt olevan saavutettu; joka tapauksessa on se tie, jota myöten onnelliseen ratkaisuun on kuljettava, viitoitettu.

Direktorio on ottanut ohjelmaansa ja on faktillisesti jo ratkaissut niin monta kysymystä, että niiden luetteleminen veisi liian pitkälle, mutta koska - puhumattaakaan armeijan ja laivaston reorganisoinnista - joukko "taloudellisia ja siviilikysymyksiä" vielä odottaa tähän asti lykättyjä ratkaisujaan - lykätty ehkä sen vuoksi, ettei niitä olisi voitu kysymysten asialliseen ja teknilliseen puoleen katoen kyllin pätevästi käsitellä - on direktorion toivomus saada luopua vallasta nyt täytettävä. ----- Rykyisen hallituksen sijaan on muodostettava uusi ministerihallitus, joka kuitenkin ei merkitse sitä, että direktorion kumoama hallitusmuoto olisi heti ja täydellisesti taas palautettava.

Uuden ministeriön ensimmäisenä tehtävänä on jatkaa direktorion toimintaa, vahvistaa järjestystä ja lainkuuliaisuutta, saada tasapaino aikaan valtion rahooloissa sekä uudistaa verolainsäädäntö. Sen tulee esiintyä radikaalisesti, hyvinkin radikaalisesti - ei siinä mielessä, että se orienteerantuisi vasempaan tai oikeaan päin - mutta onaksua sellaisia radikaalisia keinoja, joiden avulla se saisi poistetuksi poliittisessa elämässä esiintyneet väärinkäytökset ja koettaa saada hitaan ja puutteellisen valtiokoneiston toimimaan moitteettomasti - - - - -

"Rohkenen siis Teidän Majestestillenne ehdottaa, että sotilasdirektorion sijalle nimitettäisiin siviili-taloudellinen direktorio, joka kokoonpanoltaan oli-

Madridissa, helmikuun 9 p:nä 1926. N:o 11/26.

si asiallisesti nykyistä tarkoituksenmukaisempi, vaan ei vähemmääränsä toiminnassaan".

Tämän johdosta antoi kuningas Primo de Riveran tehtäväksi muodostaa uuden hallituksen sekä määrätä sen varapresidentin. Kenraali ehdotti tähän toimeen entisen alivaltiosihteerin kenraali Martinez Anidon, jolle myös sisäasiainministerin salkku uskottiin. Muut ministrit ovat:

Valtioministeri: Vanguas Messia, s. 1890; Madridin Yliopiston Kansainvälisen oikeuden professori, vakinaisen valitystuomistuksen sekä Espanjan Kansainliiton delegationin jäsen; entinen Mauran konservatiiviseen puolueeseen kuulunut kansanedustaja.

Valtiovarainministeri: Calvo Sotelo, s. 1893; "Paikallisen Hallinnon" tähänastinen päällikkö; aikaisemmin kuulunut Mauran puolueeseen.

Oikeusministeri: Calo-Ponte, s. 1876; Korkeimman oikeuden pääaudittööri.

Opetusministeri: Callejo de la Cuesta, s. 1894; Valladolidin Yliopiston "Luonpollisoikeuden" professori; Castilla Viejan Isänmaallisen Liiton presidentti.

Fomentoministeri: (Maatalousministeri): Benjumea-Busin, s. 1887; insinööri, nauteloitu 1921 jolloin otti "Kreivi de Guadalhorce"n arvonimen.

Työministeri: Amós, s. 1894; aikaisemmin kuulunut Katalonian Itsenäisyysliittoon, sotilasdirektorion aikana Työministeriön alivaltiosihteerinä.

Sotaministeri: Herttua de Tetuan, s. 1864; divisionakenraali, aikaisemmin toiminut sotaministeriön alivaltiosihteerinä.

Laivastoministeri: Vars-amiraali Cornejo, s. 1861; aikaisemmin toiminut laivastoministeriön alivaltiosihteerinä.

Hallituksen sotilasjäsenistä on varanmiraali Cornejo verrattain tuntematon eikä Tetuanin herttuata pidetä varsin etevänä miehenä. Sitä vastoin on "verinen kenraali" Martinez Anido, joka 1920-1922 toimi Barcelonan siviilikubernöörinä, tunnettu tarmokkaaksi, häikäilemättömäksi mieheksi, jonka vaikutusvalta sisäasiainministeriön alaisena olevaan siviilikaartiin lienee hyvin suuri. Hänen nimittämisenä sisäasiainministeriksi painostaa tavallaan hallituksen diktatoorista luonnetta, koska siviilikaartista saattaa mahdollisesti vielä tulla Pretoriaanikaarti, siinä tapauksessa nimittäin, ettei armeija enää tunnustaisi hallitusta luottamuksensa arvoiseksi.

Madridissa, helmikuun 9 p:nä 1926. N:o 11/26.

Kuten ylläolevasta ilmenee ovat kaikki hallituksen siviilijäsenet vielä nuoria miehiä. Hr. Aunos on verrattain tunnettu organisaattorikyvystään, kun sensijaan hra. Calvo Sotelon edellytyksistä hoitaa menestyksellisesti valtiovarainministerin tehtäviä ollaan hyvinkin eri mieltä. Valtioministeri Yanguas Messiaa pidetään etevänä fakkisiehenä ja on jo aikaisemmin esiintynyt Primo de Riveran poliittisten näitteiden julkisena kannattajana; muut ministerit ovat poliittisesti homines novi.

Ei kukaan heistä edusta mitään poliittista puoluetta - lukuunottamatta "Union Patriótica"-nimistä "puolueetonta" poliittista ryhmitystä, joka kuitenkin faktillisesti ei vielä käytännöllisesti katsoen ole mikään puolue.

Mitkä olivat sitten uuden hallituksen muodostamisen varsinaiset syyt? Primo de Rivera ei tahdo myöntää, että todellinen kriisi olisi puhjennut sotilasdirektorion keskuudessa, mutta kuitenkin ei liene epäilyttäkään, etteikö niin olisi käynyt. Mikäli luotettavalta taholta olen saanut tietää eivät Primo de Riveran kollegat tahtoneet suostua hänen jo Marrkossa ollessaan suunnittelemiinsa sisäpoliittisiin uudistuksiin. Riitakysymykset lienevät koskeneet

1. Primo de Riveran vielä verrattain epämääräisiä suunnitelmia yksikamarisen parlamentin muodostamiseksi;
2. Armeijan ja laivaston uudistusohjelmaa;
3. Verotussysteemin uudistusta.

Primo de Rivera lienee näet ehdottanut nykyisten verojen vaihtamista yhteen uuteen veroon (kuten Ranskassa ennen vallankumousta), ehdotus, joka on herättänyt paljon levottomuutta, koska epäillänsä sen tosiasiasa merkittävien verojen koroittamista (jo Voltaire sanoi: "L'impôt unique" on "l'impôt inique").

Riita päättyi siis niin, että sotilasdi-
rektorion kenraalit luopuivat toimistaan ja astuivat uu-
delleen armeijan palvelukseen. Joskin hallituksen luonne
on siis muuttunut, on kuitenkin sen yleinen orienteeraus
sama kuin ennenkin: sotilasdiktatuurin sijaan on tullut
siviilidiktatuuri. Aikaisemmin todellinen oligarkia (ar-
meija ja laivasto) hallitsi Espanjaa; nyt on joukko soti-
las- ja siviilihenkilöitä tullut valtaan, vaikkeivat edus-
ta juuri mitään - armeijaa eikä siviiliväestöä. Primo de
Rivera toimii siis jatkuvasti suuremmissa määrin kuin ai-
kaisemmin varsinaisena diktaattorina.

Joulukuun alkupuoliskolla hallitus jul-
kasi pitkän selonteon poliittisesta ohjelmastaan, joka
kuitenkin osoittautui verrattain epämääräiseksi.

Siinä korostetaan sitä seikkaa, ettei Es-
panjan kansa odota uudelta hallitukselta mitään varsinais-
ta poliittista toimintaa, ainoastaan "varmaa ja pätevää
esiintymistä, tasapuolisuutta ja asiallisuutta". Selityk-
sestä ilmenee että 1) nykyinen hallitus nojautuu Isänmaal-
liseen Liittoon (Union Patriótica); 2) hallitus on edistys-
mielinen, vaan ei radikaali; 3) vasta uusi hallitus tulee
kutsumaan eduskunnan kokoon ja palauttamaan säännölliset
olot; 4) nykyinen vaihekausi päättyy mahdollisesti tulevan
heinäkuun 1 p:nä, jolloin uusi budjetti, jonka laatiminen
on hallituksen tärkein tehtävä, astuu voimaan; 5) sotilaa-
lisen toiminnan harokossa arvelaan päättyvän muutamien
kuukausien kaluttua; 6) verouudistusehdotukset saatetaan
yleisön tietoon, jottei siis ole mitään yllätyksiä siinä
suhteessa odotettavissa. Sensuurin lakkauttamisesta ei
kuitenkaan puhuta mitään, ja kysymys on siis: tuleeko ylei-
sö tosiasiallisesti saamaan vapaasti keskustella verouu-
distusehdotuksista? - Hallituksen kauppapolitiikasta ei
selonteossa mainita juuri mitään; päinvastoin huomautetaan

nimenomaan, ettei hallitus vielä ole määrannyt kantaansa lopullisesti.

Sanomalehdistö on yleensä hyvin kylmäkiskoisesti ottanut vastaan uuden hallituksen ja sen ohjelman. Myöskin konservatiivis-katolinen El Debate-niminen lehti, joka yleensä alusta alkaen on tukenut sotilasdirektiota, huomauttaa, vaikkakin varovaisessa muodossa, että sensuuria on lievennettävä, jotta keskustelu uuden hallituksen uudistusehdotuksista kävisi mahdolliseksi. Muut lehdet (radikaalinen El Sol, konservatiivinen ABC, maltillis-konservatiivinen Informaciones, vapaamielinen Heraldo de Madrid, romanonelais-vapaamielinen Diario Universal) arvostelevat välillisesti hallitusta painostamalla sen väliaikaista luonnetta (El Sol), tai lausumalla mielihyvänsä sen johdosta, että armeija jälleen on palannut varsinaisiin tehtäviinsä (ABC, Informaciones, Diario Universal) tai huomauttamalla, että uuden hallituksen muodostaminen sittenkin merkitsee ensimmäistä askelta säännöllisiä oloja kohden.

Toiselta puolen ei Espanjassa ole mitään oppositionia sanan varsinaisessa merkityksessä: suuri yleisö on yhtä välinpitämätön politiikasta kuin ennenkin ja yleinen mielipide "introuvable" (johtuen osaksi myös sensuurista). Joskin sellaisissa pikkukaupungeissa kuin Linares ja Tuy - valtioministerin ja valtiovarainministerin syntymäpaikat - vietetään juhlia siviilimiesten hallitukseen astumisen johdosta, ei suinkaan seuraa, että suuri yleisö olisi yhtä iloinen; yhtävähän kuin yllämainitsemieni sanomalehtien arvostelut puolestaan eivät merkinne mitään vakavampaa hallitusta uhkaavaa vaaraa.

Vastanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Suomen Chargé d'Affaires,

Ministeri *Knippenberg*. -

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: Cg.

ASIA: _____

Ministeri Gripenbergin raportti.
- Madrid.

10/3 1926.

Passin

LEGATION DE FINLANDE Madridissa, helmikuun 10 p:nä 1926. N:o 12/26.

ULKOASIAINMINISTERIÖN		
N:o 5/360 Sal. D. 12/26		
19/2-26.	6	LII.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5.	Cg.	

Herra Ministeri,

Suomalais-espanjalainen kauppasopimus.

Kirjelmästäni N:o 5/26 viime tammi-
kuun 31 p:ltä tiedoitin kunnioittavim in Teille, Herra Mi-
nisteri, miten joukko espanjalaisia metsänomistajia ja puu-
tavaravalmistajia olivat Madridin Teollisuuskamarissa pitä-
mässään kokouksessa päättäneet ehdottaa Espanjan hallituk-
selle suomalais-espanjalaisen kauppasopimuksen sanottavaksi
irti.

Viime tammi-kuun lopulla sain myös
vastaanottaa Joukon Valenciassa konsulina, Denian kaupungis-
sa asuvan suomalaisen liikemiehen Claudio Sjöblomin sekä
tunnetun barcelonalaisen puutavainporttööri hra Hans Möl-
lerin lähettämiä kirjeitä, joissa he kiinnittivät huomiota-
ni sopimuksen irtisanomiseksi harjoitettavaan propagandaan.
Viimemainittu liikemies kirjoitti m.m.: "På grund av ovanbe-
rörda tidningsnotiser (puutavaravalmistajien hallitukselle
jättämä ehdotus) äro köparne mycket oroliga och vägra in-
läta sig på underhandlingar förrän förhållandena blivit
mindre ovissa".

Nämä tiedot olivat tietenkin osiaan
huolestuttamaan minua, mutta koska Madridiin palattuani sai-
rastuin, on ollut tilaisuudessa heti ryhtymään toimenpitei-
siin tilanteen selvittämiseksi.

Herra E.N. Setälä,
Suomen Tasavallan Ulkoasiainministeri,
ym. ym. ym.

H e l s i n k i.

Sairaudesta toinnuttuani astuin t.k.

6 p:nä yhteyteen Kansantaloudellisen Neuvoston ja Sopimus-
jaoston jäsenen, "Union Nacional de la Exportacion Agricola"-
nimisen yhdistyksen pääsihteeri Sr. Garcia Guijarron kanssa,
jonka henkilön toiminnasta kauppasopimuksema hyväksi olen
monasti Ulkoasiainministeriölle tiedoittanut. Sr. Garcia Gui-
jarrokin ilmoitti saaneensa kuulla sopimustamme vastaan-
tähdytystä propagandasta. M.m. olivat Valencian hedelmäexport-
töörit hänelle ilmaisseet olevansa siitä hyvin huolissaan
sekä ehdottaneet, että Union Nacional de la Exportacion Ag-
ricola heti ryhtyisi tarmokkaaseen vastapropagandaan. Tä-
hän ei Sr. Garcia Guijarro kuitenkaan ollut tahtonut suos-
tua, koska sellainen propaganda tarpeettomasti kiinnittäisi
asian liian suurta huomiota. Hän puolestaan ei pitänyt
tilannetta erikoisen vakavana, vaikka hän kylläkin tarkoin
seurasi asian kehittyäistä. Hän sanoi kuitenkin olevansa
valmis kaikin tavoin avustamaan minua ja ryhtymään kaikkiin
niihin toimenpiteisiin, joita minä katsoisin tilanteen mah-
dollisesti vaativan.

Vasta tänään sain tilaisuuden keskus-
tella asiasta valtioministeri Yanguas Messian kanssa. Hänen
Ylhäisyytensä, joka mitä ystävällisimmin otti minut vastaan,
ilmoitti pitkän keskustelunne kuluessa seuraavaa:

1. Minun espanjalaisten metsänoistajien ja puutava-
ravalmistajien delegaationi oli käynyt ^{sekä} hänen että hallituk-
sen presidentin kenraali Primo de Riveran luona pyytämässä
hallitusta sanomaan irti kauppasopimuksema.

2. Hän vakuutti kuitenkin mitä kategorisimmassa
muodossa, ettei nykyisellä hallituksella ollut vähintäkään
aikomusta sanoa irti sopimustamme ja hallitus ei ollut
kiinnittänyt mitään huomiota puutavaratuottajien esitykseen

3. Periaatteessa ovat hra Yanguas ja hänen halli-

tuskumppaninsa kokonaan kauppasopimusten irtisanomisia vastaan. Jos hallitus katsoo jonkun kauppasopimuksen kaipaavan tarkastelua on se päättänyt olla sanomatta sitä irti ja saattaa välittömästi asianomaisen hallituksen tietoon tämän mielipiteensä pyytäen sitä tutkimaan mahdollisuuksia muutosten aikaansaamiseksi kyseessä olevaan sopimukseen. Sellaistakaan askelta ei nykyinen hallitus ottaisi ennenkuin se huolellisesti olisi tutkinut sellaisen sopimuksen vaikutusta Espanjan taloudelliseen elämään. Suomalais-espanjalainen kauppasopimus ei kuitenkaan ole ollut minkäänlaisen käsittelyn alaisena valtioministeriössä. Myöskin siinä hyvin epätodennäköisessä tapauksessa, että hallitus tulisi siihen käsitykseen, että kauppasopimuksemme kaipaa muutoksia, tulisi Hänen Ylhäisyytensä siitä ilmoittamaan hetimiten minulle. Mutta, painosti hra Yanguas, siitä ei ole lainkaan kysymys.

4. Valtiomministeri huomautti nimenomaan, että näitä hänen lausuntojaan oli katsottava virallisiksi ja nykyistä hallitusta sitoviksi, vaikkei hän tietystikään voinut sanoa mitään mahdollisen uuden hallituksen kannasta.

5. Lopuksi Hänen Ylhäisyytensä pyysi minua saatamaan lausumansa niinhyvin hallitukseni kuin espanjalaisien puutavarainporttöörien tietoon. Viinemainitut voivat olla täysin vakuutettuja siitä, ettei mikään vaara uhkaa suomalais-espanjalaisia kauppasuhteita.

Puolestani olen ehdottaman vakuutettu siitä, että valtioministerin sanat täsmälleen kuvastavat nykyisen hallituksen kantaa tässä kysymyksessä. Koska - kuten raportissani N:o 11/26 huomautin - hallitus joka tapauksessa jäänee valtaan ainakin heinäkuun 1 p:ään saakka, eikä kesällä sopimuksen irtisanominen voine tulla kysymykseen, syystä että "vireellinen elämä" kuumina kesäkuukausina on kokonaan seisehdyksissä - niin ei ainakaan toistai-

LEGATION DE FINLANDE Madridissa, helmikuun 10 p:nä 1926. N:o 12/26.

seksi liene vähintäkään syytä levottomuuteen.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisten kunnioitukseni vakuutus.

Suomen Chargé d'Affaires,

Ministeri *Knipenberg*.-

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: Cg.

ASIA: _____

Ministeri Gripenbergin raportti
Madrid

15/2 1926.

Salainen.

ULKOAASIAINMINISTERIÖ		
N:o 6/361 Sal. 26.		
26/2-26	to	Liit.
YHMA	OSASTO	ASIA
5	Cg.	

Herra Ministeri,

Kansainliiton Neuvoston n.s. vakinaiset jäsenet.

Kävin t.k.10 p:nä valtioministeri Yanguas Messian puheilla tiedustellakseni m.m.häneltä Espanjan hallituksen kantaa Kansainliiton Neuvoston reorganisointikysymykseen nähden. Valtiomministeri, joka pyysi minua pitämään ilmoituksiaan luottamuksellisina, kertoi suunnilleen seuraavaa:

Espanja, joka Kansainliiton perustamisesta saakka on ollut edustettuna Liiton Neuvostossa, oli v.1922:n yleiskokouksessa ehdottanut sille myönnettäväksi vakinaista paikkaa Neuvostossa. Tähän Espanjan ehdotukseen ei yleiskokous kuitenkaan suostunut, mutta siitä huolimatta ei se suinkaan ole luopunut pyrkimyksistään tämän päämäärän saavuttamiseksi. Saksan nyttemmin liittyessä Kansainliittoon ja siitä syystä Liiton Neuvoston uudelleenjärjestämiskysymys tulee jälleen esille, on Espanjan hallitus katsonut tilanteen sopivaksi esittää toistamiseen vaatimuksensa. Valtiomministeriö huomautti hallituksensa olevan sitä mieltä, että Espanja, ei ainoastaan yleisen poliittisen ja kansainvälisen asemansa perusteella, vaan myöskin espanjaapuhuvan mailman faktillii-

Herra E.M. Setälä,

Suomen Tasavallan Ulkoasiainministeri
ym. ym. ym.

H e l s i n k i.

sena edustajana olisi moraalisesti oikeutettu pysyvään paikkaan Liiton Neuvostossa. Sitäpaitsi on otettava huomioon Espanjan jo suorittama työ Kansainliiton keskuudessa ja sen yleisten aatteiden hyväksi, joka kaikkialla tunnustetaan suuriarvoiseksi. Hän ei vielä voinut sanoa mitään lopullista muiden valtojen suhtautumisesta Espanjan ehdotukseen, mutta oli hän kuitenkin varsin toivokas sen hyväksymiseen nähden.

Huomautin Sr. Yanguas'ille muiden valtojenkin - kuten Brasilian ja Puolan - vaativan pysyvää paikkaa Neuvostossa ja tiedustelin oliko Espanjan hallitus jo määrännyt kantaansa niiden pyrkimyksiin nähden. Valtioministeri vastasi, ettei Hänen Katolisen Majesteettinsa hallitus vielä ollut lopullisesti käsitellyt sitä kysymystä. Periaatteessa hänellä itsellään ei ole mitään sitä vastaan, että nämäkin valtiot tulisivat vakinaisesti edustetuiksi Liiton Neuvostossa. Toiselta puolen hän kuitenkin oudoksui Puolan vaatimusta. Joskin Saksan ja Puolan väliset riitakysymykset ovat varsin aktuelleja ja mutkikkaita Kansainliitossa käsiteltäviä problemeja olisi asia ehkä siten järjestettävissä, että Puola Saksan tultua Liiton jäseneksi saisi väliaikaisen paikan Neuvostossa. Kuten sanottu ei hän kuitenkaan vielä voinut ilmoittaa hallituksensa kantaa tässä kysymyksessä, koska sen lopullinen määrääminen tulisi suuresti riippumaan muiden Neuvostossa edustettujen valtojen suhtautumisesta siihen.

Joka tapauksessa - huomautti valtioministeri lopuksi - tulee Espanjan hallitus pitämään kiinni omasta vaatimuksestaan.

Puolestani en ole lainkaan vakuutettu siitä, että Etelä-Amerikan tasavallat olisivat val-

niit tunnustamaan Espanjan luonnolliseksi edustajakseen. Onhan tietysti mahdollista, että nämä vallat Etelä-Amerikassa juuri tällä haavaa vallitsevan espanjalaisten lentäjien Amerikanretken aiheuttaman "espanjalaisen kuumeen" johdosta olisivat taipuvaisia kannattamaan Espanjan ehdokkuutta, mutta toiselta puolen ei liene kiellettävissä, että tuo säännöllisin määräjain toivotettu espanjalais-amerikalainen "ystävyyys" ja "panespanjalainen" politiikka ovat mitä suurimmassa määrin pelkkää retoriikkaa. Asian ratkaisu riippunee kuitenkin faktillisesti yksinomaan Neuvostosta, johon tätä nykyä kuuluu ainoastaan yksi ^{espanjalainen} etelä-amerikalainen valtio nim. Uruguay, ja otaksuttavissa on, että tämän vallan edustaja Neuvostossa, tšekäläinen ministeri Sr. Fernandez y Medina, olisi valmis kannattamaan Espanjan ehdokkuutta. Valtioministerin toivehikas lausunto antaa myöskin aihetta lauloon, että Espanja jo on hankkinut itselleen joidenkin Neuvoston jäsenten - luultavasti ainakin Ranskan - kannatuksen. Keskustellessani tänään tästä kysymyksestä Suur-Britannian Ambassadeineuvoksen Mr. Gurneyn kanssa, vakuutti hän, ettei hänen hallituksensa vielä ole ratkaissut kantaansa, joka vakuutus myös on sopusoinnussa Sir Austen Chamberlainin t.k.11 p:nä Alahuoneessa lausunien sanojen kanssa ("The application of Germany for admision to the League has opened ----- the whole question of the composition of the Council, and is giving rise to claims in other quarters, but until those claims have been formally preferred and the arguments both for and against them have been heard it is impossible to reach any final decision -----").

On myöskin otettava huomioon, että jos Brasilia, Etelä-Amerikan ainoa portugalilainen valtio saisi pysyvän paikan Neuvostossa se tuskin olisi Kansain-

liiton eduksi, koska se todennäköisesti aiheuttaisi sen, että myöskin Argentiina ja Chile ja ehkä muutkin Etelä-Amerikan valtiot Brasialle kateellisina esittäisivät samallaisen vaatimuksen.

Mikäli minä ymmärrän ei siis olisi suotavaa, että Kansainliiton Neuvostoa vielä laajennettaisiin. Jo Neuvoston tehtävien luonne edellyttää, että sen jäsenten lukumäärä on vähäinen. Yleiskokous keskustelee suurista kysymyksistä ja määrää Liiton toiminnan yleisiä periaatteita, mutta juuri sen monilukuisuuden vuoksi se työskentelee hitaasti eikä sillä ole samaa vastuuntunnetta kuin Neuvostolla, jonka tehtävänä on toimia nopeasti silmälläpitäen käytännöllisen kansainvälisen politiikan vaatimuksia ja näkökohtia. Neuvosto edustaa faktillista valtaa; sen jäsenten tulee esiintymisessään olla varovaisempia, ehkä juuri senvuoksi, että heidän vastuutaakkansa on raskaampi ja silmäänpistävämpi. On myöskin muistettava, että Neuvoston päätösten tulee olla yksimielisiä - lukuunottamatta joitakin poikkeuksia - mutta kulta suurempi sen jäsenten lukumäärä on sitä vaikeampi on tietysti yksimielisten päätösten saavuttaminen. Joskin Puolan ja Saksan väliset riitakysymykset vielä tulevat aiheuttamaan Kansainliitolle paljon työtä, niin ei kuitenkaan minun mielestäni - kuten myös valtionministeri Yanguas minulle huomautti - siitä seuraa, että Puolalle sen takia olisi myönnettävä vakinainen paikka Neuvostossa.

Tämä kysymys koskee tietenkin vain välillisesti Suomen ulkopoliittikkaa eikä meillä liene mahdollisuuksia vaikuttaa sen ratkaisuun. Ainoastaan siinä tapauksessa, että joku Neuvoston jäsen, esim. Ruotsi, tiedustelisi Suomen hallituksen mielipidettä, saisimme tilaisuuden esittää näkökohtamme. Kun Neuvosto kerran on

LEGATION DE FINLANDE Madridissa, helmikuun 15 p:nä 1926. N:o 13/26.

ratkaissut asian, ei liene epäilystäkään siitä, etteikö yleiskokous myöskin hyväksyisi sen yksimielisen päätöksen.

Vastaanottaa, Herra Ministeri, erinomaisten kunnioitukseni vakuutus.

Suomen Chargé d'Affaires,
Ministeri *Koivunberg*. -

Madridissa, helmikuun 15 p:nä 1936. N:o 13/36.

senä edustajana olisi moraalisesti oikeutettu pysyvään paikkaan Liiton Neuvostossa. Sitäpaitsi on otettava huomioon Espanjan jo suorittama työ Kansainliiton keskuudessa ja sen yleisten sätteiden hyväksi, joka kaikkialla tunnustetaan suuriarvoiseksi. Hän ei vielä voinut sanoa mitään lopullista muiden valtojen suhtautumisesta Espanjan ehdotukseen, mutta oli hän kuitenkin varsin toivokas sen hyväksymiseen nähden.

Huomautin Sr. Yanguas'ille muiden valtojenkin - kuten Brasilian ja Puolan - vaativan pysyvää paikkaa Neuvostossa ja tiedustelin oliko Espanjan hallitus jo määrännyt kantaansa niiden pyrkimyksiin nähden. Valtioministeri vastasi, ettei Hänen Katolisen Majesteettinsa hallitus vielä ollut lopullisesti käsitellyt sitä kysymystä. Periaatteessa hänellä itsellään ei ole mitään sitä vastaan, että nämäkin valtiot tulisivat vakinaisesti edustetuiksi Liiton Neuvostossa. Toiselta puolelta hän kuitenkin oudoksui Puolan vaatimusta. Joskin Saksan ja Puolan väliset riitakysymykset ovat varsin aktuelleja ja mutkikkaita Kansainliitossa käsiteltäviä problemeja olisi asia ehkä siten järjestettävissä, että Puola Saksan tultua Liiton jäseneksi saisi väliaikaisen paikan Neuvostossa. Kuten sanottu ei hän kuitenkaan vielä voinut ilmoittaa hallituksensa kantaa tässä kysymyksessä, koska sen lopullinen määrääminen tulisi suuresti riippumaan muiden Neuvostossa edustettujen valtojen suhtautumisesta siihen.

Joka tapauksessa - huomautti valtioministeri lopuksi - tulee Espanjan hallitus pitämään kiinni omasta vaatimuksestaan.

Puolestani en ole lainkaan vakuuttettu siitä, että Etelä-Amerikan tasavallat olisivat val-

Madridissa, helmikuun 15 p:nä 1926. N:o 13/26.

mit tunnustamaan Espanjan luonnolliseksi edustajakseen. Onhan tietysti mahdollista, että nämä valtiot Etelä-Ameri-
kassa juuri tällä haavalla vallitsevan espanjalaisten len-
täjien Amerikanretken aiheuttaman "espanjalaisen kuumeen"
johdosta olisivat taipuvaisia kannattamaan Espanjan eh-
dokkuutta, mutta toiselta puolen ei liene kiellettävissä,
että tuo säännöllisin määräjain toivotettu espanjalais-
amerikalainen "ystävyyss" ja "panespanjalainen" politiikka
ovat mitä suurimmassa määrin pelkkää retoriikkaa. Asian
ratkaisu riippunee kuitenkin faktillisesti yksinomaan Neu-
vostosta, johon tätä nykyä kuuluu ainoastaan yksi ^{espanjalainen} etelä-
amerikalainen valtio nim. Uruguay, ja otaksuttavissa on,
että tämän vallan edustaja Neuvostossa, tšekkiläinen minis-
teri Sr. Fernandez y Medina, olisi valmis kannattamaan Es-
panjan ehdokkuutta. Valtioministerin toivehikas lausunto
antaa myöskin aihetta lauloon, että Espanja jo on hankki-
nut itselleen joidenkin Neuvoston jäsenten - luultavas-
ti ainakin Ranskan - kannatuksen. Keskustellessani tä-
nään tästä kysymyksestä Suur-Britannian Ambassadineuvok-
sen Mr. Gurneyn kanssa, vakuutti hän, ettei hänen hallituk-
sensa vielä ole ratkaisseut kantaansa, joka vakuutus myös
on sopuseinnussa Sir Austen Chamberlainin t.k. 11 p:nä
Alahuoneessa lausumien sanojen kanssa ("The application
of Germany for admission to the League has opened -----
the whole question of the composition of the Council,
and is giving rise to claims in other quarters, but until
those claims have been formally preferred and the argu-
ments both for and against them have been heard it is
impossible to reach any final decision -----").

On myöskin otettava huomioon, että
jos Brasilia, Etelä-Amerikan ainoa portugalilainen valtio
saisi pyöryvän paikan Neuvostossa se tuskin olisi Kansain-

Madridissa, helmikuun 15 p:nä 1936. N:o 13/26.

liiton eduksi, koska se todennäköisesti aiheuttaisi sen, että myöskin Argentiina ja Chile ja ehkä muutkin Etelä-Amerikan valtiot Brasialle kateellisina esittäisivät samallaisen vaatimuksen.

Mikäli minä ymmärrän ei siis olisi suotavaa, että Kansainliiton Neuvostoa vielä laajennettaisiin. Jo Neuvoston tehtävien luonne edellyttää, että sen jäsenten lukumäärä on vähäinen. Yleiskokous keskustelee suurista kysymyksistä ja määrää Liiton toiminnan yleisiä periaatteita, mutta juuri sen monilukuisuuden vuoksi se työskentelee hitaasti eikä sillä ole samaa vastuuntunnetta kuin Neuvostolla, jonka tehtävänä on toimia nopeasti silmälläpitäen käytännöllisen kansainvälisen politiikan vaatimuksia ja näkökohtia. Neuvosto edustaa faktillista valtaa; sen jäsenten tulee esiintymisessään olla varovaisempia, ehkä juuri sen vuoksi, että heidän vastuunsa on raskaampi ja silmään pistävämpi. On myöskin muistettava, että Neuvoston päätösten tulee olla yksimielisiä - lukuunottamatta joitakin poikkeuksia - mutta kunta suurempi sen jäsenten lukumäärä on sitä vaikeampi on tietysti yksimielisten päätösten saavuttaminen. Joskin Puolan ja Saksan väliset riitakysymykset vielä tulevat aiheuttamaan Kansainliitolle paljon työtä, niin ei kuitenkaan minun mielestäni - kuten myös valtioministeri Yanguas minulle huomautti - siitä seuraa, että Puolalle sen takia olisi myönnettävä vakinainen paikka Neuvostossa.

Tämä kysymys koskee tietenkin vain välillisesti Suomen ulkopoliittikkaa eikä meillä liene mahdollisuuksia vaikuttaa sen ratkaisuun. Ainoastaan siinä tapauksessa, että joku Neuvoston jäsen, esim. Ruotsi, tiedustelisi Suomen hallituksen mielipidettä, saisimme tilaisuuden esittää näkökohtamme. Kun Neuvosto kerran on

Madridissa, helmikuun 15 p:nä 1926. N:o 15/26.

ratkaissut asian, ei liene epäilyttäköön siitä, etteikö yleiskokous myöskin hyväksyisi sen yksimielisen päätöksen.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Suomen Chargé d'Affaires,

Ministeri *Knipenberg* -

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C9.

ASIA: _____

Ministeri Gripenbergin raportti

Madrid

10/3 1926.

Salainw.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
N:o 9/361 Sal. 26.		
22/3-26	1	Lit.
	5	ASIA
	C9	

Herra Ministeri,

Kansainliiton Neuvoston vakinaiset paikat.

Viimeisten viikkojen aikana on Espanjan poliittisen mailman intressi ollut keskittyneenä Kansainliiton Neuvoston uudelleenjärjestämiskysymykseen ja hallituksen pyrkimyksiin saada Espanjalle vakinainen paikka Neuvostossa. Tätä tarkoittaen on Espanjan sanomalehdistö harjoittanut mitä voimakkainta propagandaa ja ulkomaille on koetettu osoittaa yksimielistä "espanjalaista" rintamaa. Niinpä on vanhan suunnan ja nykyisten poliittisten vallanpitäjien vastustajien huomattavin edustaja kreivi de Romanones tšekäläisessä Lainopillisessa Akatemiassa pitänyt suurin suosionosoituksin vastaanotetun puheen, jossa hän huomautti koko Espanjan kansan yksimielisesti kannattavan Primo de Riveran hallituksen pyrkimyksiä tässä kysymyksessä. Ei voi ne kieltää tämän kysymyksen muodostuneen Espanjan kansan "sydämenasiaksi", mutta toiselta puolen lienee myöskin otaksuttavissa, että kreivi de Romanones on tahtonut käyttää tätä tilaisuutta hyväkseen päästäkseen siten mahdollisesti uudelleen takatietä poliittiseen elämään. Onnistuuko hän näissä pyrkimyksissään lienee kuitenkin hyvin epävarmaa.

Espanjan valtioministeri Sr. Yanguas

Herra E.N. Setälä,

Suomen Tasavallan Ulkoasiainministeri
y.m. y.m. y.m.

H e l s i n k i.

Messia lähti t.k. 5 p:nä suuren delegationin seuraamana Geneveen. Hänen lähtönsä Madridista muodostui mielenosoituksellisen juhlalliseksi. Häntä olivat asemalla saattamassa kuninkaan edustaja infantti Don Fernando, Paavin Nuntius, koko hallitus, kaikki valtioministeriön korkeimmat virkamiehet, Madridin siviili- ja sotilasviranomaiset, pormestari ja valtuuston edustajat, maakuntakäräjain edustajat, armeijan edustajat j.n.e.

Lausunnoissaan sanomalehtimiehille näyttäytyi valtioministeri varsin optimistiseksi ja uskoi kysymyksen onnelliseen ratkaisuun, koska Espanjan vaatimus perustui sekä periaatteellisiin, moraalisiin että käytännöllisiin syihin.

Ollessani viime kuun loppupäivinä Valenciassa - josta käynnistäni olen kunnioittaen tehnyt selkoa ulkoasiainministeriölle osoittamassani kirjelmässä N:o 17/26 t.k. 5 p:ltä - kertoi sikkäläisen yliopiston lakitieteen professori Sr.Mariano Gómez valtioministerin sanoneen hänelle Espanjan varmasti eroavan Kansainliitosta, jollei sille myönnetä vakinaista paikkaa Neuvostossa. Puolan tšekäläinen lähetystösihteeri hra Jelenskij on myöskin minulle kertonut Sr.Yanguas Messiaan antaneen saman ilmoituksen Puolan ministerille. Valtioministeri ei kuitenkaan ole julkisesti mitään sentapaista ilmoittanut eikä minun tietääkseni myöskään antanut mitään tietoja tšekäläisille diplomaateille Espanjan hallituksen mahdollisista aikeista Kansainliiton suhteen ellei sille myönnetä vakinaista paikkaa Neuvostossa. Mikäli olen saanut kuulla lienee kuitenkin täällä verrattain yleinen käsitys että hallitus joka tapauksessa on vakavasti miettinyt tätä mahdollisuutta.

Ruotsin kanta Neuvoston uudelleenjärjestämiskysymykseen nähden on täällä herättänyt paljon kiusallista huomiota. Valtioministeriö lienee kehoittanut sanomalehdistöä olemaan arvostelematta liian jyrkästi Ruotsin hallitusta ja sen politiikkaa, mutta Ruotsia siitä huolimatta ankarasti moititaan. Kuvaavaa on, etteivät useat Espanjan julkisen mielipiteen äänenkannattajat tahdo myöntää, ettei Neuvoston uudelleenjärjestämisen vastustajien kanta perustu poliittisiin intrigeihin vaan periaatteellisiin syihin. Useat sanomalehdet väittävät Ruotsin kulkevan Saksan talutusnuorassa, koska se muka olisi valmis luopumaan kannastaan, jos vain Saksa antaisi perään. - Suuri ja vaikutusvaltainen, maltillis-vapaamielinen "El Sol"-niminen lehti sanoo muuten tämäänpäiväisessä numerossaan suuresti hämmästyvänsä siitä, että Saksa vastustaa Espanjan pyrkimyksiä, vaikka sillä Espanjassa sodan aikana oli niin lukuisia ystäviä ja vaikka espanjalaiset ostamalla huomattavia määriä Saksan arvottomia paperimarkkoja hädän hetkellä niin tarmokkaasti avustivat Saksaa j.n.e. Miten karakteristista onkaan espanjalaisille, etteivät he saata ymmärtää puhtaasti asiallisia, periaatteellisia näkökohtia, vaan aina vainuvat mieskohtaisia, itsekkäitä pyrkimyksiä ja vaikutteita.

Tänään tapasin Ruotsin tšekäläisen ministerin hra Danielsonin, joka katkerasti puhui Espanjan sanomalehdistössä esiintyneestä Ruotsia vastaan tähdätystä kritiikistä. Vaikka useat maat, sanoi herra Danielson, kuten Tanska, Norja, Suomi, Hollanti ja Belgia kannattivat Ruotsia tässä kohdin, niin espanjalaisten paha mieli kohdistuu yksinomaan Ruotsiin. Suur-Britanniankin hallitus, väitti ministeri Danielson, oli itse asiassa samaa mieltä kuin Ruotsi, mutta "tietysti ei tahtonut itse

esiintyä", vaan antoi Ruotsin hallituksen puolustella kantaa, jonka se itsekin mieluummin tahtoisi saada toteutetuksi. Joskin tämä oli taitavaa, niin se ei kuitenkaan ole varsin moraalista politiikkaa.

T;k.9 p:nä oli kenraali Primo de Rivera kutsunut Ruotsin ministerin luokseen sekä vakavassa, joskin ystävällisessä muodossa huomauttanut hänelle Ruotsin ulkoasiainministerin esiintymisen Genevessä herättäneen paljon mielipahaa Espanjassa. Kenraali oli pyytänyt ministeri Danielsonia selittämään hänelle mihin syihin Ruotsin espanjalaisille käsittämätön kannanotto perustui. Primo de Riveran sanoista oli hra Danielson saanut sen käsityksen, ettei Espanja missään tapauksessa tulisi tyytymään siihen, että asia lykättäisiin syksyksi, vaan pitäisi jyrkästi kiinni siitä, että kysymys Espanjan vakinaisesta paikasta heti ratkaistaisiin. Ministeri Danielsonkin oli kuullut puhuttavan Espanjan mahdollisesta eroamisesta Kansainliitosta, jollei sen vaatimuksiin nyt suostuttaisi.

Puolestani en tahtoisi uskoa, että Espanjan hallitus ottasi sellaisen askeleen. Joka tapauksessa on otettava huomioon, että Espanja - Kansainliiton^{patkin} art. nojalla - voi erota Liitosta vasta kahden vuoden kuluttua siitä, kun hallitus virallisesti on ilmoittanut päätöksensä Liiton sihteeristölle (on näet ilmeistä, ettei ainoa toinen eroamismahdollisuus, kts. 26 art. nyt voi tulla kysymykseen). Asia ei siis ole niinkään yksinkertainen eikä sanomalehdistö vielä ole viittaillutkaan siihen mahdollisuuteen.

Espanjan hallituksen suuri intressi saada asia mahdollisimman pian ratkaistua on helposti ymmärrettävissä. Primo de Riveran näkökannal-

ta katsoen on kysymys epäilemättä etupäässä sisäpoliit-
tista laatua, hän kun tahtoo Espanjan kansalle näyttää
maan hänen valtakautenaan saavuttaneen tärkeän ja vaiku-
tusvaltaisen aseman kansainvälisessä politiikassa. Tämä
katsantotapa ilmenee selvästi "El Debate"-lehden, joka
on nykyistä hallitusta lähellä, pääkirjoituksessa t.k.
10 p:nä. Lehti kirjoittaa m.m. "Joskaan Espanjaa ei lue-
ta ensimmäisten valtojen joukkoon, niin sitä Genevessä
kuitenkin kohdellaan melkein samoin kuin sotaan osaan-
ottaneita suuria maita. Tämänpäivän nouseva, kaikkien kan-
sojen kunnioittama Espanja on suurena vastakohtana eilis-
päivän Espanjalle, jolla ei ollut mitään kansainvälistä
personallisuutta ja jonka poliittiset pyrkimykset eivät
tarkoittaneet enempää kuin esiintyä eräitten valtioiden
nöyränä saattajana".

Espanjan nykyiselle hallitukselle
on asia siis etupäässä sisäpoliittisesti tärkeä pres-
tigekysymys. Kuvaavaa on myöskin, etteivät ne perustelut,
joita valtioministeri lausunnoissaan ja sanomalehdet ai-
kaisemmin esittivät vaatimustensa tueksi, olleet lainkaan
asiallisia, vaan pikemminkin monet sentimentaalista laa-
tua: viitailtiin Espanjan loistavaan historiaan, espan-
jalaisen rodun suuriin ominaisuuksiin, Espanjan yleiseen
asemaan maailmassa espanjaapuhuvien kansojen keskuudessa,
Espanjan väkilukuun j. n. e. Vasta Sir Austen Chamberlain'
in huomautettua Kansainliiton Neuvoston laajenemisen ole-
van suotavaa esim. siltä varalta, että jossain tilaisuu-
dessa kaikki Locarnon sopimusvallat tulisivat jäävilli-
siksi, on sanomalehdistön keskusteluun tullut asiallisem-
pi sävy. Joka tapauksessa on asia kehittynyt niin pit-
källe, että Espanjan mahdollinen Genevessä tapahtuva vas-

LEGATION DE FINLANDE Madridissa, maaliskuun 10 p:nä 1926. N:o 20/26.

toinkäyminen tulee aiheuttamaan ^{vakaavan} "répercussion" in Espan-
jan sekä sisä-että ulkopolitiikkaan.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri,
erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Suomen Chargé d'Affaires,

Ministeri *Lippenberg*.-

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: Cg.

ASIA: .....

Ministeri Gripenbergin raportti

Madrid

4/4 1926

ULKOASIAINMINISTERIÖN KIRJALLINEN		
10/361 Sal.		26
13/4-26	62	L
ASIA	PASTO	ASIA

Herra Ministeri,

Finlandiafilmin esitys Barcelonassa.

Aikaisemmissa ulkoasiainministeriölle osoittamissani kirjelmässä olen kunnioittaen tehnyt selkoa siitä, miten kauppasopimuksen tultua solmituksi olen paremmin saattanut keskittää toimintani Suomen aseman vakaannuttamiseen Espanjan yleisessä sivistyselämässä ja erikoisesti liikemiljassa. Espanjassahan meillä ei ole paljonkaan poliittisia intressejä, mutta sitä tärkeämpi on meidän kaupallisten etujen valvominen. Puolestani olen vakuutettu siitä, että Suomen viennillä on suuria menekkimahdollisuuksia Espanjassa, edellyttäen että täällä tehdään voimaperäistä työtä ja että suomalaiset myöskin espanjalaisten liikemiesten luotontarpeeseen nähden ovat valmiit kilpailemaan muiden maiden exporttöorien kanssa. Nämä meidän vientiteollisuuksiemme menekkimahdollisuudet eivät supistu yksinomaan puutavaratuotteisiin, vaan luulen että esim. korkealla tasolla oleva maitoteollisuutemme voisi saada paljon aikaan Espanjan markkinoilla. Tällä hetkellä ovat kyllä nämä tuotteet tuntemattomia täällä, mutta tarmokas, johdonmukainen työskentely johtaisi epäilemättä tyydyttävään tulokseen.

Herra E.N.Setälä,

Suomen Tasavallan ulkoasiainministeri

y.m. y.m. y.m.

H e l s i n k i.

Toiselta puolen ei saa antautua liian varmojen toiveiden tuuditettavaksi. Kuten monasti olen ulkoasiainministeriölle huomauttanut on Espanjan kauppapolitiikka hyvin häilyvä ja kuvaavaa tämän maan taloudelliselle elämälle on se yleinen epävarmuus, joka painaa leimansa sen tullipolitiikkaan. Kuten Te, Herra Ministeri, muistanette, harjoitettiin viime tammikuussa voimakasta propagandaa suomalais-espanjalaista kauppasopimusta vastaan, joskin siitä nyttemmin Primo de Riveran hallituksen jyrkän kannan vuoksi on ainakin toistaiseksi luovuttu.

Yllämainittujen seikkojen johdosta olen katsonut velvollisuudekseni koettaa kaikin tavoin vakaannuttaa nyt saavuttamaamme asemaa sekä siinä tarkoituksessa harjoittanut propagandaa Espanjan tärkeimmissä kaupallisissa keskuksissa. Niinpä helmikuun 26 p:nä esitin Finlandiafilmin Valenciassa ja viime maaliskuun 29 p:nä Barcelonassa. Kuten aikaisemmin olen ulkoasiainministeriölle huomauttanut on Katalonian kaupallisten piirien vaikutus Espanjan kauppapolitiikkaan hyvin suuri, ja siitä syystä olen alunperin koettanut Barcelonassa luoda pyrkimyksillemme ja kaupallemme edullista maaperää. Muistetakoon esim. miten kaupungin suurten kaupallisten organisatioiden edustajat - kuten Kauppakamarin, Teollisuuskaamarin, Fomento de Trabajo Nacional'in, Puutavarakamarin y.m. presidentit - vieläpä viranomaisetkin ovat asettuneet pyrkimyksiimme nähden suopealle kannalle, vaikka yksityiset liikemiehet kylläkin ovat koettaneet niitä vastustaa. Kuten Te, Herra Ministeri, muistanette kääntyi Barcelonan ensimmäinen sotilaskuvernööri ja kenraalikapteeni, kenraali Barrera aloitteestani viime lokakuussa Primo de Riveran puoleen huomautten hänelle suomalais-espanjalaisen kaup-

pasopimuksen pikaisen ratifioimisen välttämättömyydestä.

Viime maaliskuun 20 p:nä matkusti lähetystön kanslisti hra Miettinen Barcelonaan ryhtyäkseen siellä Finlandiafilmin esityksen vaatimiin valmisteluihin. Konsulimme hra Juan Talaveran suosiollisella avustuksella onnistui hänen hankkia ilmaiseksi lähetystön käytettäväksi Barcelonan Kauppakamarin (Pörssitalon) suuri juhlasali.

Maaliskuun 26 p:nä saavuin itse Barcelonaan ollakseni läsnä loppuvalmisteluissa. Seuraavina päivinä kävin tervehdyskäynnillä viranomaisten - kuten kenraalikapteenin, siviilikuvernöörin, pormestarin (alcalden), maakuntakäräjain presidentin, piispan y.m. luona, jotka kaikki kutsuin filmin esitystilaisuuteen. Sitäpaitsi olin tähän tilaisuuteen kutsunut kaikki Barcelonassa olevat vieraiden maiden konsulit, Kauppa- ja Puutavarakamarin jäsenet sekä kaikkien muiden taloudellisten järjestöjen ja kaikkien sanomalehtien edustajat. Sanomalehdistössä olin myös ilmoittanut espanjalais-suomalaisia kauppasuhteita harrastavat liikemiehet tervetulleiksi filmin esitykseen.

Filmi esitettiin maaliskuun 29 p:nä ja onnistui tilaisuus kaikin puolin erinomaisesti. Suuri sali oli ääriään myöten täynnä edustavaa yleisöä ja Barcelonan lukuisat puutavaimporttöörit lienevät kaikki olleet läsnä. Kesken esitystä ja lopussa osoittivat läsnäolleet vilkkain kättentaputuksin suosiotaan. Filmin esityksen aikana (filmi esitettiin kokonaisuudessaan) soitti tilaisuuteen erikoisesti hankittu orkesteri yksinomaan suomalaista musiikkia. Seuraavana päivänä kirjoittivat sanomalehdet hyvin myötätuntoiseen sävyyn Suomesta ja erityisesti kauniista ja onnistuneesta filmistä.

Katsoen siihen ystävälliseen vastaanottoon, joka aina Barcelonan viranomaisten taholta oli tullut Suomen edustajan osaksi ja kun sitäpaitsi Kauppakamarin presidentti oli ilmaiseksi asettanut salin lähetystön käytettäväksi pidin velvollisuutena antaa heille juhlapäivälliset, jotka samana päivänä olivat Ribas-nimisessä ravintolassa. Päivällisillä olivat läsnä Kuninkaan edustaja kanraalikapteeni, kenraali Barrera, siviilikubernööri kenraali Milans del Bosch, Alcalden edustaja (parooni de Viver oli itse estetty tulemasta), Kauppakamarin presidentti Sr. Armenteras, kaksi Barcelonan Puutavarakamarin (Camara Sindical de Maderas) edustajaa, Teollisuuskamarin varapresidentti, Barcelonan sanomalehtiyhdistyksen presidentti, kaikkien Barcelonassa käyneiden suomalaisten puutavaramiesten tuntema puutavaraimportööri Norjan konsuli hra H.T. Möller, yksityisiä puutavaraliikemiehiä y.m.

Pitämäni puheeseen, jossa lyhyesti koskettelin Suomen poliittisia ja taloudellisia oloja, sen historiaa sekä espanjalais-suomalaisia suhteita, vastasivat kenraali Barrera, siviilikubernööri Milans del Bosch, Kauppakamarin presidentti Sr. Armenteras, Alcalden edustaja ja Puutavarakamarin toinen edustaja. Kaikki nämä herrat koskettelivat puheissaan suomalais-espanjalaista kauppasopimusta; lausuiivat tyydytyksensä sen johdosta, että kaupalliset välit nyt ovat normaalisella kannalla sekä lausuiivat toivomuksenaan, että ne edelleen voimakkaasti kehittyisivät molempien maiden eduksi. Kieltoista puhuttiin ainoastaan sivumennen Kataloniassa kun ei ole suuria viiniviljelyksiä.

Lähetystön seuraavana päivänä matkustaessa Barcelonasta olivat kenraalikapteeni, siviilikubernööri, pormestarin edustaja, Kauppakamarin presidentti, Puutavarakamarin edustajat y.m. tulleet asemalle sitä

saattamaan.

Miten mainio propagandaväline
Finlandiafilmi on ilmenee m.m. Barcelonan Teollisuuskamarin ^{vara} presidentin minulle lausumista sanoista. Hän sanoi nimittäin avomielisesti, että vaikka hän oli kuullut "puhuttavan paljon Suomesta", hän ei koskaan ollut aavistanutkaan, että meillä olisi "niin uudenaikaisia kauniita kaupunkoja ja niin korkealle tasolle kehittynyt elinkeinoelämä ja teollisuus".

Yleensä voitane sanoa - kuten myöskin Barcelonan siviilikuvernööri kenraali Milans del Bosch minulle osoittamassaan kirjeessä huomauttaa - Lähetystön käynnin mainitussa kaupungissa olleen suurimerkityksellisen, sekä Suomen tunnetuksi tekemisessä että Suomen ja Espanjan välisten suhteiden lujittamisessa. Barcelonassa on meillä epäilemättä vaikutusvaltaisia ystäviä, joiden avustus vielä saattaa tulla meille hyvin suuriarvoiseksi.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri,
erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Suomen Chargé d'Affaires,

Ministeri *Sripenberg*.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: Cg.

ASIA: _____

Ministeri Gripenbergin raportti
Madrid.

12/4 1926.

Salainen.

13:362 Sal.		26
20/4-26	?	
5	Cg.	

Herra Ministeri,

Espanja ja Kansainliitto.

T.k. 10 p:nä kävin valtioministerin Sr. Yanguas'in luona tiedustelemassa hänen mielipidettään Kansainliiton viimeisestä yleiskokouksesta sekä Espanjan hallituksen nykyistä kantaa Liiton Neuvoston uudelleenjärjestämiskysymykseen nähden. Huomautin aina koettaneeni parhaani mukaan lujittaa Espanjan ja Suomen välisiä suhteita ja siitä syystä tahtovani antaa hallitukselleni mahdollisimman seikkaperäisen kuvan Hänen Katolisen Majesteettinsa hallituksen mielipiteestä tästä asiasta vaikken ollut saanut mitään ohjeita sitä uudelleen tiedustella.

Sr. Yanguas sanoi olevansa hyvin kiitollinen siitä, että hän oli saanut tilaisuuden kerran vielä selittää Suomen edustajalle mitä Hänen Katolisen Majesteettinsa hallitus arveli asiasta. Hänen hallituksensa kanta oli seuraava:

Teoreettisesti paras ratkaisu olisi epäilemättä se, että Liiton Neuvostossa ei olisi mitään vakinaisia, vaan ainoastaan liikkuvia paikkoja. Tämä järjestelmä vastaisi parhaiten Kansainliiton aatetta ja tarkoituseriä. Jos olisi mahdollista toteuttaa semmoista järjestelmää, niin Espanja

Herra E. N. Setälä,

Suomen Tasavallan Ulkoasiainministeri,

y.m.

y.m.

y.m.

H e l s i n k i.

puolestaan olisi heti valmis luopumaan vaatimuksestaan pysyvän paikan myöntämisestä sille. Valitettavasti ei ollut juuri mitään toiveita siitä, että Neuvoston muut jäsenet koskaan hyväksyisivät semmoista järjestelmää. Asian näin ollen Espanja pitää kiinni pyrkimyksistään tulla vakinaisesti edustetuksi Neuvostossa. Liiton perustamisesta saakka on Espanja ollut Neuvoston jäsenenä sekä tarmokkaasti ottanut osaa Liiton toimintaan. Espanjan yleinen, poliittinen asema oli kuitenkin siinä mielessä aivan erikoislaatuinen, ettei Espanja tarvinnut taikka tarvitse Liittoa, vaan Liitto Espanjaa. Liiton merkitys esim. Suomelle oli paljon suurempi kuin Espanjalle, Suomi kun oli Venäjän naapuri ja sen johdosta vielä voisi joutua vakaviin kansainvälisiin selkkauksiin. Espanja oli kaukana Europan suurpolitiikasta, "kulmassaan" voisi Espanja mainiosti tulla toimeen myös siinäkin tapauksessa, ettei kuuluisi Liittoon. Tämän olemassaoloaikana oli kuitenkin monta kertaa tapahtunut, että Europan suurvallat olivat kääntyneet Espanjan Kansainliiton Neuvostossa olevan edustajan puoleen pyytäen hänen myötävaikutustaan suurten ja komplisoitujen kansainvälisten riitakysymysten ratkaisemiseksi. Espanjan edustajan toiminta oli ollut niin suurimerkityksellinen juuri siitä syystä, että Espanja on suurin puolueeton valta, joka ennakkoluuloitta suhtautuu Europan kansainvälisiin riitakysymyksiin. Olisi epäilemättä etupäässä Locarnon jälkeen Kansainliiton hyödyksi, että Neuvoston puolueeton aines olisi mahdollisimman vaikutusvaltainen. Espanjan hallituksen mielestä vastaisi tämä kanta juuri Europan pienten ja puolueettomien valtojen etuja. Sr. Yanguas puolestaan ymmärsi ^{hyvin} miksi eräät pienet vallat pelkäsivät, että Liiton yleiskokous menettäisi vaikutusvaltansa, jos Neuvoston jäsenten lukumäärä lisääntyisi. Mutta - sanoi Sr. Yanguas - juuri pienten valtojen näkökannalta katsoen lujitettaisiin niiden - siis yleiskokouksen valtavan enemmistön - vaikutusvalta Liiton asioi-

hin parhaiten siten, että puolueettoman aineksen asema vahvistettiin. Nyt olisi kuitenkin päivänselvää, että valta, joka on vakinaisesti edustettu Neuvostossa, voi esiintyä paljon vapaammin kuin valta, joka kerran vuodessa on valittava uudestaan Liiton jäseneksi.

Toinen hyvin tärkeä^{sukka} folisi vielä muistettava: Espanjan moraalinen asema maailmassa on hyvin luja, Espanja kun on "seitsemäntoista valtion äiti". Vaikkei Espanja millään tavalla tahdo eikä koeta esiintyä Etelä-Amerikan espanjalaisien tasavaltojen holhoojana, niin on kuitenkin tosiseikka, että nämä vallat ovat läheisemmissä suhteissa Espanjan kanssa kuin minkään muun vallan kanssa. Ennen Geneven kokousta olivat, sanoi Sr. Yanguas, "melkein kaikki Etelä-Amerikan espanjalaiset valtiot" ilmoittaneet kannattavansa Espanjan pyrkimyksiä. Espanja olisi siis faktillisesti tavallaan niiden valtojen luonnollinen johtaja eikä olisi epäilemistäkään siitä, että espanjalaisen maailman yleinen Liittoon nähden otettu kanta olisi sille mitä suurimerkityksellisin.

Sr. Yanguas toisti pari kertaa, ettei nyt ollut kysymys mistään espanjalaisien itserakkaudesta (amour-propre). Kysymys - hyvin yksinkertainen kysymys - olisi vain siitä, miten Espanja voi parhaiten edistää Kansainliiton toimintaa ja pyrkimyksiä. Jos Espanjalla kerran ei ole mitään omia etuja valvottavina Liitossa, niin Liitto tietysti on vaila kaikkea merkitystä Espanjalle, siinä tapauksessa että se ei saa tilaisuutta toimia sen hyväksi ("La Société des Nations perdra tout son intérêt pour l'Espagne.")

Kysyin Sr. Yanguas'ilta, luuleeko hän Etelä-Amerikan espanjalaisien valtojen tyytyvän siihen, että Espanja saisi vakinaisen paikan, taikka tulisivatko ne - esim. Argentina, Chile tai Peru - myös vaatimaan itselleen vakinaista paikkaa Liitossa Neuvostossa. Valtioministeri vastasi, ettei

hän puolestaan tiennyt mitään siitä asiasta, joka muuten Espanjan hallituksen mielestä on kaikkea merkitystä vail- la. Espanja tulee joka tapauksessa pitämään kiinni vaati- muksestaan, pyrkikööt sitten vaikka kaikki Etelä-Amerikan vallat Liiton Neuvoston jäseniksi.

Kysyin ministeriltä mitä hän arve- li mahdollisuuksista löytää tyydyttävä ratkaisu tähän ky- symykseen ja myöskin tiesikö hän mitään Saksan tai Brasi- lian kannasta. Sr. Yanguas vastasi ettei tiennyt. Luultavas- ti jokin ratkaisu vielä löydetään, mutta ainoa, jonka Espan- ja voi hyväksyä on se, että sille myönnetään vakinainen paik- ka Kansainliiton Neuvostossa .....

Sr. Yanguasin sanat, ettei olisi ky- symys mistään "espanjalaisten itserakkaudesta" eivät tie- tenkään pidä paikkaansa. Ei ole epäilemistäkään siitä, ettei- kö Primo de Riveran hallitus ja yleensä Espanja pyrkisi va- kinaisen paikan saavuttamiseen juuri siitä syystä, että tä- mä tulos olisi espanjalaisten omanarvon tunnolle niin mie- luisa. Ja ettei valtioministerin jossain määrin ylimieli- nen kanta Kansainliiton merkityksestä Espanjalle ole sen- tään yksinomaan vallitsevana on todistuksena tunnetussa "El Sol"-nimisessä lehdessä t.k.4 p:nä ilmestynyt kirjoi- tus, jossa peittelemättä sanotaan: "Jokaisen täytyy myöntää, että ainoastaan sellainen elin kuin Kansainliitto saattoi niin lyhyessä ajassa ja niin vähäisellä toiminnalla mei- dän puoleltamme saada aikaan sen ihmetyön, että Espanja jälleen on astunut kansainväliseen elämään, josta epämie- luisten tapahtumien sarja oli meidät eroittanut".

Toiselta puolen on ministeri Yan- guas tietenkin oikeassa siinä, että valtio, jolla on vaki- nainen paikka Neuvostossa, on toiminnassaan paljon vapaam- pi kuin sellainen, joka ei tätä omaa.

Pari päivää ennen keskusteluaani valtioministerin kanssa olin keskustellut seikkaperäisesti samasta asiasta valtioministeriön diplomaattisen kabinetin päällikön Sr. Montesinosin kanssa. Koska tämä keskustelu tavallaan oli niin kuvaava Valtioministeriössä valitsevalle käsitystavalle teen seuraavassa siitä lyhyesti selkoa.

Sr. Montesinos, joka toimi Espanjan delegationin sihteerinä Genevessä, huomautti ensiksi oleskelun siellä olleen tavattoman rasittavan sekä tuottaneen delegationille suuria ja odottamattomia pettymyksiä. Varsinkin oli Ruotsin delegationin jyrkkä kanta mitä suurimmassa määrin oudoksuttanut heitä, Espanjan hallitus kun ei koskaan olisi odottanut semmoista esiintymistä ruotsalaisten taholta. (Sivumennen sanoen on tämä seikka omiaan valaisemaan Espanjan Tukholmassa olevan edustajan tiedotustoimintaa). Espanjalle oli Ruotsin kanta käsittämätön, koska painosti Sr. Montesinos - itse asiassa Ruotsi ei ollut Neuvoston laajentamista vastaan, vaan vastusti ainoastaan vakinaisen paikan myöntämistä Espanjalle. Huomautin Sr. Montesinos'ille, että Ruotsin hallituksen kanta kaikesta päättäen perustui periaatteellisiin näkökohtiin, jonka tähden en oikein käsittänyt hänen sanojaan. Sr. Montesinos vastasi, että koska Ruotsi oli valmis luopumaan neuvostopaikastaan Puolalle, mutta ei suostunut vakinaisen paikan myöntämiseen Espanjalle, seurasi siitä, että Ruotsi vastusti ainoastaan Espanjaa. Huomautukseeni, että Puola olisi saanut ainoastaan vaihtopaikan, Sr. Montesinos ei vastannut mitään. Niin paljon on siis Genevessä mukana ollut valtioministeriön korkea virkamies ymmärtänyt ~~siis~~ koko asiasta. Sr. Montesinos huomautti Hollannin hallituksen liittyneen Ruotsin hallituksen kantaan - kuten kaikki n.s. balttilaiset valtiot, esim. Suomi. Sainoin ettei hallitukseni ollut minulle ilmoittanut mitään

kannastaan, johon Sr. Montesinos vastasi Genevessä niin huhutun; varmuudella hän kuitenkin ei tietänyt mitään Suomen hallituksen kannasta.

Espanjan politiikka tässä asiassa on hyvin selvä ja vastaa Kansainliiton omia etuja. Sen lähtökohdina oli Espanjan hallituksen vakaumus, ettei ainoastaan suurvaltojen, vaan myöskin toisen luokan, vieläpä pienienkin valtojen pitäisi saada tilaisuus vaikuttaa Kansainliiton toimintaan ja siis maailmanpolitiikkaan. Olisi epäilemättä kaikkien valtojen eduksi, jos puolueettomat vallat, jotka suhtautuvat rauhallisemmin kansainvälisiin riitakysymyksiin, saavat ottaa osaa niiden ratkaisemiseen. Espanjan asema olisi siinä suhteessa aivan erikoisluntuinen: se ei kuulu mihinkään valtaryhmään, vaikka sillä Marokossa on samoja intressejä kuin Ranskalla.

Keski-Europan riitakysymyksissä on Espanja aina esiintynyt aivan puolueettomana eikä sillä ole siinä osassa maailmaa mitään etuja valvottavana. Kaikkien ystävänä voisi siis Espanja esiintyä puolueettomana ja vaikutusvaltaisena välittäjänä, mutta ainoastaan sillä edellytyksellä, että sillä on vakinainen paikka Neuvostossa. Ainoastaan semmoinen Neuvoston jäsen, joka siis ei olisi minkäänlaisten suurpolitiikan vaihtelujen alainen eikä kiitollisuuden velassa toiselle vallalle, voisi toimia kaikkien hyväksi. Selvää on, että valtio, jonka asema Neuvostossa on niin epävarma, että sen joka vuosi on hankittava riittävää kannatusta tullakseen uudelleen valituksi Neuvoston jäseneksi, ei voi esiintyä tarpeellisen päättävästi.

Tämän lisäksi tulisi vielä Espanjan asema Etelä-Amerikan espanjalaisten valtojen luonnollisena johtajana otettavaksi huomioon. Kysymykseeni, että olisiko Sr. Montesinos siis vakuutettu näiden valtojen tunnustavan

Espanjan sellaiseksi vastasi hän huomauttamalla, että joskin Etelä-Amerikan valtioiden joukossa olisi jokin valtio, joka itse mieluummin tahtoisu edustaa espanjalaista maailmaa, niin olisi kuitenkin aivan varmaa, että kaikki Etelä-Amerikan vallat antaisivat etusijan Espanjalle, koska niiden keskuudessa on niin paljon kateutta, ristiriitaisuuksia, kilpailua ja keskinäistä epäluuloisuutta. Sitäpaitsi on otettava huomioon, että Portugalikin näytti taipuvaiselta tunnustamaan Espanjan edustajakseen ja etujensa valvojaksi.

Minusta tuntuu, että Sr. Montesinos on siinä suhteessa oikeassa. Tunnettua on, että Etelä-Amerikan valtiot ovat hyvinkin eristäytyneitä: pienemmät vallat pelkäävät ABC-valtojen yliherruutta eikä Chilen ja Perun vanhaa, katkeraa ja mutkikasta riitaa ole vielä saatu päätty-
mään. Espanjan ministeri Padillan johtama viisas Portugalin politiikka on jo johtanut huomattaviin tuloksiin ja epäilemättä on eräänlainen iberiläinen ryhmitys syntymässä. Minusta on hyvinkin mahdollista, että Portugali on valmis liittymään Espanjan johtamaan valtaryhmitykseen, vaikkei se tietysti koskaan voisi asettua esim. Englantia vastustavalle kannalle.

Espanja kannattaisi n.s.ryhmäjärjestelmää, vaikkakaan se ei ole valmis suostumaan siihen, että sen mahdollisesti johtaman ryhmän paikka vaihtelisi ryhmän jäsenten kesken. Raportissaan viime kuun 17 p:ltä on ministeri Erich koskettellut ryhmäjärjestelmää sekä huomauttanut sillä olevan monta heikkoutta. Vaikka puolestani olen periaatteessa aivan samaa mieltä kuin ministeri Erich tuntuu minusta kuitenkin, että ryhmäjärjestelmä kenties loppujen lopuksi olisi paras keino päästä nykyisestä umpikujasta. On kyllä niin ettei kukaan voi taata sellaisen yhtymän kuin pikku ententen olevan olemassa 20 vuoden kuluttua. Mutta toiselta puolen ei liene mahdollista kansainliiton toimin-

nalle ja sen muodoille vetää vakinaisia suuntaviivoja, jotka eivät ole niin sanoakseni elämän, siis vaihtelevaisuuden lain alaisina. Kansainliiton toiminnan muotojen on seurattava valtiojärjestelmän muotojen kehitystä.

Selvää on selvä, ettei ryhmäjärjestelmä sinänsä vastaa kansainliiton tarkoitusta, se kun itse asiassa perustuu valtioiden keskinäiseen epäluuloisuuteen ja painostaa niiden eroavaisia intressejä. Jos esim. Puola vaatii vakinaista paikkaa Neuvostossa, niin johtuu se tietenkin siitä, ettei Puola tahdo uskoa etujaan toisen, vaikkapa n.s. puolueettoman vallan valvottavaksi. Se merkitsee sitä, että olemme vielä kaukana siitä kansainvälisestä yhteisymmärryksestä ja luottamuksesta, jonka luominen on yksi Liiton tärkeimpiä tehtäviä. Mutta sehän on tosiasia, josta emme pääse. Yhtävähän pääsemme siitä, että eri valtojen pyrkiminen Liiton Neuvostoon on puhdas psykologinen ambitionikysymys - puhukoot he sitten kuinka kauniisti tahansa niistä suuriarvoisista eduista, joita Kansainliitto siten saavuttaisi. Mielestäni on esim. ilmeistä, ettei Espanjalla ole sen suurempia edellytyksiä kuin Pohjois-Europan valtioilla tai Hollannilla suorittaa Neuvoston jäsenen tehtävät. Eihän Espanja ole erikoisemmin tunnettu valtiomiestensä poliittisesta lahjakkuudesta tai työkyvystä eikä Espanjan faktillinen vaikutusvalta mailman asioihin ole suuri. Kauppasopimusneuvottelujemme kestäessä huomautettiin esim. usein minulle - kuten toisillekin tšekäläisille diplomaateille - asiain hitään käsittelyn johtuneen taloudellisiin kysymyksiin ja Espanjan omaan tullipolitiikkaan perehtyneitten miesten puutteesta.

Miten tämä kysymys lopulta ratkaistaan on vielä vaikea ennustaa, mutta varmaa on, ettei Espanja luovu vaatimuksestaan.

Katalonian kysymys.

Barcelona, Espanjan suurin, rikkain ja "länsimaisin" kaupunki, on aina aiheuttanut Espanjan hallitukselle paljon huolta. Vuosikausien kuluessa oli Barcelona jokapäiväisten veritekojen näyttämö, jossa eri työväenjärjestöjen jäsenet taikka järjestöjen palkkaamat "pistoleros" taistelivat toinen toisiaan tai työnantajien järjestöjä vastaan, ja liioittelematta voi sanoa, että verta vuoti tulvanaan Barcelonan kaduilla. Tultuaan valtaan Primo de Rivera rautaisella kädellä pian teki tästä lopun eikä senjälkeen yleistä turvallisuutta ole suuressa määrin häiritty. Mutta sittenkin on tilanne Barcelonassa vielä tänäänkin hyvin vakava, koska siellä taas Katalonian separistiliike kohoittaa päätään.

Ymmärtääksemme tätä liikettä on muistettava katalonialaisten maakuntien (Barcelonan, Geronan, Lerdan ja Tarragonan) väestön rodun, kielen ja yleisen mentaliteetin puolesta suuresti eroavan Espanjan muiden osien asukkaista, varsinkin kastilialaisista. Katalonialainen on yleensä tarmokkaampi, yritteliäämpi, ahkerampi ja myöskin konservatiivisempi kuin muut espanjalaiset. Hän pitää sitkeästi kiinni kielestään; hän on hyvin itsetietoinen; hän on ylpeä vanhoista yhteiskunnallisista laitoksistaan, tavoistaan ja laeistaan ja muihin espanjalaisiin nähden suhtautuu hän hieman halveksien. Mikä katalonialaisten poliittinen ohjelma oikeastaan on, ei ole helppo sanoa. Kenties osutaan lähemmäksi totuutta, jos sanotaan, että katalonialainen ennenkaikkea tahtoo olla katalonialainen, eikä mitään muuta ja pitävät katalonialaiset itseään jonkinlaisena Espanjan aristokratiana. Espanjassa on kolme kansallista liikettä - Kataloniassa, baskilaisissa maakunnissa (biskaijarismi) ja Galiziassa - ja niille kuvaavaa on se mitä Salamancan yliopiston entinen rehtori, tänykyä maanpaossa elävä professori de Unamuno on ni-

mittänyt "anticastillanismo"ksi: s.o.syvä vastenmielisyys Kastilian ja etupäässä Madridin yliherruutta sekä liian sentrolisoitua ^{hallintoa} ~~hallitusta~~ kohtaan. Kysymys on siis tavallaan teknillistä laatua: jos keskushallinto saataisiin parempaan kuntoon on hyvin luultavaa, että nämä kansalliset liikkeet ainakin jossain määrin menettäisivät terävyytensä.

Toiselta puolen on Kataloniassa niitäkin joiden tunnussanana on: "irti Espanjasta". He haluavat muodostaa oman itsenäisen valtion. Maltillisempi suunta, jonka johtajana toimii tai on toiminut entinen valtiovarainministeri, hyvin tunnettu ja varakas liike- ja teollisuusmies Sr. Cambo, pyrkii jonkunmoiseen poliittiseen autonomiaan, vaikkei tahdo katkaista välejä Espanjan kanssa. Siihen kuuluu todennäköisesti useita kaupallisen elämän huomattavia edustajia. He ovat tietoisia siitä, että täydellinen ero Espanjasta on käytännöllisesti mahdoton. Se merkitsisi Katalonian teollisuuden kuolemaa, sen vuotuisen tuotannon arvo kun on 1.200 miljoonaa pesetaa, joista noin 7-800 miljoonaa vastaa Espanjaan myytyjen tuotteiden hintaa. Voidaan kuitenkin asettaa kyseenalaiseksi eivätkö Sr. Cambo - lahjakas, mutta tavattoman häikäilemätön finanssimies - ja muut tämän suunnan edustajat käyttävät Kataloniassa ilmenevää eristäytymispyrkimyksiä koettaakseen sitä tietä vaikuttaa hallitukseen heidän ajamansa protektionistisen tullipolitiikan toteuttamisen hyväksi. Ei myöskään voine kieltää, etteivätkö he tässä suhteessa olisi saavuttaneet melkoisia tuloksia.

Sitä paitsi on Kataloniassa vielä kolmas suunta, jonka vaatimukset eivät tarkoita enempää kuin katalonian kielen vapaata käytäntöä kouluissa ja kaikissa paikallisissa hallintolaitoksissa.

Yleistä tilannetta Kataloniassa on kuitenkin komplisoinut se seikka, että vallankumoukselliset bolshevikiaineokset ovat koettaneet käyttää kansallista in-

noitusta omien hämäreiden tarkoitusperiensä hyväksi.

Tultuaan valtaan ilmoitti Primo de Rivera - joka ennen vallankaappauksensa oli toiminut Barcelonan kenraalikapteenina (sotilaskuvernööri) - respektööränsä Katalonian - kuten myös baskilaisten maakuntien - kansallista luonnetta, mutta esiintymään jyrkästi kaikkia separatistisia pyrkimyksiä vastaan. Barcelonan yliopistossa lakkautettiin neljä professorinvirkaa, joiden haltijat olivat luennoineet katalonian kielellä, ja espanjaa määrättiin käyttämään kirkon ja koulujen ainoana kielenä. Kaikki opetus - myös katkismuksenluku - oli annettava espanjankielellä, katalonialaiset laulut, tanssit ja katalonialaisten kansallispuhujien käyttäminen kiellettiin ja paikallisen papiston perustamat nuorisoseurat n.s. "Pomells de Juventut" hajoitettiin. Maaliskuussa 1924 lakkautettiin "Funcionario d'Administracio local"-niminen koulu, jonka tarkoituksena oli kouluttaa virkamiehiä Katalonian kaupunkien alemmaa hallintoa varten ja huhtikuussa samoin yksityinen katalonialainen korkeakoulu "Estudis Catalans". Kesäkuussa samana vuonna ilmoitti Barcelonan siviilikuvernööri Lossada, että siitä lähtien oli kaikki viralliset asiakirjat laadittava espanjankielellä, määräys, jota Barcelonan asianajajat kieltäytyivät noudattamasta. Sen johdosta sakoitettiin 170 asianajajaa ja uhattiin vielä ankarammilla rangaistustoimenpiteillä. Samana vuonna hajoitettiin maakuntakäräjät - n.s. mancomunidad - ja kutsuttiin kokoon uudet käräjät, joiden jäsenet hallitus nimitti. Kaikki nämä toimenpiteet olivat tietysti omiaan mitä suurimmassa määrin kiihoittamaan mielialaa - siitä todistuksena ovat vuonna 1925 tapahtuneet murhayritykset kuningasta ja Primo de Riveraa vastaan.

Viime vuoden lopussa rauhoittui tilanne kuitenkin jossain määrin, mutta tänä vuonna on uusi kriisi puhjennut, joka näyttää hyvin vakavalta.

Viime tammikuussa lääketieteellisen tiedekunnan professorit ilmoittivat aikovansa luennoida katalöiksi ja lienevät jo pitäneetkin luentoja sillä kielellä kun hallitus puuttui asiaan ja lähetti entisen ulkoasiainministerin kreivi de Gimennon tutkimaan mitä oli oikeastaan tapahtunut ja mitä nämä uudet kansalliset "vehkeilyt" tarkoittivat. Huhuttiin professorien huomauttaneen oppilailleen katalonialaisten etnologisessa suhteessa eroavan espanjalaisista, oppi, jota hallitus luonnollisestikaan ei voi hyväksyä. Kreivi de Gimennon raportti on tähän saakka pidetty salassa, sanomalehdistö ei ole saanut asiasta puhua, mutta hallitus ei liene kuitenkaan vielä lopullisesti päättänyt mihin toimenpiteisiin olisi ryhdyttävä professoreja vastaan.

Marraskuussa 1925 lähti Primo de Rivera Barcelonaan selvittääkseen erään, kaupungin entisen sotilaskuvernöörin, kenraali Lopez-Ochoan johdolla, upseeriston toimeenpaneman salahankkeen, jonka todellista tarkoitusta ei kuitenkaan tarkemmin tunneta, koska kaikki julkinen keskustelu siitä on kielletty. Näyttää siltä kuin hallituksen suunnitelmat armeijan supistamiseksi olisivat saattaneet levottomaksi suuren osan armeijan upseeristoa, joka koetti jollain tavoin protesteerata hallitusta vastaan. Luultavaa on, että itsenäisyysliikkeen radikaalisimmat ainekset koettivat käyttää tätäkin tilaisuutta omien tarkoituksiensa hyväksi. Liikkeeseen osaanottaneet upseerit ja siviilihenkilöt ovat jo saaneet tuomionsa, mutta oikeudenkäynti tapahtui en camara eikä julkisuuteen ole tullut minkäänlaisia tietoja rangaistustoimenpiteistä.

Primo de Riveran onnistui rauhoittamaan tyytymättömät upseerit lupaamalla heille hyviä paikkoja siviilihallinnon aloilla ja palattuaan Madridiin ilmoitti hän Barcelonan garnisonin kurin olevan moitteettoman sekä garnisonin

sonin itse innokkaasti kannattavan hallituksen toimintaa.

Nyt oli Barcelonan asianajajain vuoro esiintyä. Heidän yhdistyksensä (Collegio de Abogados) julkaisi maaliskuun ensimmäisinä päivinä jäsenluettelonsa katalonian kielellä. Hallitus vastasi heti hajoittamalla yhdistyksen johtokunnan sekä nimittämällä uuden johtokunnan. Siviilikuvernöörille osoittamassaan kirjelmässä panivat asianajajat vastalauseen tätä hallituksen toimenpidettä vastaan, väittäen yhdistyksen yksin olevan oikeutetun määräämään johtokunnan jäsenet. Seurauksena oli, että vastalauseen laatijat vangittiin maaliskuun 17 p:nä ja kolme päivää myöhemmin karkoitettiin Barcelonasta. Hallituksen esiintyminen oli omiaan alaa) kiihoittamaan yleistä mieli~~ä~~ Barcelonassa ja olen kuullut väitettävän, että separatistiliike tai joka tapauksessa hallitusta vastustava suunta on vain saanut uusia kannattajia.

Voittaakseen sympatiija Barcelonassa on Primo de Rivera ilmoittanut Katalonian teollisuusmiehille olevansa sitä mieltä, että Espanjan protektionistinen tullipolitiikka on vielä saatettava ankarammaksi. Hän koettaa siis taloudellisilla keinoilla vastustaa kansallista, poliittista liikettä - hänen näkokannaltaan katsoen nähtävästi viisas ja luultavasti myöskin tehokas politiikka.

Suurin osa Barcelonan tarmokasta, ahkeraa ja työtätekevää väestöä lienee kaikkea separatismipolitiikkaa vastaan, mutta tahtoo saada vapaasti käyttää kieltään sekä tanssia tanssejaan. Sen johdosta lienee syytä kysyä eikö hallitus taistelussaan katalonialaisuutta vastaan ole mennyt liian pitkälle. Tämän kysymyksen taustaa vasten on myöskin katsottava toista hallituksen toimenpidettä nimittäin yllämainitun Cambon nimittämistä Espanjan edustajaksi Kansainliiton tulevassa taloudellisessa konferenssissa.

Sr. Cambo on tunnettu mitä protektionistisimman tullipolitiikan kannattajaksi, ja hänen nimittämisensä on tavallaan kuvaavaa hallituksen pyrkimyksille olla hyvissä väleissä Katalonian mahtavan teollisuusmaailman kanssa sekä hallituksen kauppapolitiikan nykyiselle suunnalle.

Espanjan kauppapolitiikka.

Tällä hetkellä neuvottelee Espanja kauppasopimuksen solmimisesta Saksan ja Cuban kanssa. Neuvottelut edistyvät hyvin hitaasti. Saksan ja Espanjan välinen voimassaoleva modus vivendi menee umpeen tulevan toukokuun 18 p:nä eivätkä neuvottelut vielä ole johtaneet mihinkään tuloksiin. Suurin vaikeus lienee Bilbaon ja Barcelonan rautateollisuuden vastustus, sen edustajat kun pelkäävät saksalaisten kilpailua eivätkä sen takia tahdo suostua saksalaisten ehdottamiin verrattain mataliin rautatuotetuilleihin. Noin viikko^{Sanoi} sitten Saksan tšekäläinen ambassadineuvos ministeri Renner minulle "ettei Saksa missään tapauksessa voi saada aikaan edullista sopimusta". Espanjan hedelmäviljelijöiden yhdistykset ovat puolestaan koettaneet jouduttaa neuvotteluja ja saada mainittujen kaupunkien rautateollisuuden edustajat Kansantaloudellisessa Neuvostossa asettumaan myönteiselle kannalle, mutta tuloksetta, koska heidän vaikutusvaltansa ei ole tällä hetkellä varsin suuri.

Cuban ja Espanjan välisissä neuvottelussa on tapahtunut täydellinen seisahdus koska espanjalaiset eivät tahdo alentaa sokeritullejaan. Espanjan sokerituotanto on kyllä hyvin pieni, mutta espanjalaiset pitävät jyrkästi kiinni nykyisistä sokeritulleistaan, koska alemmat tullit merkitsisivät - niin väitetään - suurta tappiota sokeriteollisuudelle.

Espanjan Marokonpolitiikasta

joka kenties nyt on joutunut ratkaisevaan vaiheeseen, tullen kirjoittamaan seuraavassa raportissani, koska kaikista ponnistuksistani huolimatta en vielä ole saanut riittäviä tietoja nykyisestä tilanteesta.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Suomen Chargé d'Affaires,

Ministeri *Linpenberg* -

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: Cg.

ASIA: _____

Ministeri Gripenbergin raportti

Lissabon

23/4 1926.

Salainen.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
13/362 Sal. D. 19 26.		
4/5-26	2	Lit.
	ASIA	
5.	Cg.	

Herra Ministeri,

Käyntini Portugalin Ulkoasiainministeriössä.

Huhtikuun 14 p:nä saavuin Madri-
dista Lisboaan, ja seuraavana päivänä kävin ulkoasiainmi-
nisteriössä toivoen saavani tavata Ulkoasiainministeriä,
pääsihteeriä, Protokollaosaston päällikköä tai edes osas-
ton apulaispäällikköä. Toivoni petti kuitenkin: kello oli
"vasta" 3.30 i.p. eivätkä virkamiehet vielä olleet tulleet
ministeriöön. Lopulta pääsin erään Protokollaosaston sih-
teerin puheille, joka lupasi viipymättä ilmoittaa minulle
milloin ulkoasiainministeri voisi ottaa minut vastaan.
Tiedusteluista huolimatta tapahtui audienssini kuitenkin
vasta huhtikuun 22 p:nä.

Portugalin nykyinen ulkoasiainmi-
nisteri tri. Vasco Borges, ammatiltaan asianajaja, on vielä
verrattain nuori mies ja kuuluu n.s. demokraattiseen puo-
lueeseen, joka tasavallan perustamisesta saakka on ollut
vallassa. Hänet nimitettiin ministeriksi viime helmikuun
loppupuolella, mutta olen kuullut puhuttavan, että hänen
päivänsä nykyisellä paikallaan olisivat jo luetut, koska
häntä pidetään jopa omassa puolueessaankin hyvin heikkona
miehenä. Lyhyen keskustelumme perusteella en saattanut

Herra E. N. Setälä,

Suomen Tasavallan Ulkoasiainministeri,

y.m. y.m. y.m.

H e l s i n k i.

muodostaa hänestä mitään lopullista mielipidettä, osittain siitäkin syystä, että ministeri näyttää vaivaloisesti puhuvan ranskaa.

Vaihdettuamme tavalliset kohteliaisuudet tiedustelin aluksi ministeriltä Portugalin kantaa Kansainliiton Neuvoston uudelleenjärjestämiskysymyksessä. Ministeri vastasi Portugalin mielihyvin näkevän vakinaisen paikan myöntämisen Neuvostossa Espanjalle ja Brasilialle, koska "nämä vallat ovat Portugalin hyviä ystäviä". Mitä taasen Puolan vaatimukseen tulee, niin Portugal ei puolestaan tunne suurta mielenkiintoa sitä kysymystä kohtaan (!), joka "esim. Suomelle on paljon tärkeämpi kuin Portugalille". Jos muut vallat olisivat sitä mieltä, että Puolallekin on myönnettävä vakinainen paikka, niin ei Portugalikaan sitä vastustaisi, mutta, kuten sanottu "tämä asia ei lainkaan kiinnosta Portugalia". Huomautin kohteliaasti kysymyksen kuitenkin olevan periaatteellisesti tärkeän siinä mielessä tulisiko - kuten Ruotsin ulkoasiainministeri näyttäneen Kansainliiton viimeisessä kokouksessa - yleiskokous menettämään merkityksensä Liiton Neuvoston jäsenmäärän lisääntyessä. Ulkoasiainministeri vastasi ettei Portugalin hallitus ollut miettinyt asiaa sillä näkökannalta. Portugal oli kannattanut Espanjan ja Brasilian pyrkimyksiä ja tulisi vast'edeskin sen tekemään. Toiselta puolen on hallitus sitä mieltä, että Portugalinkin pitäisi saada vaihtuva paikka Neuvostossa ja esittänee Liiton kokouksessa syyskuussa toivomuksensa sellaisen paikan saamiseksi.

Keskustelumme siirtyi sen jälkeen Portugalin Helsingin lähetystön lakkauttamiseen. Ministeri sanoi olevansa sitä mieltä, että Portugalin tulisi ylläpitää lähetystöjä ainoastaan niissä maissa, jotka puolestaan ovat vakinaisesti edustettuina Lisboassa.

Huomautin Portugalilla olevan täysvaltaisen ministerin Wienissa, vaikkei Itävalta ole akkreditoinut edustajaa Lisboassa. Ministeri vastasi, että hän oli ajatellut "käskeä" Portugalin Wienin ministeriä siirtymään Pragiin. Kysyin onko Tshekko-Slovakia sitten vakinaisesti edustettu Lisboassa, johon ministeri vastasi "Ei ole. Tshekko-Slovakian edustaja asuu Madridissa".

Puhuimme vielä Portugalin kauppapolitiikasta ja sanoin otaksuvani ettei tällä hetkellä ole mitään kauppasopimusneuvotteluja vireillä Portugalin ja muiden valtioiden välillä. Ministeri vastasi sanasta saan: "Neuvotteluja on tietysti (sic!) aina käynnissä, koska kerran kauppaa harjoitetaan muiden maiden kanssa"(!). Kysyin: "Neuvotellaanko siis tällä hetkellä kauppasopimusten solmimisesta?", johon ministeri vastasi: "Ei neuvotella, mutta pari sopimusta sanotaan piakkoin irti".

Ministerin lakoonisten ja epäloogilisten lausuntojen johdosta katsoin parhaimmaksi lopettaa keskustelumme varsinkin kun en vielä tahtonut ottaa ministerin kanssa puheeksi mahdollisia kauppasopimusneuvotteluja Suomen ja Portugalin välillä ja audienssini päättyi ministerin puolelta tavanmukaisiin tutustumisilomauksiin ja jälleennäkemisen toivomuksiin.

Portugal ja Kansainliitto.

Se seikka, että Portugalissa hyvin tunnettu poliitikko, yksi tasavallan perustajia ja vaikutusvaltaisimpia miehiä tri. Afonso Costa valittiin Kansainliiton viime yleiskokouksen presidentiksi on tietysti täällä herättänyt suurta tyydytystä. Senhor Afonso Costa on monta kertaa toiminut sekä hallituksen päämiehenä että ministerinä ja etenkin mailmansodan aikana lienee hänen

vaikutusvaltansa Portugalin politiikkaan ollut varsin suuri. Lienee pidettävä hänen ja Portugalin nykyisen Lontoossa olevan ambassadörin kenraali Norton de Mattosin "ansiona", että Portugali otti osaa sotaan. Toiselta puoleen tiedetään myöskin yleisesti, että Afonso Costa, joka ennen sotaa oli köyhä asianajaja Lisboassa, nyttemmin on hyvin varakas - kuten hänen ystävänsä kenraali Norton de Mattoskin. Sota olikin ehkä hänelle vain hyvä "afääri", eikä häntä yleensä pidetäkään varsin epäitsekäänä tai siveellisenä henkilönä. Olen itse kuullut hänen omaan puolueensa kuuluvan, johtavassa asemassa olevan henkilön ankarasti moittivan häntä etenkin juuri Costan sodanaikaisen toiminnan vuoksi. Mailmansodan päättymisestä alkaen on tri. Afonso Costa asunut Parisissa, josta käsin hän kuitenkin vilkkaasti ottaa osaa Portugalin poliittiseen elämään, ja vaikka hän elää ulkomailla on hän kuitenkin hallituspuolueen yksi kaikkein vaikutusvaltaisimpia johtajia.

Pari viikkoa sitten on tri. Costa nimitetty Portugalin Kansainliiton delegationin vakinaiseksi puheenjohtajaksi ja samalla on hänelle annettu ambassadörin arvonimi. Hän tulee kuitenkin jatkuvasti asumaan Parisissa, koska Portugalin Bernissä akkreditoitu ministeri toimii Portugalin "edustajana" Genevessäkin.

Keskustellessani t.k. 22 p:nä tšekäläisen ulkoasiainministeriön pääsihteerin kanssa kertoi hän, että tri. Afonso Costa on määrätty Portugalin edustajaksi Kansainliiton Neuvostoon, jos Portugalille Liiton ensi kokouksessa myönnetään vaihtuva paikka Neuvostossa.

Portugalin sisäpoliittinen tilanne.

Portugalin sisäpoliittinen tilanne

ei pitkään aikaan ole ollut niin rauhallinen kuin tänä keväänä. Viime helmikuun lopussa tehtiin kyllä vähäinen, itse asiassa aivan mieletön, vallankumousyritys, joka kuitenkin heti parin tunnin kuluttua tukahdutettiin alkuunsa. Pari viikkoa sitten vangittiin kyllä joitain upseereita ja siviilimiehiäkin hallituksenvastaisesta toiminnasta ja tällä hetkellä on jälleen huhuja liikkeellä uudesta vallankumouksesta, mutta sellaiset puheet kuuluvat portugalilaisten "jokapäiväiseen leipään" eikä niille virallisissa piireissä kiinnitetäne suurtakaan huomiota. Yleinen poliittinen atmosfääri on rauhallinen ja vaikka Portugal omalla tavallaan on rajattomien mahdollisuuksien maa viittaavat kaikki merkit siihen, ettei lähiaikoina ole odotettavissa mitään vakavia selkkauksia, joskin hallituspula saattanee piankin olla käsillä. Etenkin ulkoasiainministerin asema näyttää epävarmalta.

Portugalilaisilla on tällä hetkellä muita huolia ja keskusteluaiheita kuin tuleva vallankumous, sillä vaikka valtion rahallinen tila on hyvä, lieneepä suorastaan mainio, on liike-elämä joutunut vaikeaan kriisikauteen ja suuret vararikot ja pankkiromahdukset kuuluvat päiväjärjestykseen. Tänä vuonna on neljä hyvin tunnettua pankkia - joista suurin Oporton "Banco Comercial" - lakkauttaneet maksunsa. Rahanpuute on suuri ja pankkien lainauskorko tavattoman korkea (15 jopa 20 %). Portugalin pankin diskontto on 9 %. Taloudellisen pulman pääsyyinä lienee escudon arvon liian nopea koroittaminen. Englannin punta kun vielä elok. 1924 oli 150 escudoa aleni se seuraavan vuoden alkuun mennessä 95 escudoon. Tämä vaikutti luonnollisesti epäedullisesti vientikauppaan. Mutta vielä tärkeämpi on se seikka, että portugalilaiset yleisesti, ja etenkin tasavallan perustamisen jälkeen ovat sijoittaneet suuria pääomia ul-

komaille, seka myöskin se, että rikas maalaisväestö kiel-
täytyy tallettamasta rahaansa pankkeihin. Portugalissa
ja portugalilaisten hallussa on siis suuria summia rahaa,
joka ei koskaan tule liikkeeseen.

Muudan seikka, joskin vähäpätöi-
sempi kuin yllämainitut, ^{joka} on myöskin osaltaan vaikeuttanut
taloudellista elämää, on n.s. Angolapankin skandaalijuttu,
joka täällä on herättänyt mitä suurinta huomiota. Koska
tämä juttu tavallaan on hyvinkin kuvaava tšekäläisille o-
loille eikä nykyajan finanssirikosten joukossa hevin löy-
täne vertaansa lienee lyhyt selostus siitä paikallaan.

Viime vuoden huhtikuussa muuta-
mat verrattain tuntemattomat liikemiehet ja Lisboassa
asuvat tyhjäntoimittajat anoivat hallitukselta asianmu-
kaista lupaa "Banco de Angola e de Metropole"-nimisen
pankin perustamiseen. Aluksi hallitus ei liene ollut ha-
lukas sellaista lupaa myöntämään, mutta silloisen kauppa-
ministerin Senhor Nuno Simoesen haartaasta pyynnöstä an-
toivat muut hallituksen jäsenet perään, ja lupa myönnet-
tiin. Pankin pääoma ilmoitettiin melko pieneksi: 20 mil-
joonaa escudoa. Pankki osti suuren talon Lisboan parhaim-
massa liikekeskuksessa, johon sen konttori sijoitettiin ja
pankki ryhtyi heti vilkkaaseen toimintaan. Pankin toimin-
nalle kuvaavaa oli heti alusta alkaen sen suunnaton osto-
halu. Se ei tehnyt muuta kuin osti - osti. muiden pankkien
ja osakeyhtiöiden osakkeita, taloja, maatiloja, laivoja, au-
toja j.n.e. Pankin johtajilla näytti olevan rahoja loppu-
mattomiin; heillä oli suuria taloja ja loistoautoja, he an-
toivat suuria juhlapäivällisiä ja harjoittivat ylipäänsä
suuremmoista vieraanvaraisuutta. Asiaa harrastavat huo-
masivat kuitenkin ennenpitkää, ettei pankki harjoittanut
mitään varsinaista pankkiliikettä: talletuksia sillä ei
liene ollut laisinkaan eikä se antaunut mihinkään pro-

duktiiviseen toimintaan. Eräs Lisboan suurimpia sanomalehtiä "O Seculo" alkoi tämän johdosta tarkemmin tutkia pankin toimintaa ja muutaman kuukauden kuluttua saattoi paljastaa hyvin häikäilemättömän finanssirikoksen. Lehden sekä poliisiviranomaisten myöhemmin toimeenpannussa tutkimuksessa kävi ilmi seuraavaa:

Viime vuoden alussa oli eräs Hollannissa ja Portugalissa hyvin tunnettu varakas liikemies Marang käynyt suuren lontoolaisen "Waterlow & Son"-nimisen liikkeen luona ja tilannut Portugalin pankin nimessä 500 ja 1000 escudon seteleitä n.40 miljoonan punnan arvoista; (olen saanut tietoni hyvin luotettavalta taholta). Mainittu firma on aina painattanut Portugalin pankin setelit ja Marang ilmoitti olevansa pankin edustaja esittäen samalla pankin johtokunnan jäsenten allekirjoittaman ja Lisboan notarius publicuksen sekä Englannin tšekäläisen pääkonsulin oikeaksi todistaman valtakirjan. Marang ilmoitti kyseessä olevan summan käytettäväksi Angolan siirtomaassa ja painosti samalla, että asia oli Portugalin pankin päätöksen mukaisesti pidettävä toistaiseksi salassa. Marang ei kuitenkaan ollut saanut johtokunnalta mitään sellaista tehtävää suorittaakseen ja valtakirja oli kokonaan väärennetty. Portugalin pankille osoittamassaan kirjeessä "Waterlow & Son" tunnusti vastaanottaneensa tilauksen, mutta tämä kirje ei koskaan saapunut perille. Lontoolainen liike jätti sittemmin setelit Marangille ja hänen kanssaan Lontooseen saapuneelle Portugalin Haagin-ministerin veljelle Senhor Bandeiralle, jotka setelit he sitten toistaiseksi selvittämättömällä tavalla lähettivät Haagiin. Sieltä tšekäläinen Venezuelan ministeri toi ne Portugaliin. Nämä itse asiassa aivan oikeat setelit muodostivat yllämainitun Angolapankin pääoman. Pankin johtajien tarkoituksena

oli ostaa Portugalin pankin osake-enemmistö, jonka jälkeen he olisivat erottaneet pankin johtokunnan sekä määränneet sijaan omia miehiään. Kun väärennys paljastui oli Angola-pankin johtajien hallussa jo n.40 % Portugalin pankin osakkeista. Ilmeistä on, että jos heidän olisi onnistunut toteuttaa suunnitelmansa saada Portugalin pankin johtokuntaan vain omia miehiään, olisivat he "järjestäneet" asiat niin, ettei kyseessäoleva rikosjuttu koskaan olisi paljastunut.

Tämän julkean väärennysjutun tultua ilmi Angolapankin johtajat, kauppaministeri Nuno Simoes sekä Portugalin Haagin-ministeri vangittiin, ja Venezuelan ministeri kreivi de Planas-Suarez oli pakoitettu poistumaan Portugalista. Portugalin hallitus lienee kyllä koettanut estää häntä lähtemästä kieltäytymällä leimaamasta hänen passiaan, mutta hra de Planas-Suarez kääntyi tälääläisen diplomaattikunnan puoleen, joka verrattain jyrkässä muodossa huomautti Portugalin hallitukselle kyseessäolevan diplomaatin nauttivan eksteritorialiteettia, eikä hallitus niinmuodoin saattanut estää häntä lähtemästä. - Kreivi de Planas-Suarez, jonka monasti olen tavannut (kaksi vuotta sitten toimitin hänelle tietoja ja kuvia Suomen kunniamerkeistä hän kun kertoi kirjoittavansa suuren teoksen kaikista mailman kunniamerkeistä), on toiminut Venezuelan edustajana useissa kansainvälisissä kongresseissa ja ollut Kansainvälisen Välitystuomioistuimen jäsen. Hän lienee kirjoittanut lukuisia kirjoja kansainvälisen oikeuden alalta.

Portugalin pankki on lunastanut kaikki Angolapankin liikkeeseen laskemat setelit, mutta vaikka se samalla on myös ottanut haltuunsa koko Angola-pankin omaisuuden, on tämä seikkailu tiettävästi tullut sille hyvin kalliiksi.

Lisboassa väitetään, että asialla

olisi ollut poliittinen tausta, Angolapankin johtajien tarkoituksena kun muka oli ollut anastaa sekä taloudellinen että myöskin myöhemmin poliittinen hegemonia Portugalissa. Nytemmin on enää vaikea lausua siitä mitään varmaa mielipidettä, mutta puolestani en siitä saamiene tietojen perusteella olisi taipuvainen sitä luulemaan. Olivathan useat Angolapankin johtajat tavallisia kriminaalilittyyppejä, esim. Portugalin Haagin-ministerin veli Senhor Bandeira, jota Etelä-Afrikassa on rangaistu sekä väärennyksistä, murtovarkaudesta että myöskin valkoisesta orjakaupasta. Selvää kuitenkin on, että Angolapankin johtajien suunnitelmien onnistuminen olisi ollut omiaan mitä suurimmassa määrin komplisoimaan Portugalin sekä taloudellista että poliittista asemaa.

Suomen ja Portugalin väliset kauppasopimusneuvottelut.

Saavuttuani Lisboaan ryhdyin heti tutkimaan mahdollisuuksia kauppasopimuksen solmimisesta Portugalin kanssa. Jo viime vuonna olin siitä asiasta keskustellut tšekäläisen ulkoasiainministeriön kaupallisen osaston päällikön kanssa. Tämä tavattoman epämielyttävä herra, Oliveira Soares nimeltään, on vanha monarkisti - kuten ylipäänsä Portugalin diplomaattisen palveluksen virkamiehet - mutta vaikka hän lienee kaikin tavoin koettanut mielistellä tasavaltalaisia, ei hän ole siinä onnistunut. Hänen elämänsä unelma lienee tulla nimitetyksi Portugalin ministeriksi Brysseliin, jossa hän l'ancien régimen aikana toimi lähetystösihteerinä, mutta vuodet vierivät eikä hän vielä ole päässyt ulkomaille. Siitä johtuu - niin on minulle kerrottu - hänen katkeruutensa, jonka uhreiksi miltei kaikki tšekäläiset ulkomaalaiset diplomaatit ovat joutuneet keskustellessaan kaupallisista kysymyksistä hänen kanssaan. - Käydessäni viime toukokuun 11 p:nä hänen

luonaan lausuin tahtovani yksityisesti keskustella hänen kanssaan siitä, miten Portugalin ja Suomen välistä kauppaa voitaisiin parhaiten edistää, jolloin Sr. Olivera Soares hieman ärtyisellä äänellä keskeytti minut sanoen: "On ainoastaan yksi keino: kauppasopimuksen solmiaminen, mutta Suomen kanssa me emme voi koskaan neuvotella. Voitte olla onnellisia siitä, ettemme ole ryhtyneet kostotoimenpiteisiin teitä vastaan". Kysyin hyvin rauhallisesti häneltä, mihin "kostotoimenpiteisiin" Portugal olisi voinut ryhtyä, Portugalin ja Suomen välisen kaupan ollessa toistaiseksi aivan mitättömän vähäisen, ja lisäsin, etten puolestani voinut käsittää miten Portugal voisi pakottaa meitä luopumaan kieltolaistamme. Olimmehan me aivan toisenlaisessa asemassa kuin esim. Norja; meidän Portugalin vientimme ei paljoakaan merkinnyt kauppabalanssillemme. Senhor Oliveira Soares myönsi minun olevan oikeassa siinä, ettei Portugal voinut pakottaa meitä kumoamaan kieltolakiamme, mutta Portugal olisi voinut "pari vuotta sitten" voimaanastuneen lain perusteella korottaa Suomesta tuotujen tavarain tullimaksut kolme, jopa viisikinkertaiseksi. Portugal ei kuitenkaan ollut sitä tehnyt, mutta Suomen kanssa se ei voinut neuvotella, koska neuvotteluihin ryhtyminen merkitsisi laittomuutta (!). Oliko siis voimassa laki, joka kieltäisi Portugalin neuvottelemasta Suomen kanssa? Senhor Oliveira Soares vastasi, että "viisi tai (!) kuusi vuotta sitten oli eduskunta hyväksynyt lain, jonka mukaan hallitus oli oikeutettu korottamaan maksimitullinsa 3 - 5 kertaisiksi sellaisen maan tuotteista, jonne Portugal ei voi viedä viinejään". Ja tuo Suomen "kuuluisa laillinen kulutus" oli pelkkää pilaa (une pure plaisanterie). Kysyin miten Portugalin ja Pohjois-Amerikan Yhdysvaltain kauppa oli järjestetty, johon Senhor Oliveira Soares vastasi niiden välillä nyt voimassaolevan kauppasopimuksen solmitun ennen

yllämainitun lain voimaanastumista eikä Portugal ollut tahtonut sanoa sitä irti. Mutta uutta sopimusta ei Portugal voisi solmia Yhdysvaltojen kanssa.

Joskin suuresti epäilin Senhor Oliveira Soaresin sanojen totuudenmukaisuutta en tahtonut jatkaa pidemmältä keskusteluanne, josta kyllin selvästi oli käynyt ilmi, että meillä tšekäläisessä ulkoasiainministeriössä oli ainakin yksi katkera ja taipumattomalta näyttävä vastustaja.

Tutkiakseni Portugalin liikemailman mielipidettä tässä kysymyksessä kävin t.k.17 p:nä Lisboan kauppakamarin ("Associacao Comercial de Lisboa") kunniapresidentin Senhor Carlos Gomesin luona, jonka herran jo viime vuonna täällä ollessani pari kertaa olin tavannut. Hän on Portugalin kauppasopimuskomissionin puheenjohtaja ja lienee yksi maan kaikkein rikkaimpia ja vaikutusvaltaisimpia liikemiehiä. Kerrottuaani hänelle keskustelustani ulkoasiainministeriön kaupallisen osaston päällikön kanssa huomautti Senhor Carlos Gomes olevan tunnetun asian, ettei mainittu herrä yleensä ymmärrä laisinkaan kaupallisia kysymyksiä. Jos minä virallisesti ehdottaisin ulkoasiainministerille kauppasopimusneuvotteluja oli aivan varmaa, että saisin kielteisen vastauksen, koska "ulkoasiainministeriön herrat eivät pidä työstä". Ainoa keino on se, että Portugalin liikemailma saadaan harjoittamaan painostusta ministeriöön huomauttamalla kauppasopimuksen tärkeydestä taloudellisen elämän kannalta katsoen. Portugal voi Suomeen viedä suolaa, korkkia, siirtomaantavaroita (etupäässä kaakaota), rehukakkuja, hedelmiä, kalasäilykkeitä y.m. ja ostaa sieltä puutavaroita, paperia, paperivanuketta, tervaa j.n.e. Joskaan ei kauppavaihto kvantiteettiin katsoen koskaan voine tulla kovin

suureksi, oli Senhor Carlos Gomes kuitenkin sitä mieltä, että kauppasopimus olisi saatava aikaan ja oli hän puolestaan kaikin tavoin valmis tukemaan minua pyrkimyksissäni. Senhor Gomes painosti vielä lopuksi, että vasta sitten kun Portugalin liike-elämän eri edustajat, joiden intressiä Suomen kauppa oli lähellä, olivat kääntyneet ulkoasiainministeriön puoleen pitäisi minun virallisesti ehdottaa ministeriölle kauppasopimusneuvotteluja.

Seuraavana päivänä keskustelin asiasta suuren "Union Fabril"-nimisen rehukakkuliikkeen johtajan Senhor da Silvan kanssa, joka sanoi olevansa valmis kääntymään ulkoasiainministeriön puoleen, mutta tahtoi kuitenkin ensin tarkemmin tutkia asiaa, sekä myöskin Portugalin korkkiteollisuuden edustajan Senhor Santos Bastosin kanssa. Viimemainittu lupasi heti kirjallisesti ehdottaa ulkoasiainministeriölle kauppasopimusneuvotteluihin ryhtymisestä Suomen kanssa sekä muullakin tavoin harjoittaa painostusta viranomaisiin.

Olen puhunut asiasta myöskin Oporton kauppakamarin presidentin Senhor Ricardo Spratleyn kanssa. Hän valitteli kieltolakimme olemassaoloa, mutta myönsi myöskin minun olevan oikeassa siinä, ettei se kuitenkaan voine olla mikään ratkaiseva este kauppasopimuksen solmiamiselle. Hän kehoitti minua tulemaan Oportoon keskustelemaan asiasta siellä olevien liikemiesten kanssa, ja olenkin ajatellut lähetulevaisuudessa noudattaa hänen kehoitustaan. Toistaiseksi jatkan neuvottelujani Lisboan kauppamailman edustajien kanssa.

Seuraavassa raportissani teen lähemmin selkoa niistä periaatteista, joiden mukaisesti mielestäni mahdollinen suomalais-portugalilainen kauppasopimus olisi solmittava sekä vientikauppamme menekkimahdol-

LEGATION DE FINLANDE Lissabonissa, huhtikuun 23 p:nä 1926. N:o 26/26.

lisuuksista Portugalissa.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri,
erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Suomen Chargé d'Affaires,
Ministeri *Lippenberg*. -

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: Cg.

ASIA: .....

Ministeri Gripenbergin raportti
Lissabon

29/4 1956

ULKOASIAINMINISTERIÖN		
N:o 14/362 Saa. 26.		
8/5-26	?	
5	Cg.	

Herra Ministeri,

Espanjan kauppapolitiikka.

Vikko sitten on Espanjan hallitus jälleen päättänyt herättää henkiin n.s. Lex Bergaminin. Kuten Te, Herra Ministeri, muistanette oikeuttaa tämä laki hallituksen myöntämään harkintansa mukaan 20 % suurempia alennuksia tullitariffin toisesta sarakkeesta. Laki meni umpeen huhtikuussa 1924, jolloin Primo de Rivera juhlallisesti vakuutti, ettei hallitus missään tapauksessa tule pidentämään sen voimassaoloaika. Kauppasopimusneuvottelujemme kestäessä Alivaltiosihteeri Sr. Espinosa de los Monteros monta kertaa huomautti minulle mahdollisen uuden eduskunnan yksinomaan voivan päättää siitä, olisiko Lex Bergamin uudelleen saatettava voimaan vai ei. Nykyinen hallitus on kuitenkin toista mieltä asiassa, ja t.k. 22 p:nä on julkaistu Kuninkaallinen Asetus, jonka mukaan Lex Bergamin taasen astuu voimaan. Asetukseen sisältyy kuitenkin hyvin tärkeä rajoitus: hallitus oikeutetaan myöntämään yllämainitun suuruisia alennuksia ainoastaan Etelä-Amerikan valtioille. Eurooppalaiset valtiot eivät siis voi päästä "lain" edellyttämistä helpotuksista osallisiksi. Tämä Espanjan hallituksen toimenpide on yhteydessä sen ulkopoliittii-

Herra E.N. Setälä,
Suomen Tasavallan ulkoasiainministeri,
y.m. y.m. y.m.
H e l s i n k i.

sen suunnan kanssa, joka nykyisin kaikin mahdollisin keinoin koettaa lujittaa Espanjan ja Etelä-Amerikan espanjalaisien tasavaltojen välisiä suhteita. Tätä politiikkaa on tänä vuonna Espanjan puolelta ajettu hyvin tarkokkaasti - vaikkakin se jo pitkät ajat on kuulunut jokaisen Espanjan hallituksen ohjelmaan - ja näyttää siltä kuin Primo de Rivera ja hänen työkumppaninsa olisivat päättäneet koettaa toteuttaa sitä käytännössäkin. On kuitenkin vielä varsin epävarmaa, tuleeko Espanjan hallitus todellakin "när det kommer till kritan" myöntämään Etelä-Amerikan tytärmaille mitään varsinaisia etuja ja helpotuksia. Tällä hetkellä käynnissä olevat espanjalais-kubalaiset kauppasopimusneuvottelut eivät juuri herätä suuria toiveita siinä suhteessa, eikä voida kieltää Espanjan tullipolitiikan yhä enemmän kehittyvän jyrkkään protektionistiseen suuntaan. ^{työryhmänsä} Onko tämä hallituksen uusin toimenpide enempää kuin vain "un beau geste" ei vielä voida mitään vastata.

Tästä lähtien on siis Espanjan tullipolitiikan käytävissä neljä tariffia:

1. maksimitariffi eli n.s. primera columna;
2. minimitariffi eli n.s. secunda columna;
3. korkeintaan 20 % suuruiset alennukset minimitariffista;
4. 20 % suuremmat alennukset, joita kuitenkin voidaan soveluttaa ainoastaan Etelä-Ameriikasta tuotuihin tavaroihin.

Espanjalais-ranskalaiset kauppasopimusneuvottelut:

Ranskan Madridin ambassadöörin kreivi Peretti della Roccan virallisesti ilmoitettua Espanjan hallitukselle Ranskan hallituksen päättäneen korottaa 30 prosentilla tullimaksujaan on Espanjan hallitus t.k. 19 p:nä sanonut irti heinäkuussa 1922 solmitun espanjalais-ranskalaisen kauppasopimuksen. Tätä toimenpidettä on jo kauan odotettu ja luultavaa

on, että sopimus joka tapauksessa olisi sanottu irti, koska Espanjassa sekä viime että tänä vuonna on harjoitettu hyvin voimakasta propagandaa sitä vastaan. Sopimuksen vastustajat - etupäässä tietysti Espanjan ikuisesti tyytymättömät viininviljelijät ja Barcelonan suurteollisuuden edustajat - ovat katkerasti valittaneet sitä, että Ranskan vienti Espanjaan on viime vuosien kuluessa kasvamistaan kasvanut sitä vastoin kuin Espanjan exportti on yhä enemmän pienentynyt. Nämä välittelut ovat itse asiassa aivan oikeutettuja; kysymys on ainoastaan siitä johtuuko tämä Espanjan teollisuuden ja viininviljelyksen ahdinkotila todellakin Espanjan liikemielman esittämistä syistä. V. 1924 oli Espanjan viininvienti Ranskaan 144 miljoonaa pesetaa, mutta v. 1925 ainoastaan 54. Ranskan automobiilivienti Espanjaan oli v. 1924 n. 200 miljoonaa pesetaa, mutta v. 1925 310 miljoonaa, ja koko Ranskan tuonti Espanjaan n. 600 miljoonaa pesetaa Espanjan Ranskan vientiä suurempi.

Kauppasopimuksen irtisanomisen syiksi on valtioministeri virallisesti ilmoittanut seuraavat:

1. Espanjan ja Ranskan välisen kauppavaihdon balanssi on jo pitkän aikaa ollut Espanjalle hyvin epäedullinen;
2. Espanjan eri teollisuudet eivät enää voi Espanjan omilla markkinoillakaan kilpailla Ranskan teollisuuksien kanssa, koska useita niiden tuotteita myydään Espanjassa hintaan, joka on Espanjan teollisuuksien käyttämien raaka-aineiden hintaa halvempi;
3. Ranskan frangin laskun johdosta ovat espanjalaiset yhä suuremmissa määrin alkaneet hankkia tarvitsemansa tavarat Ranskasta;
4. Ranskan tullimaksujen korottaminen 30

prosentilla tekee Espanjan viennin Ranskaan miltei mahdottomaksi.

Valtioministeri Sr. Yanguas on kuitenkin sanonut - kuten myöskin työministeri Aunos - olevansa vakuutettu siitä, että pian päästään tyydyttävään, kummankin maan etuja vastaavaan tulokseen. Nyt irtisanottu sopimus pysyy voimassa tulevan heinäkuun 15 p:ään saakka. Neuvottelut uuden sopimuksen solmimisesta, joita Ranskan puolelta johtaa kreivi Peretti della Rocca, ovat jo alkaneet.

Espanjan taloudellisissa piireissä on espanjalais-ranskalaisen sopimuksen irtisanominen herättänyt suurta tyydytystä, ja Barcelonan vaikutusvaltainen kutomateollisuusyhdistys "Fomento Nacional de Trabajo" - joka säännöllisesti vastustaa kaikkia Espanjan solmimia kauppasopimuksia - sekä Biscayan että Guipuzcoan "tuottajaliigat" ovat rientäneet onnittelemaan hallitusta tämän "aivan välttämättömän" toimenpiteen johdosta. Protektionistisen tullipolitiikan kannattajat ovat uudelleen saaneet tuulta siipeinsä alle ja hallitusta kehoitetaan eri tahoilta jyrkästi pitämään kiinni Primo de Riveran heti vallankumouksen jälkeen luonnostelemasta, houkuttelevasta tullipoliittisesta ohjelmasta: "Espanja Espanjan teollisuudelle".

Espanjan ja Saksan väliset kauppasopimusneuvottelut:

Nämä neuvottelut eivät vielä ole johtaneet tulokseen. Tällä hetkellä voimassaoleva modus vivendi menee umpeen tulevan toukokuun 15 p:nä eikä sitä voida pidentää. Näinä päivinä on Madridiin saapunut Saksan uusi alivaltiosihteeri Hagedorn delegaation seurassa, ja näyttää siltä kuin n. 11 kuukautta kestäneet kauppasopimusneuvottelut nyt pääsisivät hyvään

vauhtiin.

Espanjan ja Cuban väliset kauppasopimusneuvottelut

edistyvät kovin hitaasti. Pari viikkoa sitten oltiin jo lähellä pääsemässä tulokseen kun taasen uusia vaikeuksia ilmaantui. Espanjan itse asiassa verrattain vähäpätöinen sokeriteollisuus vastustaa Cuban hallituksen Espanjaan tuotavaa sokerikontingenttia koskevaa ehdotusta ja lienee Kansantaloudellisessa Neuvostossa saanut laajaa kannatusta osakseen. Toisena vaikeutena sopimuksen solmiamiselle on Cuban hallituksen vaatimus, että Espanjan on sitouduttava importeeraamaan Cubasta vissi määrä tupakkaa.

Espanjalais-sveitsiläinen kauppasopimus:

"Guipuzcoan tuottajaliiga" on melko jyrkässä muodossa ehdottanut hallitukselle Espanjan ja Sveitsin välisen v.1921 solmitun kauppasopimuksen irtisanottavaksi, koska se muka on osoittautunut hyvin epäedulliseksi Espanjan teollisuudelle. Kaikesta päättäen ryhdyttäneen voimakkaaseen propagandaan sitäkin sopimusta vastaan.

Espanjan uusi tullitariffi:

Espanjan Kansantaloudellinen Neuvosto ryhtyi n.vuosi sitten tarkistamaan tällä hetkellä voimassaolevaa tullitariffia tarkoituksessa laatia uusi, joka astuisi voimaan ensi vuoden alussa. Nytemmin on kuitenkin Primo de Rivera ilmoittanut Neuvoston Tullijaoston ehdottaneen uuden tariffin laatimisen lykättäväksi vuoteen 1928. Hallitus ei vielä ole tehnyt päätöstä asiassa, mutta hyväksynee jaoston ehdotuksen. Uusi tullitariffi on laadittava - huomauttaa kenraali - silmälläpitäen yleisiä kansallisia intressejä

eikä missään tapauksessa yksityisten liikemiesten tai tuotantohaarojen etu. "Tullitariffi on laadittava oikean ja kohtuullisen tullisuojeleuksen pohjalla".

Lukuisat Espanjan taloudellisen elämän edustajat ovat kuitenkin ehdottaneet hallitukselle, että uuden tullitariffin laatimisen yhteydessä ryhdyttäisiin perinpohjin tarkastamaan koko Espanjan viimeaikaista tullipolitiikkaa ja kaikkia voimassaolevia kauppasopimuksia.

Espanjan kauppapolitiikan antama yleinen vaikutelma on se, että tilanne jatkuvasti on yhtä epävarma ja horjuva kuin aikaisemminkin. Tänä vuonna on yksi sopimus sanottu irti (Ranskan), toisen sopimuksen olemassaoloa on vakavasti uhattu (Ruotsin) ja kolmea sopimusta on eri tahoilta vaadittu irtisanottaviksi (Suomen, Sveitsin ja Tšhekkö-Slovakian). Tilanne vaatii siis meidänkin puolelta mitä suurinta tarkkaavaisuutta.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri,
erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Suomen Chargé d'Affaires,
Ministeri *Knipenberg* -

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: Cg.

ASIA: _____

Ministeri Gripenbergin raportti
Madrid.

29/5 1926.

Salainen.

ULKOASIAINMINISTERIÖN		
16/363 Sal.		26
14/6-26	2	
		ALA
5	Cg	

Herra Ministeri,

Neuvotteluja suomalais-portugalilaisesta kauppasopimuksesta.

Kuten raportissani N:o 26/26. v.k.23 p:ltä kunnioittavimmin Teille, Herra Ministeri, ilmoitin olen Lissabonissa ollessani neuvotellut sikkäläisen taloudellisen elämän edustajien kanssa mahdollisuuksista suomalais-portugalilaisen kauppasopimuksen solmiamiseksi. Sitä vastoin en vielä ole ottanut tätä asiaa virallisesti keskusteltavaksi Portugalin ulkoasiainministeriön kanssa, koska vanhaastaan tannen sen - joka tapauksessa kauppapoliittisen osaston päällikön - jyrkästi vastustavan kannan. Osasto päällikkö Senhor Oliveira Soares on monasti minulle huomauttanut, ettei Portugal millään ehdolla voi ryhtyä kauppasopimusneuvotteluihin kanssamme niin kauan kuin kieltolakimme on voimassa. Huomautuksiani siitä, että Portugal voi myydä Suomeen muitakin tavaroita kuin viinejä, ei hän ole ottanut kuuleviin korviinsakaan, ja puhuessaan kieltolaistamme on hänen sanoissaan aina ollut niin ärtyisä sävy, että on ollut sangen vastenmielistä keskustella hänen kanssaan. Vaikkei hänen vaikutusvaltansa liene varsin suuri, saattaa hän kaupallisen osaston päällikkönä kaikin tavoin sabo-

Herra E.N.Setälä,
Suomen Tasavallan Ulkoasiainministeri
y.m. y.m. y.m.
H e l s i n k i.

teerata ja viivyttää mahdollisia neuvotteluja. Tilanne on meille tavallaan vaikeampi kuin pari vuotta sitten Espanjassa, jolloin ryhdyin toimenpiteisiin suomalais-espanjalaisen kauppasopimuksen aikaansaamiseksi, koska viiniexportti on epäilemättä Portugalin kaikkein tärkein ja jonka rinnalla muiden tavarain vienti on varsin vähäinen. Espanjassa on nimittäin hedelmävientä huomattavan suuri, josta syystä minun onnistuikin saada hedelmäviljelijät tukemaan pyrkimyksiämme. Sen lisäksi tulee vielä Portugalin poliittisen tilanteen yleinen epävarmuus ja hapuilevaisuus, tämä maa kun alituisen on valtakumousten ja hallitusvaihdosten alaisena. Joskin minun Lissabonissa ollessani olisi onnistunut saada ulkoasiainministeri tri. Vasco Borges suostumaan kauppasopimusneuvotteluihin, niin ei se olisi auttanut paljoakaan, koska hän juuri näinä päivinä on eronnut. Sitä paitsi on vielä otettava huomioon Portugalin ulkoasiainministeriön virkamiesten suuri vastenmielisyys todellista, tarmokasta työtä kohtaan.

Yllämainittujen seikkojen johdosta olen tullut siihen tulokseen, että ainoa keino saada kauppasopimusneuvottelut käyntiin on koettaa Portugalin kauppamailmassa luoda meille edullinen ilmapiiri sekä saada liike-elämän edustajat harjoittamaan painostusta ulkoasiainministeriöön. Sen päämäärän saavuttamiseksi olen Portugalissa ollessani toiminut parhaani mukaan, ja luulen voivani väittää yleisen mielialan Lissabonin kauppallisissa piireissä nyttemmin olevan meille verrattain suopean. Eri tahoilta huomautettiin kuitenkin minulle, että minun olisi ennenkaikkea saatava Porton liike-elämän johtavat miehet suostumaan neuvotteluihin ja kauppasopimuksen solmimiseen kieltolaistamme huolimatta, sillä

LEGATION DE FINLANDE Madridissa, toukokuun 29 p:nä 1926. N:o 38/26.

heidän vaikutuksensa Portugalin kauppapolitiikassa on hyvin suuri. Jos he vastustavat - niin sanoi minulle esim. Lissabonin kauppakamarin presidentti Senhor Carlos Gomez - kauppasopimusneuvotteluihin ryhtymistä, niin ei ole ajateltavissakaan, että pyrkimykseni voisivat johtaa suotuisaan tulokseen.

Tämän johdosta matkustin t.k.

7 p:nä Portoon, jossa viipymättä ryhdyin asiasta neuvottelemaan sikäläisen kauppakamarin presidentin Senhor Ricardo Spratleyn kanssa. Hän on Portugalin kauppasopimuskomissionin jäsen, jossa kommissionissa hän edustaa Pohjois-Portugalin viininviljelijöitä. Sr. Spratley, joka henkilönä on hyvin ja mielyttävä ja kaupallisiin kysymyksiin perehtynyt mies, osoitti minulle mitä suurinta huomaavaisuutta, mutta ei kuitenkaan tahtonut asiasta lausua lopullista mielipidettä. Puolestani esiinnyin varsin varovaisesti semminkin kun huomasin Porton kaupamailman johtajien arvostelevan sekä Pohjois-Amerikan että muiden maiden kieltolakeja ei ainoastaan kaupalliselta, vaan myöskin niin sanoakseni moraaliselta näkökannalta. Porto on etupäässä viinikauppaa harjoittava kaupunki ja sen suuret, rikkaat ja arvossapidetyt viinikauppiat näyttelivät yhteiskunnallisessakin elämässä erittäin tärkeää osaa, ja siitä johtuu kenties se meille omituinen, mutta tämän kaupungin psykologialle niin kuvaava mentaliteetti, joka pitää kieltolakijärjestelmää milteipä epäsiiveellisenä ilmiönä. Porton käyntini ajan-kohta oli sitäpaitsi valitettavasti pyrkimyksilleni melko epäedullinen; n. viikkoa myöhemmin kokoontui Portossa kansainvälinen kieltolakiliikettä vastustava konferenssi (Septième Conférence de la Ligue Internationale des Adversaires des Prohibitions) ja koko kaupunki, hallituksen edustajat ja paikalliset viranomaiset mukaanluettu-

LEGATION DE FINLANDE Madridissa, toukokuun 29 p:nä 1926. N:o 38/26.
na, eli sen valmistelujen merkeissä. Oli silmiinpistävää miten portolaiset katsoivat taistelua kieltoalakiliikettä vastaan suureksi siveelliseksi tehtäväksi; kaikkialla puhuttiin konferenssista ja kaikki pitivät sen kokoontumista Portossa suurena kunniana kaupungilleen. Puolestani en koskaan olisi voinut aavistaa, että kieltoalakijärjestelmää vastustava liike saattaa herättää niin suurta ja tavallaan idealistista fanatismia. Konferenssin valmisteluja johti juuri mainittu Senhor Ricardo Spratley, joka toimi sen puheenjohtajana, ja tämä seikka pakoitti minua noudattamaan esiintymisessäni ja lausumisissani mitä suurinta varovaisuutta. Tilanne ei siis ollut sopiva seikkaperäisille keskusteluille käytännöllisistä toimenpiteistä kauppasopimuksen aikaansaamiseksi, jonka tähden tyydyin siihen, että kaupallisissa piireissä, etupäässä viiniviljelijöiden keskuudessa, koetin luoda maallemme edullista atmosfääriä (jolloin vanhastaan tuloksellisiksi osoittautumat keinot - seurustelevinen, visiitit, käynnit sanomalehtien toimituksissa, päivälliset, kukkia rouville j.n.e. - tulivat jälleen käytäntöön). Kuten Espanjassa merkitsevät Portugalissakin henkilökohtaiset välit tavattoman paljon. Keskustelin kuitenkin asiasta sekä Senhor Spratleyn että muiden viiniviljelijöiden johtajien (esim. "Real Companhia Vinicola do Norte de Portugal"-nimisen osakeyhtiön johtajan Senhor Manoel Pestanan, Senhor Louiz Vasconcelleos Porton y.m.) kanssa, ja Senhor Spratley lupasi huolellisesti tutkia sitä Suomen ulkomaankauppaa koskevaa aineistoa, jonka myöhemmin lupasin hänelle toimittaa. Ilokseni sain todeta, ettei Porton käyntini ollut jäänyt merkitystä vaille: Kauppakamarin presidentti antoi päivälliset kunniakseni, joilla hän piti kauniin, lämpimästi tulkittun puheen lausuen toivomuksenaan, että kieltoalaistamme huolimatta voisimme pian ryhtyä neuvotteluihin, jotka

johtaisivat tyydyttävään kauppasopimukseen.

Viivyttäni Portossa noin viikon päivät palasin Lissaboniin, jossa jatkoin neuvottelujani. T.k.20 p:nä otti Tasavallan Presidentti Senhor Bernardino Machado minut vastaan yksityisessä audienssissa, ja keskustelin hänen kanssaan laajalti mahdollisesta kauppasopimuksesta Suomen ja Portugalin välillä. Presidentti Machado (joka vaikuttaa hyvin intelligentiltä ja korkeasta iästään huolimatta - 76 vuotta - vielä varsin tarmokkaalta) huomautti nimenomaan käsityksensä olevan, ettei kieltolakimme saisi olla ratkaisevana esteenä sopimuksen solmiamiselle. Hän puolestaan lupasi tukea minua pyrkimyksissäni.

Portugalın ulkomaankauppa.

Portugalın virallinen tilasto on varhaisemmin ollut tunnetusti epäluotettava ja epätäydellinen. Pari vuotta sitten lienee kuitenkin valtion tilastollinen toimisto ja sen työmetodi reorganisoitu, ja mikäli minulle on väitetty lienee vuoden 1925 kaupallinen tilasto, josta tähän mennessä on julkaistu ainostaan 1.1. - 1.6. välistä aikaa koskevia tietoja, varsin luotettava. Antaessani kuvan Portugalın ulkomaankaupasta käytän seuraavassa Portugalın tilastollisen toimiston viimeistä julkaisua:

Portugalın viime vuoden tuonnin arvo oli kesäkuuhun mennessä

1.398.636.896 paperiescudoa (escudon silloinen kurssi: 1 = 95 paperiescudoa) ja viennin arvo

556.483.941 paperiescudoa.

Vuonna 1924 olivat vastaavat numerot:

tuonti - 1.501.445.418

vienti - 498.939.171.

Nämä numerot käsittävät sekä transito - että re-eksportin.

N.s. kulutustuonti (importação para consumo) oli

1924 (tammi-kesäk.) 1.351.473.567,
1925 (" - ") 1.248.231.189.

N.s. kansallinen vienti (exportação nacional e nacionalizada) taas oli

1924 (tammi-kesäk.) 384.967.320,
1925 (" - ") 406.078.234.

Viime vuonna kesäkuuhun mennessä oli siis Portugalin faktillinen tuonti 842.152.955 escudoa vientiä suurempi. Todellinen vaje ei kuitenkaan liene niin suuri, koska portugalilaisten, etupäässä Brasiliassa asuvien siirtolaisten kotiinlähettämät rahamäärät nousevat hyvinkin huomattaviin summiin.

Yllämainittuihin numeroihin ei sisälly tosin Funchalin ja Ponta Delgadon kautta tapahtunut kauppavaihto - lukuunottamatta Madeira-viinieksporttia - mutta antavat kuitenkin, kuten sanottu, oikean kuvan Portugalin ulkomaankaupasta.

Portugalin tuonti.

Niitä tavaroita, jotka Suomen vienkäytön kannalta katsoen lienevät tärkeimpiä, tuotiin Portugaliin mainittuna aikana seuraavat määrät:

Tullitariffin numero.	Tavaralaji.	Paljous.		Arvo paperiescudoissa.	
		1925.	1924.	1925.	1924.
45.	Terva	436.971 kg.	543.022 kg.	795.988	1.423.755
75.	Puutavara, sahaamaton	745 tonnia	837 tonnia	515.931	693.284
76.	Puutavara, vähintään 75 mm:n paksuinen ja 25 cm:n pituinen	4.362 m ³	4.364 m ³	1.249.545	1.101.242
77.	Idem, vähintään 75 mm:n paksuinen ja alle 25 cm:n pituinen	1.779 m ³	1.646 m ³	543.044	507.723

LEGATION DE FINLANDE Madridissa, toukokuun 29 p:nä 1926. N:o 38/26.

Tullita- raffin numero.	Tavaralaji.	Paljous.		Arvo paperiescudoissa.	
		1925.	1924.	1925.	1924.
78.	Idem, 35-75 mm:n pak- suinen	340 m ³	165 m ³	272.111	227.430
79.	Idem, 15-35 mm:n pak- suinen	717 m ³	658 m ³	502.277	773.140
80.	Idem, 1-15 mm:n paksui- nen	6 m ³	38 m ³	15.750	17.760
81.	Idem, korkeintaan 1 mm:n paksuinen	11.554 kg.	3.435 kg.	71.300	29.310
82.	Idem, laivojen raken- tamista varten	39.439 kg.	-	56.456	-
83.	Idem, sähkölankapyl- väitä	18 kpl	-	8.300	-
96.	Puumassaa	1.476 ton.	1.863 tonnia	1.359.820	3.226.621
514.	Voi, luonnollinen tai keinotekoinen	141.317 kg.	56.948 kg.	1.289.245	479.130
522.	Juusto	98.465 "	39.682 "	1.299.613	673.342
530.	Separattorit	680.347 "	414.990 "	3.897.748	3.107.780
644.	Lankut, höylätyt	10 m ³	-	20.000	
645.	Puurakennukset	560 kg.	-	2.500	
647.	Tynnyrintekijänteokset	44.376 kg.	548.719 kg.	118.500	1.266.742
649.	Huonekalut	2.094 "	3.633 "	82.885	251.522
650.	Puuteokset, erikseen mainitsemattomat (bo- biinit)	93.602 kg.	181.740 kg.	445.564	496.120
717.	Kartonki ja maala- rinpahvi	78 kg.	-	2.180	
718.	Kartonki ja pahvi, val- mistamaton	302.473 kg.	556.941 kg.	515.091	1.312.910
719.	Idem, päällystetty paperilla	115.343 kg.	111.519 kg.	289.654	341.675
720.	Kartonki- ja pahvi- teokset, rasiat	1.194 kg.	404 kg.	46.181	13.435
721.	Kartonki ja pahvi, erikseen mainitse- maton	23.346 kg.	20.729 kg.	362.556	349.837
738.	Sanomalehtipaperi	2.239.258 "	2.153.584 "	3.766.160	4.810.190
739.	Savukepaperi	168.356 "	125.423 "	2.404.287	2.764.609
740.	Kirjepaperi	13.021 "	32.229 "	197.935	308.345
741.	Tapettipaperi	47.197 "	24.243 "	572.865	396.211
744.	Paperi, erikseen mainitsematon	430.347 "	576.593 "	2.141.749	4.249.421

Ruten ylläolevasta näkyy oli vuoden 1924 importin arvo Portugalin virallisen tilaston mukaisesti suhteellisesti korkeampi kuin seuraavan vuoden tuonnin arvo. Tämä johtuu osittain siitä, että escudon arvo oli alhaisempi.

Portugalin tullijärjestelmä.

Portugalin nykyinen tullitariffi (Pautas das Alfandegas) on kaksoistariffi maksimi- ja minimituloineen. Toisen tariffin mukaisesti tullataan niiden maiden tavaroita, joiden kanssa Portugal on solminut kauppasopimuksen. Muutamille tullitariffin nimikkeille on määrätty ad valorem-tulleja, mutta yleensä kannetaan kiinteitä tullimaksuja. Maksimitariffi on yleisimmin n.50 % minimitariffia korkeampi, joka ilmenee esim.seuraavasta luettelosta.

Nimike.	Tavaralaji.	Minimi tar.	Maksimi tar.
75.	Puutavarat	0.50	1.00
76.	- " -	0.40	0.60
77.	- " -	0.80	1.20
78.	- " -	0.80	1.20
79.	- " -	1.10	1.60
80.	- " -	1.80	2.40
81.	- " -	0.00(5)	0.01
82.	- " -	3 % ad val.	4 % ad val.
83.	- " -	5 % "-"	6 % "-"
738.	Sanomalehtipaperi j.n.e.	0.00(4)	0.00(2)

Tullimaksut lasketaan kultaescudoissa: 1 = 4.50 escudon kurssin mukaan.

Paitsi tullimaksuja suoritetaan Portugaliin viedyistä tavaroista n.s. konsulaattimaksuja, jotka ovat varsin korkeita eli n.2-4 % tavarann fobhinnasta (On kuitenkin poikkeuksia. Niinpä esim. paperimassan konsulaattimaksu on 0.75 % fobhinnasta). Maksu suoritetaan Portugalin lähtösatamassa toimivalle konsulille. Sen lisäksi kannetaan Portugaliin meritse

viedyistä tavaroista erikoinen tonnilukumaksu (imposto marítimo), joka on 75 kultacentavaa (1 escudo = 100 centavaa) tavaran arvosta kutakin 1.000 kg. kohti, sekä kaikista tavaroista n.s. transaktionimaksu eli 2 % tavaran arvosta. Tämä maksu suoritetaan joka kerta kun tavara myydään, jonka tähden esim. 3 kertaa myydystä tavarasta kannetaan 6 % transaktionimaksu.

Portugaliin vietävistä tavaroista suoritetaan siis

1. konsulaattimaksu,
2. tullimaksu,
3. tonnilukumaksu ja
4. transaktionimaksu.

Muut maksut kuten majakka-, luotsaus-, ankkuri - y.m. maksut ovat nekin hyvin korkeita (terveyspassista suoritetaan 28; jokaisessa satamassa, jossa laiva poikkeaa, vaaditaan uusi terveystassi (!)), joka seikka tietenkin mitä suurimmassa määrin kallistaa tavaran hintaa.

Yksityisiä tietoja Portugalin puutavaraimportista.

Sekä viime että tänä vuonna olen yksityisiltä liikemiehiltä koettanut tiedustella Portugalin puutavaratuontia ja siten kontrolloida sitä koskevat viralliset tiedot. Kaikki ovat huomauttaneet importin sodan jälkeen huomattavasti vähenneen. Niinpä on Lissabonissa olevan tunnetun "Thomas Alfredo dos Santos"-nimisen puutavaraliikkeen johtaja Senhor Franc. Santos väittänyt minulle koko Lissabonin puutavaratuontin Pohjois-Europasta, joka ennen sotaa oli n. 13.000 standarttia, vuonna 1924 olleen ainoastaan 600 standarttia. Tämä vähennys johtunee osittain siitä, että portugalilaiset oppivat sodan aikana käyttämään kotimaisia puutavaroita, osittain siitä, että Portugaliin nyttemmin tuodaan huomattavia määriä eteläamerikkalaisia, etupääs-

sä brasilialaisia, mutta myöskin afrikalaisia puutavaroita. Portolaiset puutavaraliikkeet "Alvaro Gomes Sa & Ca.Lda" ja "Marques Pinto Irmaos", jotka lienevät maan kaikkein suurimmat importtöörit, ostavat yksinomaan brasilialaisia ja afrikalaisia puutavaroita. Ainakin ensinmainittu on ennen sotaa tuottanut puutavaroita Pohjois-Euroopan maista. Brasilialaiset puulajit, vaikkakin yleensä hyvin kovat, lienevät sopivia rakennuksiinkin ja - mikäli minulle on väitetty - hinnaltaan esim. ruotsalaisia puutavaroita paljon halvempia.

Suomen Lissabonin konsuli hra Otto Wang on laskenut Portugaliin viime vuonna tuotetun yhteensä n. 600-700 standarttia ruotsalaisia puutavaroita, joista kuitenkin n. 30 % tuli Suomesta (Kemistä). Portugalissa käytettäneen enimmiten 3" x 9" lankkuja, ja oli niiden hinta toukokuussa 1926 Lissabonin markkinoilla n. 4 escudoa jalkaa kohti.

Portugalin sanomalehtipaperituonti.

lienee verrattain pieni. Virallisen tilaston mukaan oli vuoden 1924 tuonti n. 4500 - 5000 tonnia, joka tuntuu oikealta. Lissabonin vaikutusvaltaisimman "O Seculo"-nimisen lehden toimittaja, Kaupakamarin varapresidentti arveli puolestaan minulle, että todellinen sanomalehtipaperituonti on n. 12.000 tonnia vuodessa, mutta painosti tämän olevan kuitenkin pelkän arvelun. Porton suurin sanomalehti (painos 27 - 33 tuhatta kpl) "O primeiro de Janeiro" käyttää n. 400 tonnia vuodessa. Sanomalehtipaperia tuodaan miltei yksinomaan Saksasta. Ainoastaan "O Commercio do Porto"-nimisellä lehdellä on oma paperitehdas, ja ostaa paperimassansa Norjasta. Sekä "O Seculon" että "O Primeiro de Janeiron" omistajat ovat minulle ilmoittaneet olevansa

valmiit hankkimaan paperia Suomesta.

Portugalin siirtomaitten ulkomaankauppa

ei sekään liene varsin suuri, vaikka niistä kyllä exportteerataan etupäässä Lissabonin kautta huomattavia määriä siirtomaantavaroita (kahvia, kaakaota, sokeria j.n.e.). Angolassa toimii kyllä, varsinkin exporttöreinä, ulkomaalaisia liikemiehiä, mutta meidän vientitavaroillamme ei liene - mikäli olen saanut tietää - juuri mitään menekkimahdollisuuksia. Kussakin siirtomaassa on erikoinen tullitariffi voimassa. Pankkiolot lienevät hyvin epätyydyttäviä. Niinpä kertoi Porton konsulimme viime vuonna lähettäneensä portviiniä Angolaan, mutta hänen ei ole vielä onnistunut saada maksua siitä. Ostaja on kyllä Angolassa olevaan pankkiin suorittanut viinilähettyksen hinnan, mutta konsuli ei voi millään keinoin saada rahoja Portoon. Hänellä on siis saatavia pankissa, mutta niitä ei voida toimittaa emämaahan (!).

Portugalin kauppapolitiikka.

Kauppasopimuspolitiikassaan noudattaa Portugali poikkeuksetta seuraavia periaatteita:

1. Toiselle sopimuskumppanille myönnetään minimitariffi, mutta ei mitään alennuksia siitä.
2. Toiselle sopimuskumppanille myönnetään 25 prosentin alennus tonnilukumaksusta (imposto maritimo).
3. Alennuksia yllämainituista konsulaattimaksuista ei myönnetä.
4. Toinen sopimuskumppani tunnustaa nimitykset "Porto" (Port, Oporto, Portwine, Portwein, Portvin j.n.e.) ja "Madeira" (Madère, Madeirawein j.n.e.) alkuperänimityksiksi, joita ainoastaan Douron maakunnassa ja Madeiran saarella valmistetuista viineistä saadaan käyttää, ja si-

toutuu valvomaan, että yllämainitun nimiset importteeratut viinit todellakin tulevat mainituista paikoista ja että ne ovat Portugalin asianomaisten viranomaisten laatimien alkuperätodistuksien mukaan laivatut Porton tai Funchalin kautta (Kts. esim. Norjalais-Portugalilainen sopimus 11.4.1923. Art. 6.: "Le Gouvernement Norvégien reconnaît que les désignations des vins de Porto et de Madère appartiennent exclusivement aux vins produits dans les régions portugaises respectivement, du Douro et de l'île de Madère et il s'engage à ne pas admettre à l'importation et la mise en vente sur son territoire des vins avec les susdites désignations qui ne seraient pas originaires des régions portugaises ci-dessus mentionnées et exportés par les ports de Porto et de Funchal avec des certificats d'origine délivrés par les autorités portugaises compétentes. En conséquence, l'importation et la mise en vente sur le territoire de la Norvège sous la désignation de Porto et de Madère (Oporto, Port Wine, Port, Madeira, Madeira Wine ou combinaisons de noms similaires) de vins qui ne soient pas originaires des respectives régions portugaises soient prohibées).

5. Portugalille myönnetään minimitariffi ja suosituimmuus määrätyille tavaroille (eikä tullitariffin nimikkeille) ja Portugal myöntää toiselle sopimus-kumppanille suosituimmuuden sopimuksessa mainituille tavaroille. Tämä myönnytys ei kuitenkaan käytännössä merkitse rahtuakaan, koska alennukset Portugalin minimitariffista eivät tule kysymykseen.

6. Toisen sopimusvallan laivaliike nautti Portugalin siirtomaissa suosituimmuutta.

Mahdollisten suomalais-portugalilaisten kauppasopimus-
neuvottelujen perusta.

Joskaan, kuten ylläolevasta lienee ilmennyt, Portugalin markkinat eivät ainakaan tätä nykyä ole varsin hedelmälliset Suomen vientikaupalle olisi mielestäni kuitenkin saatava kauppasopimus aikaan Portugalin kanssa. Taloudellinen tilanne saattaa sielläkin muuttua; kenties kääntyy Portugalin puutavaratuonti uudelleen suuremmissa määrin kuin viime vuosina Pohjois-Eurooppaan päin eikä liene epätodennäköistä, että Portugalin paperivanuke- ja paperi-importti tulee lisääntymään. Varsinkin jos näinä päivinä tapahtunut poliittinen suunnanmuutos saa aikaan suunnittelemaan poliittisia, yhteiskunnallisia ja taloudellisia uudistuksia on odotettavissa, että taloudellinen elämä jälleen tulee kukoistamaan, Portugal kun itse asiassa on rikas ja luonnon siunaama maa.

Vaikka olen täydellisesti tietoinen niistä vaikeuksista, joita mahdolliset kauppasopimusneuvottelut tulisivat aiheuttamaan, tuntuu minusta kuitenkin siltä, että meidän nyttemmin - varsinkin keskustelujeni jälkeen Lissabonin ja Porton taloudellisen elämän johtavien miesten kanssa - olisi mahdollista ryhtyä neuvotteluihin Portugalin kanssa.

Neuvotteluperusteiksi rohkenen kunnioittavimmin Teille, Herra Ministeri, ehdottaa, että

a) Suomi myöntää suosituimmuuden kaikille Portugalin vientitavaroille,

b) Suomi sitoutuu laillista kulutusta varten ostamaan portugalilaisia viinejä, josta seuraa, että Suomi tuottaisi Madeira- ja Portviinejä yksinomaan Portugalista,

c) Suomi sitoutuu myöntämään Portugalille samanlaisia erikoisetuja kuin muillekin viinimaille, siltä varalta, että se muuttaisi nykyisen alkoholilainsäädäntönsä,

d) Portugal myöntää Suomen tärkeimmille vientitavaroille (puu, paperi, paperimassa, terva, maitoteollisuuden tuotteet, maatalouskoneet) minimitariffinsa ja suosituimmuuden,

e) Portugal myöntää Suomelle 25 prosentin alennuksen tonnilukumaksusta,

f) Portugalin siirtomaissa myönnetään Suomen laivakululle suosituimmuus.

Jos Te, Herra Ministeri, hyväksytte nämä neuvotteluperusteet pyydän kunnioittavimmin valtuutta saada sopivalla hetkellä, josta aikanaan tulen Teille tarkemmin ilmoittamaan, ehdottaa Portugalin hallitukselle virallisesti suomalais-portugalilaisiin kauppasopimusneuvotteluihin ryhtymistä.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Suomen Chargé d'Affaires,
Ministeri *Knipenberg*.-

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: Cg.

ASIA: _____

Ministeri Gripenbergin raportti.
Madrid

3/6 1926.

Salainen.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

N:o 17/363 Sal. D. 1326.

15/6-26	12	Liit.
5	Co.	

Herra Ministeri,

Viime kuun 27 p:nä puhkesi Portugalissa sotilaskapina, joka jo on johtanut huomattaviin tuloksiin: Antonio Maria da Silvan johtama hallitus ja Tasavallan Presidentti Bernardino Machado ovat eronneet, eduskunta on hajoitettu ja sotilastriumviraatti - kenraali Manuel de Oliveira Gomes da Costa, vara-amiraali José Mendes Cabeçadas ja kenraali Carmona - on julistautunut korkeimman vallan haltijaksi. Portugalin kansa on kyllä tottunut tällaisiin sotilaskapinoihin, joiden vaikutukset yleensä eivät ole olleet pitkäaikaisia, mutta tällä kertaa näyttävät sotilaskapinan seuraukset tavallista kauaskantoisimmilta. Kapinallisten takana ovat epäilemättä koko armeija sekä kansan suuri enemmistö, joka on tuiki kyllästynyt tähänastisen parlamentaristisen valtiojärjestyksen hedelmättömiin keskusteluihin, riitaisuuksiin, mielenosoituksiin ja skandaaleihin. Tätä tasavallan perustamisesta saakka Portugalissa tapahtunutta kahdeksattatoista pronunciamentoa on pidettävä armeijan johtamana kapinana julkisessa elämässä esiintynyttä turmelusta ja kelvottomuutta vastaan. Silti en tah-

Herra E.N.Setälä,

Suomen Tasavallan Ulkoasiainministeri

y.m. y.m. y.m.

H e l s i n k i.

toisi vielä sanoa, että uuden liikkeen menestys olisi taattu, koska portugalilaiset innostuvat suuriin tekoihin ja itsensäuhraavaiseen toimintaan yhtä helposti kuin he antautuvat toimettomaan epätoivoisuuteen ja tylsään välinpitämättömyyteen.

Ymmärtääkseen viimepäivien tapahtumia lienee paikallaan muutamia sanoja karakterisoida Portugalin poliittista elämää. Tässä maassa on jo kauan aikaa poliittinen toiminta ollut, kenties suuremmassa määrin kuin missään muualla Euroopassa, taistelua puhtaasti henkilökohtaisista eduista, ja vanha, Pohjois-Amerikan poliittisessa elämässä tuttu tunnuslause "the spoils to the victor" näyttää olleen miltei kaikkien vallasta taistelevien puolueiden toiminnan ainoana päämääränä. Teoreettisiin, periaatteellisiin, poliittisiin ja yhteiskunnallisiin problemeihin ei kiinnitetä paljon huomiota, vaan sitä enemmän henkilökysymyksiin. Mies, joka vielä eilen oli kuningasmielinen, on tänään vasemmielinen tasavaltalainen, huomenna oikeistolainen ja ylihuomenna kommunismia lähelläoleva vasemmistolainen. Sellaisista alituisen vaihtuvista poliittisista kannotoista saattaa Portugalissa nähdä useita esimerkkejä. Mutta vielä arveluttavampaa on ollut se, että monet valtion korkeimpiin asemiin päässeet poliittiset johtajat eivät suinkaan ole olleet toiminnassaan vapaita, vaan hämärien, tuntemattomien voimien vaikutusvallan alaisia marionetteja. Esimerkkinä siitä mainittakoon, että entisen hallituksen päämiehen, tasavallan perustamisesta saakka demokraattisen puolueen johtajana olleen Senhor Antonio Maria da Silvan väitetään itse sanoneen - mikäli Suur-Britannian ambassadööri minulle kertoi - ettei hän puolestaan voinut hyväksyä hallituksensa

LEGATION DE FINLANDE Madridissa, kesäkuun 3 p:nä 1926. N:o 39/26.

n.s.tupakkamonopolikysymystä koskevaa virallista ohjelmaa, mutta ettei hän uskaltanut ajaa toista politiikkaa, koska hänen elämänsä siinä tapauksessa olisi ollut vaarassa. Kuka hänen elämänsä uhkasi, sitä hän ei sanonut, mutta Portugalin poliittiseen elämään perehtyneet henkilöt väittävät hänen tarkoittaneen n.s. "tasavallan puolustajia", salaperäistä, Lissabonin köyhälistökortteleista jäsenensä saanutta poliittista sakkia, joka edistääkseen omia henkilökohtaisia etujaan ei häikele suorittaa minkälaisia väkivaltaisia tekoja tahansa. Nämä "tasavallan puolustajat" ovat jo kauan harjoittaneet Portugalin pääkaupungissa todellista terroria. Viime huhtikuussa murhattiin Lissabonissa eräs Portugalin teatterimailmassa hyvin tunnettu näyttelijätär, mutta kesti kymmenen päivää ennenkuin poliisi ryhtyi rikosta tutkimaan. Myöhemmin kävi ilmi, että murhaajan "tasavallan puolustajiin" kuuluvat ystävät olivat ilmoittaneet asianomaiselle poliisiupseerille, että hänet heti ammutaan, jos hän ryhtyy minkäänlaisiin toimenpiteisiin murhan johdosta.

Samanlaista terroria harjoitetaan poliittisessa elämässäkin, ja esim. eduskuntavaalit ovat aina olleet pelkkää narripeliä. Eduskuntakamarin jäsenmäärä on 164, joista n.90 kuuluu n.s.demokraattiseen puolueeseen, joka vuodesta 1910 lähtien on ollut vallassa. Tämä johtuu siitä, että hallituspuolue eduskuntavaaleissa saa aina enemmistön. Hallitus"järjestää" vaalit: se pitää kyllä huolta siitä, että oppositionipuolueet saavat edustajia parlamenttiin, mutta myöskin siitä, että ne ovat aina vähemmistönä. Tässä tarkoituksessa pyyhitään hallituksen vastustajien nimiä pois vaaliluettelosta, heidät merkitään poismuuttaneiksi, lukutaidottomiksi j.n.e. Niinpä kertoi Sir Lancelot Carnegie minulle, että kaksi hänen

tuttavaansa, toinen kenraali, toinen asianajaja, olivat viime vuoden eduskuntavaalien luetteloihin merkitty lukutaidottomiksi. Usein käytetty keino on myöskin se, että mies, jonka nimi on Fidelino de Figueredo ja joka vaaleissa on saanut niin paljon ääniä, että varmasti tulisi valituksi, jaetaan hänen äänensä sopivasti Fidelino de Figueredon, F. Figueredon ja Fidelino Figueredon kesken ja mies jää valitsematta.

Siten kokoonpannun eduskunnan työkyky on hyvin pieni. Kuvaavaa on, ettei eduskunta moneen vuoteen ole vahvistanut mitään budjettia, sillä siihen ei sillä ole riittänyt aikaa mielenosoitukset, välikysymykset, luottamus- ja epäluottamuslauseiden laatimiset, keskustelut ja äänestykset kun vievät kaiken ajan. Miltei joka päivä sattuu eduskunnassa myrskyisiä, skandaalimaisia kohtauksia edustajien pitäessä sellaista mehua huutaen, rähisten ja pulpettiensa kansia lyöden, että puhe-miehen on lopetettava keskustelu.

Tänä vuonna on eduskunta kokonaisuudessaan kolme kuukautta keskustellut hallituksen tupakkamonopolin lakkauttamista koskevasta ehdotuksesta, mutta ei ole saanut mitään päätöstä aikaan. Koska tämä kysymys on koko maassa herättänyt hyvin suurta huomiota ja osaltaan myöskin ollut syynä armeijan johtajien toimeenpanemaan vallankaappaukseen lienee muutama sana siitä paikallaan. Tupakan myynti on tähän asti ollut "Companhia Arrendataria de Tabacos"-nimisen osakeyhtiön hallussa, joka tästä erikoisoikeudesta on maksanut valtiolle verrattain vaatimattoman summan. Valtion ja yhtiön välinen, viimeainitulle niin edullinen kontrahti meni umpeen v. k. 1 p:nä, ja n. neljä kuukautta sitten jätti hallitus eduskunnalle esityksen, jonka mukaan tupakanmyynti piti tehtävän hallituksen monopoliksi. Tällä esityksellä lie-

nee sekä ulko-että sisäpoliittinen tausta:

1. Hallitus lienee aikonut pantauttaa Suur-Britannialle monopolin tuottamat tulot järjestääkseen siten Portugalin englantilaisten velkojen suorittamisen;

2. Saatuaan käsiinsä tällaisen suuren liikeyrityksen olisi hallitus määräämällä poliittiset ystävänsä yhtiön johtaviin ja tärkeisiin paikkoihin luonut siten koko maata käsittävän poliittisen organisationin, jonka jäsenet samalla kertaa olisivat toimineet hallituksen poliittisina asiamiehinä. Demokraattisen puolueen asema olisi siten tullut pitkiksi ajoiksi turvatuksi.

Oppositioni ymmärsi yhtä hyvin kuin hallituspuoluekin mikä valtti tupakkamonopolin siirtyminen hallituksen käsiin olisi ollut demokraattiselle puolueelle ja ryhtyi heti mitä jyrkimmin vastustamaan hallituksen pyrkimyksiä sillä tuloksella, ettei eduskunta kolmen kuukauden kiivaitten keskustelujen jälkeen ole saanut mitään päätöstä aikaan. Yhden oppositionipuolueen - n.s. tasavaltalaisnationalistien - vastustus laimeni kyllä pari viikkoa sitten lyhyeksi ajaksi, sillä hallitus lienee luvannut nimittää sen johtajan Senhor Cunha Lealen Rautatiehallituksen päälliköksi, mutta myöhemmin käydessä ilmi, ettei hallitus aikonutkaan täyttää lupaustaan, hyökkäsi puolue jälleen uusin voimin hallituksen kimppuun.

Tätä, ylläolevassa ainoastaan suurin piirtein luonnosteltua, taustaa vasten on viimeistä vallankaappausta katsottava. On otettava huomioon, että tämän liikkeen johtajat ovat, ainakin virallisesti, tasavaltalaismielisiä upseereita eivätkä - kuten esim. "Uusi Suomi" (31/5) näyttää arvelevan - ku-

ningasmielisiä. Kenraali Gomez da Costa toimi Portugalin mailmansotaan osaanottaneitten sotavoimien ylipäällikkönä ja amiraali Mendez Cabecada näytteli vuoden 1910 vallankumouksessa varsin huomattavaa osaa. Usealta m.m. Lissabonissa kauan aikaa toimineiden diplomaattien taholta on minulle kyllä huomautettu Portugalin kansan suuren enemmistön olevan yhä vielä kuningasmielisen, kun sitävastoin Lissabonin ja Oporton asukkaat ovat epäilemättä ylipäänsä tasavaltalaisia. Kuningasmieliset ovat myöskin hartaasti toimineet mahdollisen "restauration" hyväksi ja siinä mielessä panneet toimeen lukuisia vallankumousyrityksiä, jotka kuitenkin ovat kaikki tyrehtyneet alkuunsa. Lissabonissa ollessani vakuuttivat useat monarkistipuolueen - tai oikeammin puolueitten, sillä niitä on ainakin neljä - johtajat ja kannattajat minulle, että he nyttemmin ovat luopuneet toiveistaan vallankumouksen kautta toteuttaa pyrkimyksiään. Ainoastaan siinä tapauksessa - niin huomautettiin minulle - että antiparlamentaristinen sotilashallitus, siis diktaattori, pääsisi valtaan, olisi ajateltavissa, että kehitys par la force des choses kulkeutuisi kuningasmielisten toiveitten suuntaan ja monarkia taas palautettaisiin. Puolestani en luota suuresti monarkistien menestysmahdollisuuksiin, varsinkin kun molemmat hallitsijaehdokkaat Dom Manuel ja 12-vuotias Dom Duarte Numo lienevät vähemmän sopivia hallitsemaan Portugalia, mutta voinee otaksua, että kuningasmieliset viimeisen vallankaappauksen johdosta ovat saaneet tuulta siipeinsä alle. Onhan Portugal omalla tavallaan rajattomien mahdollisuuksien maa .....

Askeisen vallankaappauksen miehillä on epäilemättä suurempia mahdollisuuksia kuin

edeltäjillään onnistua palauttamaan järjestys ja tasapaino Portugalin hallitusasioiden hoidossa, mutta heidän menestyksensä ei kuitenkaan ole lainkaan taattu. Portugalilainen on yleensä miellyttävä, hellä, melankoolinen romantikko, joka rakastaa suuria sanoja, suuria ja kauniita eleitä, jännitystä, salaperäisiä vehkeitä. Hän innostuu helposti, mutta väsyä pian eikä pidä käytännöllisestä, kärsivällisyyttä kysyvistä työstä. Vastuuden vallankaappauksen johtajien näytettyä toteen, että he ovat maamiehiään tarmokkaampia, kestävämpiä ja käytännöllisempiä, saattanee mahdollisesti suuremmalla varmuudella ennustaa viime tapahtumien luonnehtimista tulevaisuudenkuvista.

Portugalin armeijan toimeenpanema vallankaappaus on sen yleismaailmallisen kriittillisen tilanteen ilmauksia, mihin parlamentarismi on joutunut, ja josta Pilsudski hiljattain on puhunut, vaikka toiselta puolen on myönnettävä, että Portugalin parlamentarismien tauti on jo pitkän aikaa ollut hyvin vakava. Kuten Espanjan, Italian ja Kreikan diktaattorit näyttävät Portugalinkin uudet vallanpitäjät arvelevan, että ainoa parannuskeino on löydettävissä voimakkaan ja vastuunalaisen hallituksen muodostamisessa, hallituksen, joka voi tehdä päätöksiään puoluepelistä riippumatta.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri,
erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Suomen Chargé d'Affaires,
Ministeri *Leipenberg*.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: *5*

OSASTO: *Cg.*

ASIA: _____

Ministeri Gripenbergin raportti
Madrid

11/6 1926.

Salainen.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
18/363 Sal. D. P. 26		
22/6-26		LJL
	TO	ASIA
5.	C9	

Herra Ministeri,

Marokon tapahtumat.

Kenraali Primo de Rivera on kiel-
tämättä tällähetkellä yksi Europan onnellisimpia valtio-
miehiä: verrattain lyhyessä ajassa on hän osoittanut voi-
neensa toteuttaa miltei kaikki poliittisen ohjelmansa
kohdat. Vanhan suunnan aikana kolme eri kysymystä painoi
leimansa Espanjan politiikkaan, joita ei mikään siviilihal-
litus kyennyt ratkaisemaan: terrorismi, Marokon sota, Kata-
lonian separatismi. Heti valtaan päästyään teki Primo de
Rivera rautaisella kädellä lopun terrorismista ja palaut-
ti järjestyksen kaikkialla Espanjassa; Abd-el-Krimin an-
tauduttua Ranskan sotajoukoille on Marokon sota itse asi-
assa päättynyt ja Katalonian kysymyksen näyttää nyttemmin
olevan paljon lähempänä ratkaisuaan, kuin koskaan aikai-
semmin. Hallituksen vastustajienkin täytyy myöntää ken-
raali Primo de Riveran ja hänen upseeritovereittensa re-
hellisesti palvelleen isänmaataan.

Abd-el-Krimin antauduttua ei enää
voida puhua mistään itsenäisestä Riff-valtiosta, ja vaik-

Herra E.N. Setälä,
Suomen Tasavallan Ulkoasiainministeri
y.m. y.m. y.m.

H e l s i n k i.

LEGATION DE FINLANDE Madridissa, kesäkuun 11 p:nä 1926. N:o 42/26.

kakaan sotatoimet eivät vielä ole kokonaan päättyneet niin on Riff-alueen täydellinen rauhoittaminen ainoastaan ajankysymys. 11.000 kivääriä, n. kolmekymmentä tykkiä ja suuria ampumatarvevarastoja on jo luovutettu Espanjan sotajoukoille. "Noin kolmen viikon kuluttua - huomautti Primo de Rivera pari päivää sitten - saattaa joutumatta min-käänlaisiin vaaroihin kulkea kaikkialla Espanjan vyöhyk-keessä".

Ottaen huomioon sen, että Abd-el-Krimin "valtio" sijaitsi kokonaan Espanjan vyöhykkeen sisällä, seuraa kenraalin sanoista, että espanjalaiset yhdeksäntoista vuotta kestäneen sodan jälkeen vihdoinkin tulevat miehittämään koko alueensa, jota he eivät koskaan ennen ole tehneet.

Kuten Primo de Rivera viime toukokuun 31 p:nä Barcelonassa pitämässään puheessa täydellä syyllä huomautti ilmeni aikaisemmin Espanjan sotilaallisessa toiminnassa Marokossa suuri horjuvaisuus ja epäjohtonmukaisuus johtuen Madridin alituisesta vaihtelevasta poliittisesta tilanteesta. Vallanpitäjien hetkellisiä mielialoja noudattaen määrättiin sotajoukkoja hyökkäämään tai peräytymään (jopa sellaisissakin tapauksissa, jolloin sotilaalliselta näkokannalta katsoen olisi ollut välttämätöntä seurata pakenevaa vihollista) ja molemmissa tapauksissa saivat sotajoukot kestää kovia kärsimyksiä.

Sotilaallisten operationien ohjelmaankin nähden oli armeijan upseeristo aikaisemmin jakautunut kahteen eri leiriin: toiseen kuuluivat n.s. "peninsulares", jotka tahtoivat mahdollisimman suuressä määrin su-pistaa sotilaallista toimintaa, toiseen taas n.s. "africanistas", jotka vaativat koko vyöhykkeen miehittämistä. Vä-littämättä näiden keskenään riitelevien upseerien mielipi-

LEGATION DE FINLANDE Madridissa, kesäkuun 11 p:nä 1926. N:o 42/26.

teistä noudatti Primo de Rivera omaa, itsenäistä ohjelmaa sillä tuloksella, että riffkabylien vastarinta on nyt murrettu. Toteuttaessaan ohjelmaansa kohtasi kenraali paljon vastustusta sekä armeijan että oman hallituksensakin keskuudessa. Huolimatta "africanistalaisten" upseerien vastahakoisuudesta luopua erinäisistä vyöhykkeen länsiosassa olevista asemista, joita riffkabylien v.1924 toimeenpanema offensiivi vakavasti uhkasi, antoi Primo de Rivera, nimittämällä itsensä ensin Marokon Pääkomisarioksi, määräyksen tyhjentää Xauenin (marraskuussa 1924), ja seuraavan vuoden alussa (tammikuussa) konsolidoi hän uuden rintaman n.s. Primo de Rivera-linjan. Kenraali Sanjurjo nimitettiin sen jälkeen pääkomisarioksi, ja Abd-el-Krimin uusi offensiivi - tällä kertaa Ranskan vyöhykettä vastaan - johti Madridin konferenssiin (kesä-heinäkuussa 1925) jolloin Espanjan ja Ranskan hallitukset laativat seikkaperäisen sotilaallisen yhteistoiminnan ohjelman. Tämä yhteistoiminta alkoi sitten elokuussa ja päättyi toistaiseksi syyskuussa kenraali Saron joukkojen maihinnouluun Alhucemas-lahden rannikolla ja Abd-el-Krimin pääkaupungin Axdirin valloittamiseen. Selvää on, etteivät espanjalaiset olisi saavuttaneet näitä suurimerkityksellisiä tuloksia ilman ranskalaisten, etupäässä Ranskan laivaston tarmokasta apua, seikka, josta - sivumennen sanoen - ei juuri koskaan täällä mainita.

Uxdan, rauhanneuvottelujen kestäessä, jotka keskeytettiin viime toukokuun 7 p:nä, pitivät sekä Espanjan että Ranskan hallitukset kiinni Madridin konferenssin ohjelmasta, mutta espanjalaiset näyttivät epäilemättä ranskalaisia sodanhaluisemmilta. Primo de Rivera oli nimittäin alunperin vakuutettu siitä, etteivät neuvottelut voineet johtaa mihinkään tyydyttävään tulokseen ja siten paitsi oli hän päättänyt sans frases "kurittaa" Abd-el-Krimia. Toiselta puolen oli hän toiminnassaan paljon va-

LEGATION DE FINLANDE Madridissa, kesäkuun 11 p:nä 1926. N:o 42/26.

paampi kuin Ranskan hallitus, hänen toimenpiteensä kun eivät ole minkäänlaisen parlamenttaarisen kontrollin alaisina eikä hänen tarvinnut ottaa huomioon mitään senkaltaista sosialistis-kommunistista oppositionia, joka Ranskassa oli antanut Abd-el-Krimille tukea. Jos Riffin edustajat Uxdassa olisivat näyttäneet sovinnollisemmilta ja noudattaneet varovaisempaa politiikkaa, niin on todennäköistä ettei Primo de Rivera olisi voinut ajaa tahtoaan läpi. Tämä seikka oli kuitenkin hänen onnekseen: kolme viikkoa Uxdan neuvottelujen jälkeen antautui Riffheimojen päällikkö ranskalaisille.

Kapinallisten tappion johdosta on Diktaattorin asema mitä suurimmassa määrin vahvistunut sekä yleensä Espanjassa että myöskin - mikä sisäpoliittisesti on hyvin tärkeätä - Kataloniassa. Kuten tunnettua on tämä maakunta aina vastustanut Madridin hallituksen politiikkaa - sehän on ollut Katalonian johtavien miesten traditionaalinen ohjelma - eikä Barcelonan yleinen mielipide ole koskaan tahtonut suostua Espanjan vyöhykkeen täydelliseen miehittämiseen. Vielä vuonna 1924, siis Primo de Riveran ollessa jo vallassa, koetti n.s. "Regionalistisen Liigan" presidentti entinen valtiovarainministeri Cambo saada aikaan julkisen keskustelun Marokon-kysymyksestä väittäen tämän olevan ratkaisemattoman niin kauan kuin Espanja ei tyytynyt miehittämään vain vissejä pohjoisrannikon kohtia. Tapahtumien kehitys on kuitenkin osoittanut, että hän oli väärässä ja seurauksena siitä on m.m. ettei Katalonian separatistinen liike voi käyttää Marokon sotaa aseena propagandassaan keskushallitusta vastaan. Näyttääkin siltä kuin tämä liike nyttemmin olisi laimenemassa: Primo de Riveran käydessä viime toukuun 30 p:nä Barcelonassa, jossa uudelle valtakadulle annettiin hänen nimensä, ottivat katalonialaiset hänet vastaan suurin kunnianosoituksin. - Ennen aikaista on kuitenkin vielä

LEGATION DE FINLANDE Madridissa, kesäkuun 11 p:nä 1926. N:o 42/26.

väittää, että separatismien vaara olisi jo poistettu, jonka seikan hallituksen virallinen äänenkannattaja La Nacion (31/5) myös myöntää.

Espanjalaisten käsitys - tai pikemmin eri käsitykset - Marokon tehtävänsä varsinaisesta luonteesta on aina huomattavasti eronnut Ranskan hallituksen sotilaallis-poliittisesta ohjelmasta, se kun on johdonmukaisesti painostanut Marokon asteettain tapahtuvaa täydellistä rauhoittamista. Kuten aikaisemmissa raporteissani olen monasti maininnut on Primo de Riverankin kanta Marokon-kysymykseen nähden ollut hyvin horjuva. Vuodesta 1921 kesäkuuhun mennessä 1925 neuvoteltiin miltei yhtäjaksoisesti Abd-el-Krimi n kanssa, ja vielä pari kuukautta sitten lienee Primo de Rivera aikonut palata n.s. "minimalistiseen" politiikkaan. Nyt on tilanne täydellisesti muuttunut. On otaksuttavissa, että Presidenttiviraston Marokon-osaston päällikkö, näinä päivinä kreivilliseen säätyyn korotettu kenraali Gomez Jordana, joka tänään lähtee Pariisiin neuvottelemaan Ranskan hallituksen kanssa Marokon-kysymyksen lopullisesta ratkaisemisesta tulee ilmoittamaan Ranskan hallitukselle, että Espanjan hallitus haluaa sopia yhtenäisestä hallintojärjestelmästä Marokon kahdessa vyöhykkeessä, jonka järjestelmän mukaan alkuasukkaat sekä Ranskan että Espanjan alueilla asetettaisiin aivan samanlaiseen asemaan. Luultavasti tullaan myöskin tarkoin määräämään kummankin vyöhykkeen rajat. Vuonna 1912 solmittu sopimus vahvisti puhtaasti teoreettisen Uarga-laakson kautta kulkevan rajan, koska kyseessä olevia alueita ei sen tarkemmin tunnettu. Seurauksena siitä oli, että erinäisten heimojen alueet jakautuivat ranskalaisten ja espanjalaisten kesken, jotka alueet nyt saatetaan joko Espanjan tai Ranskan vallan alaisiksi. Nämä kysymykset eivät kuitenkaan aiheuttane mitään kansainvälisiä keskusteluja niin kauan

LEGATION DE FINLANDE Madridissa, kesäkuun 11 p:nä 1926. N:o 42/26.

kuin merenkulku Gibraltarsalmen kautta on vapaa eikä Melillan ja El Sebun välistä rannikkoa linnoiteta.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Suomen Chargé d'Affaires,
Ministeri *Ripenberg.*-

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: Cg.

ASIA:

Ministeri Gripenbergin raportti.
Madrid.

14/6 1926.

Salainna.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
N:o 4 / 363 Sal. D. 10 26.		
25/6-26	9	Liit.
5	OSASTO Cg	ASIA

Herra Ministeri,

Espanja ja Kansainliitto.

Kuten Teille, Herra Ministeri, lienee tunnettua ei Espanjan tähänastinen vakinainen edustaja Kansainliiton Neuvostossa ambassadööri Quinones de Leon ottanut osaa Neuvoston äsken päättyneeseen istuntoon, vaan edusti Espanjaa sen Bernissä oleva Chargé d'Affaires Sr. Quer. Tämä seikka oli tietenkin omiaan herättämään tšekäläisen sanomalehdistön huomiota ja t.k. 8 p:nä ilmoitti valtioministeri Sr. Yanguas sen tiedustelujen johdosta, ettei Espanjalla senjälkeen kuin Neuvoston toukokuun istunnossa oli käynyt ilmi, että sen enemmistö kannatti Lordi Cecilin Neuvoston uudelleenjärjestämistä koskevaa ehdotusta, ollut mitään intressiä ottaa osaa Neuvoston toimintaan "Vaikkei Peruskirjan 5 artikla eikä Neuvoston ohjesääntö määrää, että kaikkien jäsenten täytyy olla läsnä, jotta Neuvosto voisi toimia tahdoimme ..... kuitenkin vielä kerran osoittaa lojaalisuuttamme Liittoa kohtaan, joka lojaalisuus on aina meitä elähdyttänyt, ja Sr. Quinones de Leonin poisollessa määräsimme Bernin asianhoitajamme Sr. Querin

Herra E.N. Setälä,

Suomen Tasavallan Ulkoasiainministeri

y.m. y.m. y.m.

H e l s i n k i.

edustajaksemme välttääksemme siten vähäisimmänkin muodollisen vaikeuden (dificultad rituarial), jonka poissaolomme saattaisi aiheuttaa".

Mikäli Suur-Britannian chargé d'affaires on minulle ilmoittanut ovat sekä Ranskan että Suur-Britannian hallitukset hiljakkoin lausuneet Espanjan hallitukselle toivomuksensa olevan, ettei Espanja eroaisi Liitosta, vaikkakaan sille ei myönnettäisi vakinaista paikkaa Kansainliiton Neuvostossa. Näihin esityksiin ei valtioministeri ole antanut mitään lopullista vastausta.

Eräs tšekäläinen suurvallanedustaja keskusteli t.k. 10 p:nä asiasta Sr. Yanguasin kanssa, josta keskustelusta hän on luottamuksellisesti ilmoittanut minulle seuraavaa:

Valtioministeri huomautti jälleen Liiton menettävän kaiken merkityksensä Espanjalle, jollei sille myönnetä vakinaista paikkaa. Tähän vastasi mainittu diplomaatti Espanjan eroamisen merkitsevän Liitolle valitettavaa tappiota, vaikka toiselta puolen Espanja varmaan tulisi menettämään enemmän kuin Liitto, Espanjan uusi kansainvälinen prestige kun juuri huomattavassa määrin johtui sen arvossapidetystä asemasta Liiton jäsenten keskuudessa. Diplomaatti viittasi sitten Espanjan sanomalehdistössä näinä päivinä ilmestyneeseen Brasilian kannan ankaraan arvosteluun, jossa puhutaan maista, "jotka ottavat osaa Kansainliiton toimintaan, edistääkseen yksinomaan moraalista prestigeään (prestigio moral)" - "On outoa, että maa, joka saavuttaakseen vakinaisen paikan Neuvostossa viittaa Kansainliiton siunausta tuottavaan toimintaan, tahtoo kieltää tukensa Liitolle eikä häikäile liian suuren kansallisen itsetuntonsa alttarilla uhrata kansainvälisen yhteistoiminnan etuja" (El Sol 9/6).

Joskin ottaen huomioon Espanjan erikoisaseman saattaa helposti käsittää sen pyrkimykset, niin lienee kuitenkin aivan varmaa, että sen mahdollinen eroaminen Liitosta joutuisi ulkomailla aivan samanlaisen arvostelun alaiseksi. Valtioministeri ei voinut kieltää diplomaatin näkökohtien todennäköisyyttä, mutta toisti Espanjan erikoisasemaan viitaten pysyvän aikaisemalla kannallaan: Espanjalle on myönnettävä vakinainen paikka. Tätä taipumattomuuttaan on Espanja kuten tunnettua vielä näinä päivinä painostanut ratifioimalla Peruskirjan 4 artiklaan tehtävän vuorottelujärjestystä koskevan muutosehdotuksen, "koska" - kuten valtioministeri on pari päivää sitten virallisesti ilmoittanut - "Espanja on jyrkästi päättänyt olla asettamatta ehdokkuuttaan vaalinalaiselle neuvostojäsenelle." Kuten Te, Herra Ministeri, muistanette on Espanja tähän asti kieltäytynyt hyväksymästä tätä muutosehdotusta, koska Espanja pelkäsi sen hyväksymisen voivan johtaa siihen ettei Espanjan ehdokasta enää valittaisi Neuvoston jäseneksi. Nyt on kuitenkin valtioministerin sanojen mukaan hetki tullut, jolloin yleiskokouksen on hyväksyttävä tai hyljättävä Espanjan vaatimus kokonaisuudessaan.

Aikaisemmissa raporteissani olen huomauttanut tämän Espanjan pyrkimyksen saada vakinainen paikka Kansainliiton Neuvostossa olevan ennen kaikkea prestige-kysymyksen - kaikista valtioministerin kauniista sanoista huolimatta. "Daily Telegraphin" edustajalle on myöskin Primo de Rivera hiljattain esittänyt Espanjan vaativan vakinaista paikkaa "historiansa, alueellisen laajuutensa ja väkilukunsa perusteella". Hän ei siis sanallakaan viitannut valtioministerin aikaisemmin esittämään perusteluun, jonka mukaan Espanja ainoastaan siinä tapauksessa, että se on vakinaisesti

edustettuna Liiton Neuvostossa saattaa menestyksellisesti toimia Kansainliiton pyrkimyksien hyväksi. Rehellisenä ja suorana sotilaana on hän siis muutta mutkitta "mis les points sur les is". - Ei ole epäilemistäkään etteikö koko Espanjan kansa - mikäli se harrastaa kansainvälisiä kysymyksiä - kannattaa hallituksen pyrkimyksiä. Tänäpä kävi valtioministerin luona eräs Espanjan Kansainliiton-yhdistyksen määräämä valiokunta, jonka puheenjohtaja kreivi de Lizarraga ilmoitti yhdistyksen olevan täydellisesti yhtä mieltä hallituksen kanssa. Valtioministeri huomautti siihen, että nykyisen hallituksen kanta vastaa kaikkien Espanjan edellisten hallitusten ohjelmaa ja että kaikki espanjalaiset ajattelevat ja tuntevat tässä kysymyksessä "espanjalaisesti" (---- solo en espanoles era posible sentir y pensar).

Espanjan hallitus ja yleinen mielipide ovat siis tähän kysymykseen nähden asettuneet niin jyrkälle kannalle, ettei peräytyminen enää näytä mahdolliselta. On siis otaksuttavissa (jyrkempää sanaa en kuitenkaan tahtoisi vielä käyttää), että Espanja todellakin eroaa Liitosta, jollei sille ensi Yleiskokouksessa myönnetä vakinaista neuvostopaikkaa. Olen kyllä kuullut puhuttavan Espanjan sittenkin tulevan tyytymään Lordi Cecilin ehdotukseen - jossa tapauksessa Sr. Yanguas eroaisi toimestaan - mutta tämä mahdollisuus näyttää ainakin toistaiseksi vähemmän todennäköiseltä. Tiltanne on siis epäilemättä Kansainliitolle melko kriittinen, ja mielestäni on syytä vakavasti harkita mille kannalle Suomen ulkopolitiikan on asetuttava tämän mahdollisuuden edessä. Joskaan Espanjan todellinen vaikutusvalta Etelä-Amerikan tasavaltojen politiikassa ei liene niin suuri kuin täällä yleensä koetetaan tehdä

uskottavaksi, niin todennäköistä kuitenkin on, että Espanjan mahdollinen eroaminen Kansainliitosta tulee syvästi vaikuttamaan mainittujen valtojen suhtautumiseen Kansainliittoon, semminkin kun Brasilia jo on ilmoittanut aikovansa vetäytyä pois Liitosta. Brasilian kantaa voinee siinä mielessä puolustaa, että Liitto luonnollisista syistä - kuten Brasilian tšekäläinen ministeri pari päivää sitten huomautti minulle - on osoittautunut liian "eurooppalaiseksi", ja onhan hyvin mahdollista, että Etelä-Amerikan muut vallat Brasilian erottua ja Espanjan mahdollisesti tehtyä samoin tulevat samaan käsitykseen. Joka tapauksessa merkitsisi Espanjan eroaminen huomattavaa prestigetappiota Liitolle ja lienee ilmeistä ettei tämä mahdollisuus olisi omiaan herättämään Pohjois-Amerikan Yhdysvalloissa suurempaa harrastusta Liittoon, joka epäilemättä tulisi kärsimään sekä moraalisesti että taloudellisestikin. Ainoastaan siinä tapauksessa, ettei Espanjan ero aiheuttaisi mitään vakavaa "repercussionia" voitaisiin täydellisen rauhallisesti suhtautua Espanjan uhkaukseen. Meidän ulkopoliitikamme kannalta katsoen on kuitenkin mielestäni - sanottakoon mitä tahansa Liiton tähänastisesta toiminnasta - erinomaisen tärkeätä, että Liitto jatkuvasti säilyy ja että sen olemassaoloa uhkaavia vaaroja torjutaan. Kieltämättä Espanja harjoittaa tällä hetkellä vähemmän miellyttävää "kiristyspolitiikkaa", mutta ei sovi ummistaa silmiään niiltä vaaroilta, joita mahdollinen vihamielinen kannanotto Espanjan puolelta Kansainliittoon nähden saattaisi sille aiheuttaa. On myöskin muistettava, että Espanja tähän asti de facto, joskaan ei de jure, on ollut vakinaisesti edustettuna Neuvostossa ja että varakreivi Cecilin ehdotus faktillisesti tarkoittaa tämän asiointilan ylläpitämistä. Toivon saavani näinä päivinä tilaisuuden keskustella

LEGATION DE FINLANDE Madridissa, kesäkuun 14 p:nä 1926. N:o 45/26.

asiasta sekä valtioministerin että eri Etelä-Amerikan valtojen tšekäläisten edustajien kanssa, ja saatan ehkä piakkoin Teille, Herra Ministeri, tuoda ilmi tietoja ja näkökohtia, jotka ansaitsevat meidänkin ulkopoliittikkamme huomiota.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Suomen Chargé d'Affaires,
Ministeri *Linpenberg*. -

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: Cg.

ASIA: .....

Ministeri Gripenbergin raportti

Skadied

28/6 1926.

106

Kirjeessä

Salainen.

V. N. Setälä

*pääm-
minis:
kolit:
oik*

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
N:o 22/364 Sal. D. 1926.		
6/7-26.	N:o	Liit.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C9	

Herra Ministeri,

Espanja ja Kansainliitto.

Tänään oli minulla pitkä Kansainliiton Neuvoston uudistamiskysymystä koskeva keskustelu valtioministeri Sr. Yanguasin kanssa.

Valtioministeri huomautti Espanjan tulevan ehdottamaan Kansainliiton ensi yleiskokouksessa vakinaisen paikan myöntämistä sille, vaikka hän puolestaan oli vakuutettu siitä, ettei Liitto suostu ehdotukseen. Hänen käsityksensä mukaan oli kysymys itse asiassa jo faktillisesti ratkaistu, koska ei enää ollut ajateltavissakaan, että yleiskokouksen enemmistö asettuisi Espanjan pyrkimyksiin nähden suopealle kannalle. Kysymys vakinaisen neuvostopaikan myöntämisestä Espanjalle, virkkoi Sr. Yanguas, on jo poistettu Europan kabinettien päiväjärjestyksestä, siitä ei enää käydä mitään neuvotteluja ja hyvin epätodennäköistä on, että tilanne vielä syyskuuhun mennessä voisi muuttua. On siis aivan varmaa, että Espanja tulee eroamaan Liitosta, josta aikomuksestaan se luul-

Herra E. N. Setälä,

Suomen Tasavallan Ulkoasiainministeri
y.m. y.m. y.m.

H e l s i n k i.

tavasti jo ensi syyskuussa ilmoittaa virallisesti Liiton pääsihteerille. Koska itse ero voi tapahtua vasta kahden vuoden kuluttua eroamisilmoituksen jättämisestä, tulee Espanja tietenkin vielä mainitun ajan kuluessa muodollisesti kuulumaan Liittoon sekä suorittamaan sille jäsenmaksunsa ottamatta kuitenkaan osaa yleiskokouksen tai Neuvoston toimintaan. Espanja tulee myöskin eroamaan kaikista niistä Kansainliiton asettamista valiokunnista, joissa se tähän asti on ollut edustettuna, lukuunottamatta vastaista désarmementkonferenssia valmistavaa komissionia.

Valtioministeri toisti uudelleen laajahkosti niitä syitä, joiden perusteella Espanja vaatii vakinaista neuvostopaikkaa, ja jotka minulla jo monasti on ollut kunnia saattaa Teidän, Herra Ministeri, tietoonne.

Espanja tulee huomautti Sr. Yanguas, eroamaan Liitosta siinäkin tapauksessa, ettei yleiskokous suoraan hylkäisi sen ehdotusta, vaan jostakin syystä tahতোisi lykätä asian ratkaisua. Mahdollinen lykkäys merkit-sisi näet itse asiassa sitä, ettei se katsoisi voivansa suostua Espanjan ehdotukseen. Ainoastaan siinä tapaukses-sa, ettei Saksa eikä mikään muukaan valta saa ensi yleis-kokouksessa vakinaista paikkaa Neuvostossa tai että yleis-kokous päättää perinpohjin reorganisoida Neuvoston ja lakkauttaa kaikki sen vakinaiset paikat, on todennäköistä, että Espanja pysyy Kansainliitossa.

Lordi Cecilin ehdotusta, lisäsi valtioministeri, ei Espanja voi hyväksyä yksinomaan jo siitäkin syystä, että yleiskokous olisi sen mukaan oikeu-tettu milloin tahansa erottamaan Neuvostosta sen jäseniä, valitakseen sijaan uusia. Joskin Espanjalle myönnettäisi Lordi Cecilin ehdottama puolivakinainen paikka, niin olisi sen asema siinä tapauksessa epävarmempi kuin nykyisin.

Kysymykseeni miten Espanjan eroaminen Liitosta tulisi vaikuttamaan valtioministerin mielestä Etelä-Amerikan espanjalaisten tasavaltojen suhtautumiseen Liittoon vastasi Sr. Yanguas suunnilleen seuraavaa: "Ei ole otaksuttavissa, että mainittujen valtojen suhtautuminen Kansainliittoon tulisi heti muuttumaan Espanjan erottua siitä, hallitus kun on kategorisesti päättänyt olla harjoittamatta minkäänlaista painostusta niihin. Brasilia on kylläkin ainakin välillisesti kehoittanut näitä maita seuraamaan sen esimerkkiä, mutta Espanja ei ole tahtonut tuottaa Liitolle minkäänlaisia vaikeuksia. Toinen asia on kuitenkin se, että nämä vallat Espanjan erottua Liitosta tulevat varmasti vielä selvemmin havaitsemaan Liiton olevan ennenkaikkea puhtaan eurooppalaisen järjestön, joka ainoastaan teoreettisesti eikä faktillisesti tavoittelee yleismaailmallisuutta. On vielä muistettava Espanjan olevan Etelä-Amerikan ja Euroopan välisen luonnollisen "trait d'union" in, jonka johdosta näiden valtojen intressi Liittoa kohtaan tulisi luultavasti ajan pitkään vähenemään".

Lopuksi valtioministeri huomautti Espanjan hallituksen pitävän tätä asiaa jo tosiasiallisesti ratkaistuna eikä sillä enää ole mitään syytä ottaa sitä uudestaan käsiteltäväkseen. Espanja on lausunut viimeisen sanansa, ja valtioministeri on saanut hallitukseltaan tehtäväksi "liquider cette triste affaire".

Kuten raportissani N:o 45/26 kunnioittavimmin tiedoitin huhutaan Madridissa, ettei koko hallitus olisi yhtä mieltä Sr. Yanguasin kanssa ja että Primo de Rivera olisi alkanut epäillä valtioministerin ajaman politiikan viisautta. Totta on, että kenraali tässä asiassa on ollut hiukan pidättyväisempi, mutta mielestäni on kuitenkin hyvin epätodennäköistä, että valtioministeri

LEGATION DE FINLANDE Madridissa, kesäkuun 28 p:nä 1926. N:o 49/26.

olisi asettunut niin jyrkälle kannalle, ellei hän olisi aivan varma hallituksen päämiehen täydellisestä kannatuksesta.

Tänään keskustelin tästä kysymyksestä Suur-Britannian tšekäläisen Chargé d'Affairesin kanssa, joka sanoi pelkäävänsä Espanjan todellakin tulevan asiassa "esiintymään hyvin typerästi" (do something very stupid). Hallituksensa kehoituksesta oli hän kyllä koettanut saada Sr. Yanguasia muuttamaan mielipiteensä (~~katso raporttiani N:o 45/26~~), mutta valitettavasti tuloksetta. Hänen ainoa toiveensa on nyt, että Englannin kuningas näinä päivinä tapahtuvissa keskusteluissaan Kuningas Alfonson kanssa, saisi tämän vakuutetuksi siitä, että Espanjan oma etu vaatii sitä luopumaan tähänastisesta jyrkästä kannastaan."

Vastaanotteen, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Suomen Chargé d'Affaires,
Ministeri *Knipenberg*.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: Cg

ASIA:

Ministeri Gipsenberzin raportti
Madrid

3/7 1926.

Salainen.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 23/364 Sal.D. 1926		
10/7-26.	No	Liit.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
100. 5.	Espanja C9	

Herra Ministeri,

Vallankaappausyritys Espanjassa.

Aikaisemmissa raporteissani olen monta kertaa kunnioittavimmin huomauttanut, ettei Espanjassa tällä hetkellä ole olemassa mitään oppositsionia sanan varsinaisessa merkityksessä ja että ainoa vaara, joka saattaisi vakavasti uhata nykyisen hallituksen asemaa, olisi hajaannus armeijan keskuudessa. Entiset poliittiset johtajat ovat häipyneet julkisen elämän näyttämöltä, vanhat poliittiset puolueet ovat faktillisesti hajaantuneet eikä suuren yleisön keskuudessa ole ollut havaittavissa mitään organisoitua, johdonmukaista ja periaatteellista poliittista ohjelmaa noudattavaa liikennettä Primo de Riveraa ja hänen hallitustaan vastaan. Hallitus on kyllä toiminnassaan kohdannut vastustusta eri yhteiskunta-aineksien puolelta, sen toimenpiteitä on ankarasti arvosteltu ja tämän kuun alussa näytti tilanne hallitukselle sangen arveluttavalta (ktso raporttiani N:o 47/26) mutta kaikki nämä ilmiöt ovat olleet aivan satunnaisia ja hajannaisia eivätkä minkään yhtenäisen poliittisen puolueen taikka ryhmän johdonmukaisen toiminnan aiheuttamia. On myöskin huomattavaa, että n.s. alemmat yhteiskuntaluokat yleensä näyttävät hyväksyvän nykyisen hallituksen politiikan, samalla kuin korkeammat ja varakkaammat

Herra E. N. Setälä,

Suomen Tasavallan Ulkoasiainministeri

y.m.

y.m.

y.m.

kansankerrokset puhtaasti itsekkäistä syistä ovat tavantakaa, vaikkakin varovaisessa muodossa, tuoneet tyytymättömyytensä ilmi. Ennen kaikkea ovat hallituksen suunnittelemat veroitusuudistukset mainittujen luokkien keskuudessa herättäneet mielipahaa, ja sekä Espanjan "grädeza" että muut suuret maanomistajat ovat protesteeranneet niitä vastaan. Primó de Rivera on sallinut heidän edustajiensa sanomalehdistöissä ja julkisessa elämässä esittää muistutuksensa ja toivomuksensa - mikäli he ovat noudattaneet kohteliasta ja asiallista äänensävyä - ja hänen vakuutuksiansa mukaan lieneekin hallitus ottanut esitetyt näköhdät huomioon siinä määrin kuin se on katsonut olevan syytä siihen. On kuitenkin tunnettua, että maanomistajat eivät ole onnistuneet saamaan hallitusta hyväksymään kantaansa, jonka johdosta heidän keskuudessaan onkin viime aikoina vallinnut jonkun verran kiihtynyt mieliala. He pelkäävät - ja täydellä syylläkin - verojensa lisääntymistä, joka muuten näyttää olevan sekä valtion taloudellisen aseman että kohtuussyidenkin vaatimattomien piden.

Toisen levottomuusaineksen ovat muodostaneet - kuten aikaisemmin olen kunnioittavimmin Teille, Herra Ministeri, tiedoittanut - tykistö- ja insinöörijoukkojen upseeristo. Heidän Primó de Riveran armeijan uudistamissuunnitelmia vastustava kantansa onkin - kuten raportissani N:o 47/26 olen ilmoittanut - pakottanut kenraalin ainakin toistaiseksi luopumaan suunnitelmiansa toteuttamisesta ja siten on hän ensimmäistä kertaa vallankaappauksensa jälkeen kärsinyt vakavan tappion. Tämän asian päättyminen on siinä mielessä ollut niin suurimerkityksellinen, että se on ollut omiaan valaisemaan niitä vaikeuksia, joiden kanssa Diktaattorin on taisteltava. Tämän yhteydessä on myöskin mainittava, ettei Armeijan upseeristo näytä enään yksimielisesti kannattavan

LEGATION DE FINLANDE Madridissa, heinäkuun 3 p:nä 1926. N:o 50/26.

kenraalia ja hänen politiikkaansa; luotettavalta taholta olen saanut kuulla n. 50% upseereista olevan vihamielisiä Primo de Riveraa kohtaan.

Vaikkakin entiset poliittiset johtajat ovat häipyneet julkisen elämän näyttämöltä, niin eivät he kuitenkaan suinkaan ole tyytyväisiä nykyiseen tilanteeseen, vaan varmasti väijyvät he ensimmäistä mahdollisuutta kukistaakseen Primo de Riveran.

Tyytymättömien kirjajaan joukkueeseen kuuluvat m.m. seuraavat vanhat politikot ja Espanjan intelligenssin edustajat. Aikaisemmin pää-, ulkoasiain-, oikeus- ja opetusministerinä toiminut "vapaamielinen" kreivi de Romanones, tyypillinen politiikan rikastuttama "cacique", Senaatin entinen presidentti, entinen pääministeri, tietämätön ja kyynillinen Sanchez Guerra, Edustajakamarin entinen presidentti, verrattain rehellinen varakas asianajaja "edistysmielinen" Melquiades Alvarez, tasavaltalaiset johtajat Marcelino Domingo ja Barriobero, etevä, kunnioitettu ja intelligentti lääkäri Marañón, "La Libertad"-nimisen vapaamielisen lehden toimittaja, Espanjassa hyvin tunnettu kirjailija Mariano Benlliure, tarmokas ja kaunopuheinen, häikäilemätön ja moraalisessa suhteessa hyvinkin vapaamielinen sosialistien johtaja Lerroux y.m. Nämä ainakin muodollisesti mitä erilaisimpia poliittisia mielipiteitä edustavat herrat käyvät kuitenkin siinä mielessä yhteen, että he sydämensä pohjasta vihaavat Primo de Riveraa.

Tätä taustaa vastaan on katsottava niitä tietoja uudesta vallankaappausyrityksestä, jotka Diktattori v.k. 26 p:nä saattoi suuren yleisön tietoon. Hallituksen mainittuna päivänä sanomalehdistössä julkaisemassa kommunique'ssä ilmoitettiin m.m. seuraavaa:

"Pieni joukko intohimöjen, kunnianhimon

ja kateuden sokaisemia henkilöitä koetti muutamia viikkoja sitten valmistaa vallankaappausta esittäen tämän aikomuksensa perustuvan siihen, ettei pitkään aikaan oltu saatu nauttia vapautta eikä oikeata perustuslaillista hallitusmuotoa ole noudatettu. Kaikesta päättäen he ikävöivät syyskuun 13 päivän (sinä päivänä v. 1923 Primo de Rivera teki vallankaappauksensa) edellisiä aikoja, jolloin he saivat nauttia vapaudesta ja vielä iloita sen lisäksi terrorismistä, separatismista, uskonnon julkisesta halveksumisesta, valtionvarain rappiotalasta, maailman halveksimisesta, epäjärjestyksistä Marokossa, maatalouden ja teollisuuden rappeutumisesta ja huonosta hoidosta. Pitäkööt he mielipiteensä. Espanjan kansan valtava enemmistö osoittaa joka päivä tahtovansa säilyttää hallituksensa ja sen nykyisen suunnan. Se tahtoo vielä enemmänkin: se tahtoo, että luovutaan armeliaisuudesta ja hienotunteisuudesta, se tahtoo että ollaan ankara niitä omaatuntoa vailla olevia raukkoja kohtaan, jotka koettavat häiritä isänmaan rauhaa sillä suurella hetkellä, jolloin se on toipumaisillaan aikaisemmista kärsivällisesti kestämistään vaivoista."

Tiedonannossaan kenraali vielä ilmoittaa vallankaappausyrityksen täydellisesti rauenneen ja kuvailee sen alkuunpanijoita kirjavaksi (abigarrado) ja kummalliseksi joukoksi: ryhmä syndikalisteja, tasavaltalaisia ja anarkistismielisiä "intelectuales", ja monia henkilöitä, joiden ei ikänsä, arvonsa ja asemansa takia olisi luultu voivan liittyä semmoiseen joukkueeseen ja lopuksi tusinan verran tyytymättömiä sotilashenkilöitä.

Toistaiseksi ei hallitus ole salahankkeesta ilmoittanut sen enempää yhtä vähän kuin sen osanottajien nimiäkään. Sensuuri ei ole sallinut sanomalehdistön julkaisusta asiasta mitään tietoja ja sen takia on vielä vaikeata muodosta mielipidettä siitä mitä on tapahtunut.

Useammista yksityisistä ja luotettavista lähteistä olen kuitenkin saanut tietää seuraavaa:

Fari viikkoa sitten olivat muutamit korkeassa asemassa olevat upseerit, m.m. Espanjan armeijan korkein upseeri Rubin herttua, vanha marsalkka Weyler, Armeijan ja Laivaston korkeimman Neuvoston entinen presidentti kenraali Aguilera, tämän adjutantti majuri Borrero, kenraalit Domingo Batet ja Lopez Ochoa y.m., päättäneet tavalla taikka toisella kukistaa Primo de Riveran sekä julkaista Espanjan kansalle osoitetun manifestin, jossa vaadittaisiin perustuslaillisen hallitustavan palauttamista. Muutamit entiset poliittiset johtajat - heidän joukossaan yllämainitut Sanchez Guerra ja Melquiades Alvarez - olivat liittyneet upseerien toimeenpanemaan liikkeeseen. Väitetään Sr. Melquiades Alvarez'in kirjoittaneen mainitun poliisin sittemmin tekavarikoiman manifestin. On myös otaksuttavissa, että eräät muut tunnetut tasavaltalaiset ja sosialistiset poliitikot ja siviilimiehet - kuten Sres. Barriobero, Benlliure, Besteiro, Marañon ja Marcelino Domingo - ovat ottaneet osaa salanhankkeeseen. Joka tapauksessa on kaikki nämä herrat pidätetty - Tri Maranon lienee jo karkoitettu Fernando Po'hon - vaikka toiselta puolen väitetään poliisiviranomaisten ainoastaan varan vuoksi vanginneen mainitut herrat, koska he ovat tunnettuja tasavaltalaisista, hallitusta vastustavista mielipiteistään. Upseerit lienevät koettaneet saada ainakin Valencian, Tarragonan ja Badajoz'in garnisoneihin sijoitettuja joukkoja liittymään liikkeeseen, mutta tuloksetta, koska heidät pidätettiin jo v.k. 23 p:nä. Poliisi lienee anastanut marsalkka Weylerin asiakirjasalkun ja siten päässyt salanhankkeesta selville. Kapinallisia lähellä olevalta taholta olen kuullut heidän suunnitelleen presidenttinviraston talon miehittämistä, tunkeutua sotaministeriön, ampuu viipymättä Primo de Rivera ja sisäasiainministeri, "verinen" kenraali Martinez Anido ja tämän jälkeen olisi Espanja julistettu tasavallaksi. Kaikki tämä olisi tapah-

tunut kuitenkin vasta Kuningaan lähdettyä matkalleen Pariisiin ja Lontooseen.

Vallankaappausyritys on nyt kuitenkin tukahutettu aivan alkuunsa ja Kuningas katsoikin voivansa lähteä matkalleen v.k. 26 p:nä.

Karakterisoidessaan vallankaappausyrityksen alkuunpanijoita "kirjavaksi joukkueeksi" on Primo de Rivera epäilemättä osannut oikeaan. Marsalkka Weyler, Rubin herttua, Espanjan grandi, Cuban entinen kenraalikuvernoööri, Kuningaan nimittämä, virasta eroittamaton senaattori, entinen sotaministeri, yleis-esikunnan entinen päällikkö, luultavasti ei ole voinut unohtaa, että Primo de Rivera viime lokakuussa eroitti hänet viimeainitusta virastaan. Jos tämä vanha, ylenmäärin kunnianosoituksia saanut monarkisti on koettanut kukistaa Primo de Riveran, niin on se kaikesta päättäen johtunut siitä, että hän on tahtonut yrittellä hoitaa hallituksen päämiehenkin tointa - yhtä niistä harvoista viroista, joissa hän ei koskaan aikaisemmin ole toiminut.

Kenraali Francisco Aguilera, sotaylioikeuden entinen presidentti, näytteli kesällä 1923, juuri ennen Primo de Riveran vallankaappausta, verrattain huomattavaa osaa (katso raporttiani N:o 373/1923). Senaatin silloiselle presidentille Sr. Sanchez Guerralle - siis samalle miehelle, joka nyt hänen kanssaan on valmistanut tuota rauennutta vallankaappausyritystä, kirjoitti hän kuuluisan ortografisia virheitä täynnä olevan, hävyttömän kirjeensä, joka johti tunnettuun välikohtaukseen presidentin kabinetissa, jolloin tämä antoi kenraalille voimakkaan korvapuustin. Tempora mutantur..... Aguilera lienee jo silloin suunnitellut sitä vallankaappausta, jonka Primo de Rivera pari kuukautta myöhemmin pani toimeen, mutta hän ei saanut ~~silloin~~ riittävää kannatusta armeijan puolelta.

Senaatin entinen presidentti, konservatiiv-

vinen johtaja Sanchez Guerra on vanhan suunnan tyypillinen edustaja - tunnettu "noceur" ja juonienpunoja, joka mitä häikäilemättömin, keinoin lienee saavuttanut asemansa Espanjan poliittisessa elämässä.

Että edustajakamarin entinen presidentti, Melquiades Alvarez on liittynyt kenraali Aguileran, Sanchez Guerran ja heidän kaltaistensa toimeenpanemaan vallankaappausyritykseen on tavallaan kuvaavaa sille lyhytnäköiselle vihalle, jota vanhat politikot osoittavat Primo de Riveraa kohtaan huolimatta hänen ja hänen virkatoveriensä ansioista isänmaan hyväksi.

Kaikesta päättäen on yleinen mielipide suhtautunut hyvin rauhallisesti nyt paljastettuun salahankkeeseen. Totta on, että yleensä ei tunneta paljoa siitä, mitä todella on tapahtunut, mutta varmaa on, etteivät vallankaappausyrityksen toimeenpanijat koskaan olisi voineet voittaa puolelleen suuren yleisön sympatioja. Sillä joskin useat espanjalaiset ovat tyytymättömiä tätä nykyä vallassa olevaan diktatuuriin ja niihin henkilökohtaisen vapauden rajoituksiin, jotka se on tuottanut, niin on toiselta puolen yhtä varmaa, etteivät he ikävöi sitä vapautta, jonka sellaiset miehet kuin kenraali Aguilera ja Sanchez Guerra heille ehkä olisivat voineet palauttaa.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Suomen Chargé d'Affaires,

Ministeri *Sipenberg*.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: Cg.

ASIA: .....

Ministeri Gripenbergin raportti
Madrid.

5/7 1926.

*Mm + Pöytä**Salainen.*

ULKOASIAINMINISTERIÖ

No 24/364 Sal. D. 1926

<i>12/2-26.</i>	No	Liit.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5.	<i>Cg.</i>	

Herra Ministeri,

Kansainliiton Neuvoston uudistaminen.

Viitaten aikaisemmissa raporteissani Teille, Herra Ministeri, toimittamiini Kansainliiton Neuvoston uudistamista koskeviin tietoihin katson velvollisuudekseni kunnioittavimmin ilmoittaa, mitä eilen ollessani Brasilian tšekäläisen ministerin antamalla päivällisillä sain tästä asiasta kuulla. Brasilian lähetystön ensimmäinen sihteeri väitti näet minulle saaneensa kuulla Saksan hallituksen aikovan Saksan päästyä Kansainliiton Neuvostoon Liiton ensi yleiskokouksessa ehdottaa Brasilialle ja Espanjalle myönnettäväksi vakinaiset paikat Neuvostossa, johon yleiskokous luultavasti tulisi suostumaan. Senhor da Silva väitti Saksan sanomalehdistössäkin olleen viittauksia tähän Saksan hallituksen aikomukseen Puolestaan oli lähetystösihteeri vakuutettu Brasilian hallituksen tulevan tässä tapauksessa peruuttamaan eroamisilmoituksensa sekä hän otaksui ettei Espanjakaan tulisi Valtioministerin aikaisemmista vakuutuksista huolimatta (katso raporttiani N:o 49/26.) toteuttamaan eroamisuhkaustaan.

Koska Valtioministeri Sr. Yanguas taas on sairaana en ole voinut tiedustella hänen mielipidettään tästä mahdollisesta uudesta asian käännteestä eikä minun vielä ole ollut mahdollista muultakaan taholta kontrolloida tämän tiedon todenperäisyyttä.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Herra E. N. Setälä.

Suomen Chargé d'Affaires,

Suomen Tasavallan Ulkoasiainministeri,
Helsinki.Ministeri *Wijnenberg.*

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: Cg.

ASIA: .....

Ministeri Gipsenbergin raportti.

San-Sebastian

4/8 1926.

Salainn.

Herra Ministeri,

Espanja ja Kansainliitto.

ULKOASIAINMINISTERIO		
N:o 26/364 Sal. D. 1026.		
13/8-26	5	Liit.
KYHÄ	OSASTO	ASIA
5.	Cg.	

Espanjan sisäpoliittinen tilanne on viime aikoina - ehkä tavattoman kuumen sään johdosta - ollut tavallista rauhallisempi. Raportissani N:o 54/26 ilmoittamani vallankaappausyrityksen jälkimainingit ovat jo asettuneet ja Primo de Rivera pysyy tilanteen herrana. Madridissa ja San Sebastianissa huhutaan kyllä Kuninkaan ja Diktaattorin välisten suhteiden jonkun verran huonontuneen, mutta käytännössä tämä seikka ei ainakaan toistaiseksi merkinne mitään. Toiselta puolen on Primo de Riveran yleinen asema hänen Parisissa käyntinsä jälkeen epäilemättä vahvistunut, senminkin kun hän sisäpoliittisessa suhteessa vastustajiinsa nähden on asettunut sovinnollisemmalle kannalle. Lienee aivan varmaa, ettei toistaiseksi "kuolleen sesongin" aikana mitään uusia Diktaattoria vastaan tähdättyjä toimenpiteitä ole odotettavissa. T.k. 1 p:nä tehty murhayritys Primo de Riveraa vastaan ei liene näet ollut muuta kuin yksityisen anarkistin isoiloitu teko. Seuraavassa raportissani saanen tilaisuuden Teille, Herra Ministeri, tarkemmin selittää mainitun vallankumousyrityksen tähänastiset seuraukset niiden tietojen perusteella, jotka tähän mennessä olen onnistunut hankkimaan. Tällä kertaa tyy-

Herra E. N. Setälä,

Suomen Tasavallan Ulkoasiainministeri

y.m. y.m. y.m.
Helsinki.

dyn lyhyesti koskettamaan sitä uutta vaihetta, johon Espanjan hallituksen suhtautuminen Kansainliittoon on joutunut.

Raportissani 49/26 ilmoitin kunnioittavimmin Teille, Herra Ministeri, kesäkuun 28 p:nä tapahtuneesta Kansainliiton Neuvoston uudistamiskysymystä koskeneesta keskustelustani valtioministerin Señor Yanguas Messias'phen kanssa. Huomautin valtioministerin asettuneen hyvin pessimistiselle kannalle sekä lausuneensa pitävänsä varmana, että Espanja tulevan syyskuun kuluessa päättää erota Kansainliitosta.

Käydessään pari päivää myöhemmin Parisissa käytti Kuningas Alfonso keskustelussaan samasta kysymyksestä "Le Figaron" edustajan markiisi de Flersin kanssa paljon varovaisempia ja pidättyväisempiä lausetapoja: hän painosti kyllä Espanjan "oikeutta" pysyväiseen Neuvostopaikkaan, mutta antoi kiertelevän vastauksen hra de Flersin kysymykseen mitä Espanja tulisi tekemään, jollei Kansainliiton Yleiskokous suostuisi sen vaatimukseen.

Kenraali Primo de Riverakin on myöhemmin asettunut samalle kannalle kuin Kuningas. Saapuessaan v.k. 12 p:nä Pariisiin allekirjoittamaan espanjalais-ranskalaisen Marokon kysymyksen lopullista järjestelyä koskevan sopimuksen (katso raporttiani N:o 46/26.) lausui Kenraali Kansainliiton Neuvoston uudistamiskysymyksestä seuraavaa: "Espanja pitää kiinni pysyvän Neuvostopaikan saavuttamista koskevasta kannastaan.... Syyskuuhun mennessä Espanja ei kuitenkaan tule ~~lää~~ ryhtymään minkäänlaisiin toimenpiteisiin; se tulee aikanaan toimimaan asianhaaran mukaan (selon les circonstances)"

Kuninkaan ja Primo de Riveran sanat antavat siis aihetta luuloon, että Espanjan hallitus on modifioinut kantansa tähän kysymykseen nähden. Mahdollista on - kuten raportissani N:o 49/26 otaksuin - että Kuningas George ja Suur-Britannian hallitus todellakin ovat saaneet Kuningas Alfonso

vakuutetuksi siitä, ettei Espanjan tähänastinen jyrkkä kannanotto voi johtaa mihinkään sen todellisia etuja vastaavaan tulokseen. Mikäli minä olen saanut tietää lieneekin Lontoossa Kuninkaan oleskellessa siellä keksitty uusi "formule" jonka Espanjan hallituksen väitetään olevan valmiin hyväksymään. Tämän suunnitelman mukaan myönnettäisiin Espanjalle Neuvostopaikka kahdeksaksi taikka kymmeneksi vuodeksi, jonka ajanjakson kuluttua Espanja saattaisi taas tulla valituksi Neuvostoon samaksi ajaksi. Siten olisi Espanja saavuttanut faktillisesti, joskaan ei muodollisesti pysyvän paikan. Korvaukseksi siitä, että Espanja hyväksyisi tämän järjestelmän ja siis luopuisi aikaisemmasta kannastaan, uskottaisiin Espanjalle Tangerin hinterlandin poliisivalvonta, joka miltei merkitsisi sen Marokon vyöhykkeen laajentamista.

Koska valtioministeri vasta näinä päivinä saapuneen San Sebastianiin, ei minulla vielä ole ollut tilaisuutta kontrolloida missä määrin yllä esittämäni tiedot vastaavat todellisuutta. Ne ovat kuitenkin joka tapauksessa siinä mielessä erinomaisen mielenkiintoisia, että ne tavallaan valaisevat suurvaltojen Kansainliitossa harjoittaman politiikan luonnetta sekä niitä "lehmäkauppoja", jotka siinä saattavat tulla solmituiksi, huolimatta siitä, ettei esim. Tangerin kysymyksellä (jonka nykyisestä vaiheesta myöhemmin tulen Teille, Herra Ministeri, toimittamaan tarkempia tietoja) ole mitään tekemistä Kansainliiton Neuvoston uudistamiskysymyksen kanssa.

Näinä päivinä on valtioministerikin sanomalehdistössä (El Liberal 29.7.26.) uudestaan ottanut kysymyksen puheeksi. Hänen lausuntonsa näyttävät viittaavan siihen, että hänkin nyttemmin olisi taipuvainen sovinnollisempaan esiintymiseen. Verrattain pitkässä haastattelussaan on Sr. Yanguas Messias lueteltuaan kaikki ne syyt, jotka "oikeuttavat" Espanjan pysyvään paikkaan ("meidän mennei-

syytenne, meidän tulevaisuutenne, se seikka että me olemme mailman vaikutusvaltaisain puolueeton valta ja espanjalaisen rodan luonnollinen edustaja, meidän rauhanrakkautemme") huomauttanut, ettei Espanja lopullisesti tule määräämään kantansa Kansainliittoon nähden ennenkuin Liitto lopullisesti on ratkaissut meidän pyyntömme. Siihen mennessä tulemme - kuten tähän asti - noudattamaan asiallista ja moittetonta esiintymistä" (una posicion de serenidad y de correccion.)

Valtioministerin sanoista näyttää siis ilmenevän, ettei Espanja tule ryhtymään mihinkään toimenpiteisiin, jotka saattaisivat Saksan sisäänpääsyn Neuvostoon vaaranalaiseksi. Espanja näyttää siis tyytyvän siihen, että kysymys Saksalle myönnettävästä Neuvostopaikasta ratkaistaan ensin; vasta sen jälkeen tulee Espanja virallisesti Liitolle esittämään vaatimuksensa. Ainoastaan siinä tapauksessa, ettei Liitto hyväksy Espanjalle tyydyttävää ratkaisua, tulee se siitä eroamaan.

Kuten Te, Herra Ministeri, huomaatte ei valtioministeri enään pidä kiinni hänen raportissani N:o 49/26 ilmoittamastani kannastaan, jonka mukaan Espanja tulisi eroamaan Liitosta siinäkin tapauksessa, ettei Yleiskokous suoraan hylkäisi^{3w} vaatimusta, vaan jostakin syystä tahtoisi lykätä asian ratkaisua. Näyttää siis siltä, että valtioministeri on päättänyt muuttaa taktiikkaansa. Tästä uudesta politiikasta seuraa myöskin, että Yleiskokouksen tulee olemaan paljon vaikeampaa olla suostumatta Espanjan vaatimukseen kuin sen olisi sita ollut siinä tapauksessa, että Espanja olisi esittänyt vaatimuksensa ratkaistavaksi samaan aikaan kuin kysymys Saksan liittymisestä. Neuvostoon tulee esille.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus

Suomen Chargé d'Affaires,
Ministeri *Isipenberg*.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: Cg.

ASIA: _____

Ministeri Gripenbergin raportti

San Sebastian.

20/8 1926.

Salainen

ULKOASIAINMINISTERIO

27/865 Sal. P. 1926

8/8-26	2	Liit.
5.	19.	

Herra ministeri,

Espanjalais-italialainen välitystuomiosopimus.

Kuten Teille, Herra Ministeri, lie-
nee tunnettua ovat Espanjan ja Italian hallitukset pari viik-
koa sitten solmineet "Ystävyys-, Sovinto- ja välitystuomiosopi-
muksen", josta sopimuksesta ei kuitenkaan tähän mennessä ole
julkaistu mitään tarkempia, virallisia tietoja. Seuraava selon-
teko sopimuksen sisällöstä perustuu siis ainoastaan Espanjan
sanomalehdistön julkaisemiin ilmoituksiin.

European, etupäässä Italian sanoma-
lehdistössä on näkynyt sopimusta koskevia, aivan harhaanjohta-
via ja joka tapauksessa suuresti liioiteltuja tietoja, joiden
mukaan sopimuksella olisi muka mitä suurin poliittinen merki-
tyys. Onhan julkisuudessa väitetty sopimuksen itse asiassa ole-
van sotilaallisen liittosopimuksen, joka olisi omiaan huomatta-
vassa määrin vaikuttamaan Välimeren nykyiseen status quo'hon.
Tämä väite ei kuitenkaan pidä paikkaansa; sopimus ei ole muuta
kuin välitystuomiosopimus, joskin ainakin yksi sen kohta tuntuu
jossain määrin yllättävältä.

Riitakysymyksissä, joita ei ole
voitu sovittaa diplomaattista tietä, sopimuspuolet sitoutuvat
alistumaan erityisen välitystuomiovaliokunnan päätökseen, joka
valiokunta valitaan 3. artiklaan sisältyvien määräyksien mukaan.

Herra E.N. Setälä,

Suomen Tasavallan Ulkoasiainministeri.

H e l s i n k i.

Valiokunta toimii 18 p:nä v. 1907 Haagissa tehdyn kansainvälisten riitaisuusien rauhanomaista ratkaisua koskevan sopimuksen mukaisesti. Jos joku sopimuspuoli jostakin syystä kieltäytyy hyväksymästä välitystuomiovaliokunnan päätöstä on riitakysymys jätettävä Pysyvän Kansainvälisen Tuomioistuimen ratkaistavaksi, mutta jos tämä on sitä mieltä, ettei kysymystä voida ratkaista juriidista tietä, on ratkaisun tapahduttava ex aequo et bono - jolleivät sopimuspuolet 1907 sopimuksen mukaan päätä esittää sitä erinäisille Sovintotuomioistuimille taikka koettaa löytää ratkaisua jonkin toisen sopimuspuolien välisen sopimuksen nojalla. (Art. 1.3, 4, 7, 8.)

13. artiklaan sisältyy hyvin tärkeä ja yllättävä määräys, jonka mukaan sopimuskompanit sitoutuvat puolueettomuuteen siinä tapauksessa että jompikumpi heistä joutuu kolmannen vallan hyökkäyksen alaiseksi. Lienee selvää, ettei tämä määräys, jonka Espanjan valtioministerin suullisen ilmoituksen mukaan oli ehdottanut Italian eikä Espanjan hallitus, vastaa Kansainliiton peruskirjan henkeä eikä kirjainta. Pari päivää sitten antamassaan lyhyessä sopimusta koskevassa haastattelussaan onkin valtioministeri Sr. Yanguas Messias kieltäytynyt tarkemmin koskettelemasta kysymystä missä määrin tämä artikla on sopuoinnussa peruskirjan 16. artiklan kanssa.

Sopimus on tehty kymmeneksi vuodeksi; jollei sitä sanota irti viimeistään kuusi kuukautta ennen tämän ajanjakson loppua, pysyy se voimassa vielä viisi vuotta. Sopimus astuu voimaan niin pian kun se on ratifioitu.

Espanjan taholta on huomautettu sopimuksen siinä suhteessa olevan suurimerkityksellisen, että kaikki riitakysymykset - siis myöskin ne, jotka koskevat sopimuspuolien kansallista kunniaa, riippumattomuutta taikka elin- ja -oivat ratkaistavat sen määräyksien mukaan. Sopimusta katsotaan

LEGATION DE FINLANDE San Sebastian, elokuun 20 p:nä 1926. N:o 61/26.

todisteeksi siitä, ettei mitään vakavampia riitaisuuksia voi syntyä Espanjan ja Italian välillä. Se on ensimmäinen sopimus jonka Espanja on tähän mennessä tätä laatua solminut, ja onkin huomautettu että se on otettava tulevien välitystuomiosopimusten malliksi.

Puhuessaan Espanjan suhtautumisesta Kansainliittoon on valtioministeri huomauttanut sopimuksen todistavan, ettei Espanja halua ajaa mitään isoloinispolitiikkaa, vaan päinvastoin ylläpitää mitä likeisimpiä välejä toisten valtojen kanssa. (!)

Lopuksi on nimenomaan sanomalehdistölle ilmoitettu, ettei sopimukseen sisälly mitään salaisia määräyksiä.

Kysymykseen ilmoitetaanko sopimus virallisesti Kansainliiton sihteeristön rekisteröitäväksi on valtioministeri vastannut ettei siitä ole vielä mitään lopullisesti päätetty. (!)

Sopimusta ei vielä ole julkaistu Espanjan virallisessa lehdessä, jonka johdosta sen virallista muotoa ei vielä tunneta.

Heti sopimuksen tultua julkaistuksi "Gazeta de Madrid'issa" toimitan sen Ulkoasiainministeriölle, jolloin myöskin saanen tilaisuuden tarkemmin selitellä tätä merkillistä asiakirjaa sekä sen yleistä poliittista merkitystä.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Suomen Chargé d'Affaires,
Ministeri *Wippenberg*.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: Cg.

ASIA: .....

Ministeri Gripenbergin raportti.

San Sebastian

27/8 1926.

Herra ministeri,

Espanjan ulkopolitiikka.

ULKOASIAINMINISTERIO		
No 29/365 Sal.		D. 10 26
6/9-26	to	Liit.
RYHMÄ	OSAN O	ASIA
5.	Cg	

useissa aikaisemmissa raporteissani olen kunnioittavimmin Teille, Herra ministeri, tehnyt selkoa Espanjan hallituksen suhtautumisesta Kansainliiton Neuvoston uudistamiskysymykseen sekä niistä Espanjan kantaa ja virallista politiikkaa koskevista tiedonannoista, jotka valtioministeri Senor Yanguas Messia on minulle samaten kuin muillekin ulkomaalaisille diplomaateille. Olen huomauttanut Espanjan hallituksen päättäneen erota Kansainliitosta, jollei Liiton ensi yleiskokouksessa sille myönnetä vakinaista Neuvostopaikkaa. Samaten olen kunnioittavimmin saattanut Teidän, Herra Ministeri, tietoonne ne viralliset syyt, joihin Espanjan kannanotto perustuu, vaikka samalla olen mielipiteenani lausunut tämän asian olevan ennen kaikkea puhtaan prestige-kysymyksen Espanjalle. Kun esim; valtioministeri vaittää Espanjan vaativan pysyvää paikkaa yksinomaan Kansainliiton eikä omien etujensa edistämisen vuoksi, niin tämä väite ei ole mitään muuta kuin hyvin itsekkään pyrkimyksen kaunistelemista. Espanjan hallitus on tietenkin aivan oikeassa siinä suhteessa, että pysyväinen paikka antaa sen haltijalle paljon suuremman liikuntavapauden, koska hän voi toimia Neuvostossa kiinnittämättä mitään huomiota siihen tyytymättömyyteen ja mielipahaan, jotka sen esiintyminen neuvoston käsi-

Herra E.N. Setälä,

Suomen Tasavallan ulkoasiainministeri.

y.m. y.m. y.m.

H e l s i n k i .

teltävissä eri kysymyksissä mahdollisesti saattaisi synnyttää toisten valtojen taholla. Mutta kaikki Neuvoston muut valitut jäsenet ovat samassa asemassa, eikä Espanjan hallitus ole voinut esittää mitään pätevää syytä, jonka johdosta juuri Espanja olisi saatettava erikoisasemaan, valtioministerin tärkein perustelu kun näet on ainoastaan "Espanjan menneisyys ja sen tulevaisuus sekä se seikka, että se on Euroopan suurin ja vaikutusvaltaisimman puolueeton valta."

Ei, asian koko ydin on siinä, että Primo de Rivera ja hänen hallituksensa tahtovat hankkia Espanjalle suurvaltojen vertaisen aseman Kansainliitossa ja siten saavuttaa uuden ulkopoliittisen voiton. Joskin valtioministeri tätä asiaa koskevissa lausunnoissaan on jokseenkin johdonmukaisesti painostanut Espanjan vaatimuksen perustuvan yksinomaan Espanjan haluun mahdollisimman menestyksellisesti palvella Kansainliittoa ja siis vastaavan Liiton omia etuja, on Primo de Rivera taas tapansa mukaan ollut paljon rohkeapuheisempi ja epäröimättä "mis les points sur les i's". Niinpä on hän hiljattain (La Nacion 18.8.26.) puhuessaan Kansainliiton uudistamiskysymyksestä ja Espanjan politiikasta m.m. lausunut, että "Espanja, kunniarikas Espanja, sadan kansan äiti, ei voi maailman teatterissa tyytyä etunäyttämöön taikka permantopaikkaan, koska sille on annettava kokonainen aitiö" (!) Tämä lausunto on kylläkin jossain määrin ristiriidassa niiden pidättyväisten sanontatapojen kanssa, joita kenraali käytti käydessään Parisissa puolitoista kuukautta sitten (katso raporttiani N:o 56/26.) mutta otaksuttavasti on hän silloin taktillisista syistä katsonut sopivammaksi esiintyä varovaisesti. Espanjan politiikka on kylläkin - kuten tunnettua - yleensä horjuva, tänään sanotaan A., huomenna B., ja ylihuomenna taas A. - mutta tällä kertaa tuntuu kuitenkin siltä, että Espanjan hallitus on jyrkästi päättänyt pitää kiinni viimeiseen saakka vaatimuksestaan

pysyväisen paikan saamiseksi. Kuitenkin lienee - kuten raportisani N:o 56/26. kunnioittavimmin huomautin - odotettavissa, ettei Espanja enään tule millään tavalla saattamaan Saksan sisäänpääsyä Neuvostoon vaaranalaiseksi (luultavasti siten, ettei Espanjan edustaja ota osaa Neuvoston istuntoon sillon kun Saksan kysymys tulee esille) ja siinä suhteessa on siis Espanjan politiikka muuttunut Liiton maaliskuun yleiskokouksen jälkeen.

Minun on tietysti vaikea täältäkin muodostaa mitään mielipidettä suurvaltojen lopullisesta kannasta Espanjan pyrkimyksiin nähden. Niiden tietojen perusteelle, jotka olen onnistunut hankkimaan Suur-Britannian tšekäläisestä ambasasadista, tuntuu minusta hyvin epätodennäköiseltä, että Suur-Britannian hallitus koskaan suostuisi Espanjan vaatimukseen, vaikka toiselta puolen se luultavasti olisi valmis hyväksymään mahdollisesti odotettavia muutoksia lordi Cecilin n.s. puolipysyväisiä neuvostopaikkoja koskevaan ehdotukseen (esim; siten että Neuvoston "puolipysyväiset" jäsenet valittaisiin viideksi taikka kuudeksi, eikä ainoastaan kolmeksi vuodeksi). Tšekäläiset englantilaiset diplomaatit noudattavat muuten tässä kysymyksessä mitä suurinta pidättyväisyyttä: niinpä antoi Suur-Britannian ambasasaadineuvos Mr. Gurney pari päivää sitten minun ymmärtää, että hän kylläkin tiesi hallituksensa kannantähän kysymykseen nähden - joka siis jo lienee määrätty - mutta huomautti nimenomaan, ettei hän valitettavasti voinut mitään siitä minulle ilmoittaa.

Mitä taas Ranskan hallituksen kantaan tulee, niin on tšekäläinen lähetystöpäällikkö luottamuksellisesti ilmoittanut minulle saaneensa kuulla, että Ranskakin pitäisi kiinni lordi Cecilin ehdotuksesta, vaikka sekin olisi valmis hyväksymään, että Neuvoston valittujen jäsenten toimikausi pidennettäisiin kahdella taikka kolmella vuodella. Sitä paitsi lienee Quai d'Orsay tuuminut semmoista muutosta lordi Cecilin ehdotukseen, ettei Yleiskokous saisi valittujen neuvostojäse-

LEGATION DE FINLANDE San Sebastian, elokuun 27 p:nä 1926. N:o 65/26.

nien toimintakauden aikana 2/3 enemmistöllä päättää uusiin vaaleihin ryhtymisestä.

Saamieni tietojen mukaisesti lienee viime aikoina Berlinin ja Madridin (San Sebastianin) välillä käyty vilkkaita neuvotteluja Saksan suhtautumisesta Espanjan pyrki- myksiin. Kuten minulla jo raportissani N:o 56/26 oli tilaisuus kunnioittavimmin Teille, Harra Ministeri, ilmoittaa on Madridis- sa väitetty Saksan puolestaan kannattavan pysyvällisen paikan myöntämistä Espanjalle ja kenties jo antaneen sille siinä suh- teessa muodollisia lupauksia. Miten asianlaita oikeastaan on, ei minun ole kuitenkaan onnistunut saada vielä selville. Sem- moinen politiikka olisi kyllä omiaan voittamaan Saksalle suuria sympatioja Espanjassa, ehkä Etelä-Amerikassakin, vaikka toiselta puolen Saksan on vaikea kannattaa Espanjan ehdokkuutta ja kiel- täytyä suostumasta Puolan vaatimuksiin. Tuntuu kuitenkin otak- suttavalta, ettei Saksa enään vastusta Puolan sisäänpääsyä Neu- vostoon. Puolestani olen kuitenkin taipuvainen luulemaan, ettei Saksa ole sitoutunut kannattamaan Espanjan politiikkaa, koska Auswärtiges Amt'in juriidinen asiantuntija tri. Gauss lienee, mikäli täällä tiedetään, neuvotellut hra Fromageot'in kanssa kysymyksestä mitä muutoksia olisi mahdollisesti tehtävissä lordi Cecilin ehdotukseen.

Ainakin toistaiseksi näyttää siis siltä kuin Kansainliiton Neuvoston vaikutusvaltaisimmat, vakinaiset jäsenet kieltäytyisivät katsomasta mahdolliseksi suostumista Espanjan ehdotukseen.

Primo de Rivera on ehkä ollut tietoinen siitä, koska hän "i elfte timmen" ennen Kansainliiton Yleisko- kouksen kokoontumista on esittänyt uusia vaatimuksia, joiden ratkaisu tulee - kuten kenraali itse ja valtioministerikin nimenomaan ovat huomauttaneet - syvästi vaikuttamaan Espanjan suhtautumiseen Kansainliittoon. Kenraalin aloitteesta on Tan- gerin kysymys koko laajuudessaan taas tullut esille, kun hän

t.k. 15 p:nä on julkisesti ilmoittanut Espanjan haluavan tavalla taikka toisella Marokon vyöhykkeeseensä liittää koko Tangerin vapaakaupungin alueen.

Aikaisemmissa raportteissani olen tehnyt selkoa 1923 vuoden Parisissa kokoontuneen englantilais-espanjalais-ranskalaisen konferenssin vahvistamasta Tangerin yleistä asemaa ja hallintoa koskevasta sopimuksesta, jonka Primo de Riveran oma hallitus Espanjan imperialistismielisten ainek-sien, etupäässä "Liga Africanistan" vastustuksesta huolimatta ratifioi maaliskuun 7 p:nä 1924. Olen myöskin ilmoittanut, ettei tuota uutta järjestelmää ole koskaan voitu todellisuudessa toteuttaa; koska Italia, jonka ei sallittu ottaa osaa konferenssiin on kieltäytynyt hyväksymästä sitä ja sitäpaitsi on se muuten monessa suhteessakin osoittanut epäkäytännölliseksi. Tilanne Tangerissa on käynyt yhä vaikeammaksi, Italian siellä asuvat alamaiset kun eivät tunnusta kaupungin uutta Parisin sopimuksen luomaa hallintoa, kieltäytyvät maksamasta veroja j.n.e. Kuten lienee Teille, Herra Ministeri, tunnettua onkin Italian hallitus hiljattain joka tapauksessa Suur-Britannian, mutta kaikesta päättäen myöskin Espanjan ja Ranskan hallituksille ehdottanut Tangerin hallitusjärjestelmän otettavaksi uudestaan keskusteltavaksi Algeciras-sopimusvaltojen välillä ja etupäässä kysymyksen missä määrin Italia voisi tulla kaupungin hallinnollisissa elimissä edustetuksi. Asian näin jouduttua Europan kabinettien päiväjärjestykseen on Primo de Rivera katsonut tilaisuuden sopivaksi uudestaan esittää Espanjan vanhan ja traditionellisen ohjelman, jonka hän itse kerran aikaisemmin on jo hylännyt ja josta ohjelmasta Espanja on jo lopullisesti luopunut ratifioimalla 1923 vuoden sopimuksen.

kaikkein pätevin niistä syistä, jotka Primo de Riveran on esittänyt tämän vaatimuksen tueksi, on se seikka, että Tanger aina on ollut - ja kaikesta päättäen vielä tänäänkin on - Espanjan yliherruutta sen Marokon vyöhykkeessä

vastustavien maurien ja kansainvälisten yllyttäjien keskuksena. Kenraali väittää nyt Espanjan voivan tehdä lopun tästä sille niin vaarallisesta toiminnasta ainoastaan siinä tapauksessa, että se saa faktillisen toimivallan Tangerin alueella. "Jollemmme saa sitä", on kenraali huomauttanut (A.B.C. 15.8.26.), "on kysymyksen alaista kannattaako - sittenkun Espanjan asekunnia Marokossa on niin loistavasti palautettu - uhrata vuosittain kaksisataa miljoonaa pesetaa Marokossa kansainvälisen Tangerin jatkuvasti ollessa uusien mahdollisten salaliittojen keskuksena, josta helposti voidaan varustaa aseilla uusia maurilaisia sotajoukkoja". Tämä katsantotapa on epäilemättä oikea, vaikka sen pätevyisyys - ainakin loogillisesti ajatellen - heikentuu kun valtioministeri melkein samalla hetkellä huomauttaa Tangerin kysymyksen ratkaisun voivan vaikuttaa Espanjan suhtautumiseen Kansainliittoon ja vice versa ("uno de estos dos problemas puede influir sobre el otro de manera eficaz".)

Ja aivan kuten Espanja on ilmoittanut eroavansa Kansainliitosta, jollei sille myönnetä vakinaista Neuvostopaikkaa, niin Primo de Rivera uhkaa tyhjentää Espanjan Marokon-vyöhykkeen, jolleivät muut vallat suostu Tangerin liittämiseen siihen. Näistä uhkauksista on Euroopan sanomalehdistössä täydellä syyllä käytetty sanaa "kiristyspolitiikka" ~~Tangerin alueella~~

Tilanne on nyt selvä: Espanja vaatii vakinaista Neuvostopaikkaa, mutta luopuu siitä vaatimuksesta, jos Tangerin alue jossain muodossa liitetään sen Marokon vyöhykkeeseen. Toiselta puolen luopuu Espanja viime mainitusta vaatimuksestaan, jos sille myönnetään vakinainen paikka Kansainliiton Neuvostossa. Tämä kanta on omiaan valaisemaan Espanjan esittämien "asiallisten" perusteluiden päteväisyyttä ja todistamaan Espanjan ainoan tarkoituksen olevan saavuttaa ulkopolitiittinen voitto - olkoon se sitten mitä laatua tahansa.

Mikäli minä Suur-Britannian tšekälaiselta ambas-
sadilta olen saanut kuulla lienee aivan mahdotonta, että Suur-
Britannian hallitus koskaan hyväksyisi Espanjan vaatimusta. On
kuitenkin otaksuttavissa, vaikkei siitä vielä ainakaan viralli-
sesti ole mitään ilmoitettu, että Espanja tyytyisi jonkinlai-
seen mandaattijärjestelmään, mutta lienee hyvinkin epävarmaa
voiko Kansainliitto missään muodossa puuttua tähän asiaan. Jo-
ka tapuksessa lienee selvää, että ensiksi olisi hankittava, ei
ainoastaan 1923 vuoden sopimuksen allekirjoittajien, vaan kaik-
kien Algeciras-sopimusvaltojen suostumus Tangerin aseman mah-
dolliseen uudestijärjestämiseen. Suur-Britannian tšekäläinen am-
bassadi on antanut kuitenkin ymmärtää sen hallituksen luulta-
vasti hyväksyvän jonkinlaisia Tangerin nykyiseen hallintojär-
jestelmään tehtäviä muutoksia, joiden kautta Espanjan vaikutus-
valta vapaakaupungin asioihin nähden vahvistuisi. Tämä kanta
vastannee - mikäli taällä olen saanut kuulla - Ranskankin hal-
lituksen mielipidettä asiasta.

Tilanne on siis tavattoman mutkikas eikä o-
le helppoa ymmärtää kuinka Kansainliiton tulevassa Yleiskokouk-
sessa voidaan löytää ratkaisu, joka estäisi Espanjan sekä eroa-
masta kansainliitosta että tyhjentämästä Marokon vyöhykettään.
Vielä pari päivää sitten on valtioministeri Sr. Yanguas Messia
uudestaan virallisesti huomauttanut, ettei Espanja millään eh-
dolla voi hyväksyä lordi Cecilin ehdotusta eikä mitään siihen
suunniteltuja muutoksia. ("ni otra solucion intermedia de que
se viene hablando estos dias en algunos circulos diplomaticos")

On tietysti ajateltavissa Espanjan häikäi-
lemättömästi ajavan pelkkää bluff-politiikkaa, jonka se toivoo
johtavan johonkin tulokseen, vaikkakaan se ei vastaisi sen alku-
peräistä ja virallista ohjelmaa ja eräs valtioministeriön kor-
kea virkamies on täällä olevalle lähetystöpäällikölle aivan oi-
kein huomauttanut, että "c'est plus facile de proclamer son in-

LEGATION DE FINLANDE San Sebastian, elokuun 27 p:nä 1926. N:o 65/26.

tention de quitter la Société des Nations que de le faire".
Jos toiselta puolen Espanja todellakin - when it comes to the
chalk - olisi valmis, kuten täällä olen kuullut otaksuttavan,
hyväksymään semmoisen pyrkimyksiensä ratkaisun, että sille myön-
nettäisiin puolivirallinen Neuvostopaikka sekä pari uutta vir-
kaa Tangerin hallinnossa, niin voitaisiin täydellä syyllä pu-
hua vuorien ridiculus mus'ista. Espanjan politiikkaa seuranneel-
le ei semmoinen asian päättyminen olisi niin yllättävä kuin
saattaisi luulla.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen
kunnioitukseni vakuutus.

Suomen Chargé d'Affaires,
ministeri *Leipenberg*. -

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5. -

OSASTO: Cg.

ASIA: .....

Ministeri Gripenbergin raportti.

San Sebastian

9/9 1926.

Salainen.

ULKOASIAINMINISTERI

N:o 30/365 Sal. D. 10 26.

Herra Ministeri,

16/9-26	fo	Liit.
HMA	OSASTO	ASIA
5.	Cg.	

Espanjan sisäpoliittinen tilanne.

Kuten sähkösanomissani N:ot 63, 64 ja 65/26 kunnioittaen olen ilmoittanut ulkoasiainministeriölle on Espanjassa taasen puhjennut tämän maan nykyiselle sisäpoliittiselle tilanteelle tyypillinen pulma, joka muuten jo näkyy olevan sivuutettu. Itse asiassa voitaisiin - kuten aikaisemmissa raporteissani monasti olen huomauttanut - täydellä syyllä sanoa pulmatilanteen olleen Primo de Riveran vallankaappuksesta lähtien yhtämittaisen, koska säännöllisiä oloja ei ole läheskään palautettu. Toiselta puolen on kysymyksenalaista, oliko Espanjan sisäpoliittinen tilanne ennen Primo de Riveran valtaanastumista "säännöllinen" ja terve; ainakin minusta tuntuu että siihenkin kysymykseen on vastattava kieltävästi. Kuten Diktaattori itse on huomauttanut on Espanjaa vaivaavan taudin sisin syy löydettävissä siinä seikassa, että sen kansasta kokonaan puuttuu "esprit civique". Espanjalainen - tarkoitan kansan suurta enemmistöä - on apolitique: hän ei välitä yhtään yhteiskunnan yleisistä eduista ja intresseistä niin kauan kuin hän rauhassa saa antautua huvituksiinsa ja työhönsä. Tästä seikasta seuraakin, että hän vastustamatta ja kärsivällisesti antaa Primo de Riveran ja hänen työkumppaniensa hallita maata, koska 1) hän on vakuutettu siitä, että kaikki hallitusmuodot ovat ovat

Herra E. N. Setälä,

Suomen Tasavallan Ulkoasiainministeri.

y.m. y.m. y.m.

H e l s i n k i.

yhtä hyviä taikka huonoja. 2) hän luulee Primo de Riveran aina kin henkilökohtaisesti aikaisempien hallituksien päämiehiä rehellisemmäksi, 3) hän tuntee lujan käden tarttuneen valtion-ohjaksiin ja 4) hän ei^{voi}rolla huomaamatta niitä ainakin asiallisesti tärkeitä ja laajasuuntaisia uudistuksia ja parannuksia, jotka Primo de Rivera on saanut aikaan. "The man in the street" on jo niin tottunut siihen, että "toiset" pitävät huolta valtion asioista, ettei hänellä itsellään ole mitään vastuuntunnetta niihin nähden. Siitä jontuu myöskin, että hän suhtautuu aivan passiivisesti poliittisiin kysymyksiin, vaikkakin hän yleensä - ollen hyvin isänmaallinen ja ylpeä "espanjalaisuudestaan" - aina kannattaa vallassa olevan hallituksen ulkopoliittikkaa. Kuten aikaisemmin olen kunnioittaen huomauttanut näyttää Espanjassa tätä nykyä koko poliittinen harrastus ja vireyks keskittyneen upseeripiireihin ja entisten Primo de Riveran vallasta poistyyöntämien politikkojen keskuuteen, jotka luonnollisesti kaipaavat valtion egyptiläisiä lihapatoja. Upseeristo taasen on jakautunut kahteen puolueeseen; n. 50 % upseereista lienee vihamielisiä Primo de Riveraa kohtaan. O-lisi kuitenkin suuri erehdys luulla, että nämä tyytymättömät upseerit perustavat kantansa periaatteellisiin näkökohtiin taikka vakavaan poliittiseen vakaumukseen. Ei, heidän vastustuksensa Primo de Riveran yleistä sisäpolitiikkaa vastaan johtuu ennen kaikkea ~~xiitiä~~ henkilökohtaisista, itsekkäistä syistä. Olen aikaisemmin (katso raporttiani 47/26) tehnyt selkoa Espanjan tykistö- ja insinööriupseerien kesäkuun alussa suunnittelemaasta, Primo de Riveran julkaiseman uusia ylennysperiaatteita sisältävän asetuksen aiheuttamasta vallankaappausyrityksestä, joka - semminkin kun Kuningas lienee yhtynyt tykistöupseerien kantaan - johti siihen, että Kenraali pakotettiin julkaisemaan uusia määräyksiä, joissa hän, vaikkakin ainoastaan toistaiseksi, luopui periaatteellisesta, alkuperäi-

sestä kannastaan. Kuten Te, Herra Ministeri, muistanette aiheutui riita kysymyksestä onko virkaikä taikka sotilaalliset ansiot oleva ainoa taikka joka tapauksessa tärkein ylennysperuste. Tykistöupseerit, peläten Espanjan armeijassa vanhastaan tunnettua nepotismia, kieltäytyivät hyväksymästä muita kuin virkaikään perustuvia ylennyksiä, sillä välin kun Primo de Rivera tahtoi perustaa uusia nimityksiä yksinomaan sotilaallisiin ansioihin, joita hän itse taikka hänen sotaministerinsä olisi arvostellut. Tästä kysymyksestä on muuten jo vuosikymmeniä riideltä Espanjan armeijassa, ja tykistöupseerit, jotka johdonmukaisesti ovat puoltaneet viimeainittua kantaa, ovatkin aina osottaneet voivansa ajaa tahtonsa läpi.

Vaikkakin Primo de Rivera kesäkuussa oli pakoitettu antamaan perään, tykistöupseerit eivät kuitenkaan tyytneet uusiin heinäkuun 9 p:nä annettuihin määräyksiin, koska niissä säädettiin, että ensi lokakuun 1 p:stä alkaen - jolloin varsinaisten sotatoimenpiteiden Marokossa arvat tiin päättyvän - olisivat ylennykset perustettava etupäässä sotilaallisiin ansioihin (vaikkakin eri rykmenttien raportissani N:o 47/26 mainitsemani komisioni olisi ylennyksistä antava lausuntonsa.)

Mutta tykistöupseerien vihamielinen kantaa Primo de Riveraa kohtaan perustuu toiseenkin seikkaan. Näiden rykmenttien upseeristo saa jäsenensä etupäässä Espanjan aristokratian, hovipiirien ja n.s. "le monde"n keskuudesta jotka piirit yleensä - kuten aikaisemmin Englannissa ja Ranskassa (kolmannen keisarikunnan aikana ja tasavallan alkuvuosina) - omien etujensa edistämiseksi ovat kannattaneet parlamentaarista hallitustapaa, ne kun ennen Primo de Riveran vallankaappausta - kiitos caciquismin ja rotativismin, täydellisesti hallitsivat Espanjan eduskuntaa. Tyytymättömyys Primo de Riveran yleiseen politiikkaan - esim. siihen seikkaan, että

rikkaat maanomistajat nyttemmin todellakin pakoitetaan maksamaan veronsa - on siis myötävaikuttanut Espanjan aristokratiiaan ja suuriin parlamentaarisiin perheisiin kuuluvien tykistöupseerien ammattinäkökohtien aiheuttamaan vihamieliseen kannanottoon Primo de Riveraa kohtaan, ja lienee muuten otaksuttavissa, että entiset politikot (esim. kreivi de Romanones) ovat koettaneet käyttää tykistöupseerien tyytymättömyyttä omien poliittisten tarkoituksensa hyväksi. Se seikka, että Kuninkaan ja Diktaattorin välit (vanha juttu: "Min Nåde och Eders Nåde" j.n.e.) tunnetusti ovat vähemmän tyydyttäviä on epäilemättä lisännyt sekä upseerien että entisten poliitikkojen rohkeutta.

Primo de Rivera on tietenkin ollut tietoinen tykistöupseerien ja eri hovipiirienkin (katso raporttiani 50/26) keskuudesta vallitsevista mielialoista ja tästäkin syystä katsonut välttämättömäksi uusin keinoin vahvistaa asemaansa. Tätä tarkoitusta varten on hän jo pari kuukautta sitten ilmoittanut suunnittelevansa jonkinlaista kansanäänestystä kysymyksestä onko hän vielä Espanjan kansan silmissä persona grata sekä päättänyt millä hinnalla tahansa saavuttaa ulkopoliittisia voittoja. Siitä (katso raporttiani N:o 65/26) hänen Kansainliittopolitiikkansa ja myöhemmin hänen, ainakin osittain Italian hallituksen inspiroima (josta seikasta toivon voivani myöhemmin toimittaa Teille, Herra Ministeri, tarkempia tietoja) Tangerin aluetta koskevat vaatimuksensa. Mutta ei Diktaattorikaan liene saavistanut tykistöupseerien valmistautuneen toimimaan niin pian, koska hän oli elokuun lopussa ilmoittanut aikovansa syyskuun alussa lähteä lomalle.

On vielä mahdotonta sanoa mihin muotoihin tykistöupseerien Diktaattorin aivan alkuunsa tukahduttama vallankaappausyritys (virallisesti huomautetaan kyllä, ettei tämä liike ollut "vallankaappausyritys" vaan "rebellion militar")

oli pukeutunut, koska hallitus ei ole tapahtumien kulusta ilmoittanut mitään tarkempia tietoja, vaan tapansa mukaan noudattanut ^{Suurta} salaperäisyyttä. Sen verran näyttää kuitenkin varmalta, että tykistöjoukkojen ylipäällikkö oli hallituksen tietämättä kutsunut takaisin rykmentteihinsä kaikki lomalla olleet upseerit sekä että Segoviaan sijoitetun tykistörykmentin päällikkö eversti Cisneros oli käskenyt joukkonsa valmistautua siltä varalta, "että Madridista tulevia joukkoja hyökkäisi heidän kimpouunsa". Hallitus lienee myöskin saanut tietää jonkinlaisen kaikkiin tykistörykmentteihin ulotetun salaliiton suunnitelleen vallankaappausyritystä, josta suunnitelmasta se ei kuitenkaan tähän mennessä ole ilmoittanut mitään tarkempia tietoja.

Tilanteen kehityttyä näin pitkälle oli Primo de Rivera päättänyt toimia nopeasti ja voimakkaasti. Hän kutsui t.k. 4 p:nä Kuninkaan viipymättä San Sebastianista Madridiin, jossa hän lienee asettanut Hänen Majesteettinsa vallinnan eteen: joko allekirjoittaa jo Kuninkaan saapuessa Madridiin laaditut asetukset taikka hyväksyä hänen eronpyyntönsä. Tilanne ei sallinut Kuninkaan epätöidä ja hän allekirjoittikin asetukset, jotka julkaistiin t.k. 5 p:nä. Niiden nojalla kaikki tykistöupseerit - paitsi Marokossa toimivat - pidätettiin virantoimituksesta, eräät korkeat upseerit vangittiin, kaikki upseereita kiellettiin kantamasta univormua, heidän pakkojensa maksaminen keskeytettiin ja sotilaat vapautettiin kuuliaisuusvelvollisuudestaan heitä kohtaan. Tykistön reserviupseerit sekä muiden aselajien upseereita käskettiin ottamaan haltuunsa tykistökasarit, -koulut, -tehtaat, -varikot j.n.e. Toisessa asetuksessa julistettiin koko Espanja sotatilaan.

Segoviassa, Pamplonassa ynnä eräissä muissakin kaupungeissa lienee tapahtunut pienempiä mellakkoja reserviupseerien yrittäessä miehittää tykistökasarmeja ja tällöin on pari upseeria ja sotilasta saanut surmansa.

Jo t.k.7 p:nä iltapäivällä ilmoitti Primo de Rivera virallisesti koko liikkeen rauenneen, tykistöupseerien vastustus kun kaikkialla Espanjassa oli murrettu. Hän antoi sitäpaitsi ymmärtää hallituksen tulevan tykistöupseereihin nähdessä osoittamaan armeliaisuutta, vaikkakin liikkeen varsinaiset johtajat tullaan ankarasti rankaisemaan. Itse riita-asian päättymisestä kenraali kyllä ei ilmoittanut mitään, mutta, Espanjassa huhutaan tykistöupseerien luopuneen vastustuksestaan vasta Primo de Riveran (taikka Kuninkaan) luvattua heille mahdollisimman suurella määrällä ottaensa huomioon heidän toivomuksensa. Joka tapauksessa on Primo de Rivera uudestaan vahvistanut asemansa ja pysyy siis tilanteen herrana.

Espanjan kansalle osoittamassaan manifestissa on kenraali kaunopuheisesti tehnyt selkoa siitä mitä hän vallassa ollessaan on tehnyt Espanjan hyväksi, luetellut kaikki ne tärkeät uudistukset, jotka hän on saanut aikaan, sekä voimakkaasti huomauttanut tietävänsä toimia Espanjan kansan toivomuksien mukaan. "Nämä kolme vuotta ovat minulle kunnia, joka vapauttaa minut omantuntoni edessä laiskuuden ja paheiden turmelemassa ilmapiirissä tehdyistä erehdyksistä ja synneistä ja voimieni mukaan olen koettanut vapauttaa Espanjaa sen paheista....." sanoo kenraali manifestinsa lopussa.

Diktaattori on sitä paitsi päättänyt t.k. 11, 12 ja 13 p:nä panna toimeen edellämainitun kansanäänestyksen, johon kaikki 18 vuotta täyttäneet espanjalaiset ovat oikeutetut ottamaan osaa. "Äänestys" tapahtuu allekirjoittamalla pitkän "Union Patriotican" laatiman manifestin, jossa m.m. vahvistetaan espanjalaisten luottamus ja kiitollisuus sille miehelle, joka oli ottanut tehtäväkseen "pelastaa Espanjan" ja "rukoillaan Jumalaa, että Hän sallisi hänen kunniakkaan työnsä jäädä lopullisesti pysyväiseksi". Ne taas, jotka eivät ~~xxx~~ hyväksy Primo de Riveran toimintaa, eivät suinkaan voi ottaa o-

saa "äänestykseen", joka siis välttämättömästi on johtava Primo de Riveralle tyydyttävään tulokseen.

Luultavasti lokakuuh alussa tulee kenraali kutsumaan kokoon Kansalliskokouksen, johon tähän mennessä julkaistujen ilmoitusten mukaan tulevat kuulumaan entiset Kuningaan nimittämät ja ~~muut~~ itseoikeutetut senaattorit, "Union Patriotican" jo sitä tarkoitusta varten määrätyt valtuutetut sekä Kansantaloudellisen Neuvoston, Kauppakamarien, työjärjestöjen edustajat y.m. Kokouksen ohjelmaa ei vielä tunneta, mutta lienee otaksuttavissa Primo de Riveran tulevan sille esittämään ehdotuksen jonkinlaisen uuden eduskunnan muodostamisesta.

Minusta tuntuu aivan selvältä, että Espanjan kansan valtava enemmistö - mikäli se harrastaa valtion asioita - kannattaa Primo de Riveraa eikä tykistöupseerien liike ole voinut herättää mitään sympatioja sen keskuudessa. Silti en tahdo sanoa, ettei uusi Primo de Riveraa vastaan tähdätty sotilaallinen liike - joka kuitenkin tuntuu hyvin epätodennäköiseltä - voisi onnistua, jolloin Espanjan kansa otaksuttavasti yhtä kärsivällisesti kuin tähänkin saakka tyytyisi mahdollisten uusien vallanpitäjien luomaan tilanteeseen.

Parin päivän kuluttua saanen tilaisuuden tarkemmin valaista yllä käsittelemiäni asioita.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Suomen Chargé d'Affaires,

Ministeri *Gripenberg*.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: Cg.

ASIA:

Ministeri Gripenbergin raportti.

San Sebastian

25/9 1926

Salainnw.

Herra Ministeri,

ASIAINMINISTERIÖN		
31 / 365 Sal. 10 26.		
4/10-26	12	10
5	Cg.	

Espanjan ulkopoliitiikka.

Kukaan ei voi väittää Espanjan nykyisen valtioministerin Sr. Yanguas Messian johtamaa ulkopoliitiikkaa erikoisen menestykselliseksi. Joskin Espanja Primo de Riveran vallassa ollessa on Marokossa - kiitos etupäässä Ranskan laivaston ja armeijan tehokkaan avun - saavuttanut hyvinkin huomattavia tuloksia, vaikkei sotilaallinen toiminta siellä vielä ole päättynyt, niin Espanjan valtioministeriö toiselta puolen ei kuitenkaan ole voinut toteuttaa yhtäkään asettamansa ulkopoliittisen ohjelman päämäärää: Espanjalle ei ole myönnetty vakinaista paikkaa Kansainliiton Neuvostossa, jonka johdosta sen onkin virallisesti ilmoittanut eroavansa kahden vuoden kuluttua Liitosta, eikä sen toivomuksia Tangerin kysymykseen nähden ainakaan tähän mennessä vielä ole täytetty. Minulla on usein ollut tilaisuus Teille, Herra Ministeri, huomauttaa Espanjan yllämainitsemieni ulkopoliittisten pyrkimyksien perustuvan ainoastaan prestigenäkökohtiin, jotka eivät suinkaan vastaa mitään todellista poliittista elämäntarvetta. Primo de Rivera, joka epäilemättä on ansiokkaasti palvellut isänmaataan, on tahtonut tavalla tai toisella saavuttaa ulkopoliittista menestystä, joka olisi antanut Espanjalle uuden, vaikutusvaltaisemman ja ennenkaikkea loistavamman aseman Europan ja maailman "poliittisessa konsertissa" Kuten minulla

Herra E. N. Setälä,

Suomen Tasavallan Ulkoasiainministeri,

y.m. y.m. y.m.

H e l s i n k i.

aikaisemmin on ollut tilaisuus huomauttaa, on Primo de Riveran oma asema päivä päivältä käynyt vaikeammaksi, ei sen johdosta, että Espanjassa olisi olemassa mitään varsinaista johdonmukaista poliittista oppositiota sanan länsimaailmallisessa merkityksessä eikä myöskään senkaan takia, että Espanjan kansan suuri enemmistö olisi kyllästynyt nykyisten vallanpitäjien hallintaan vaan siitä syystä, että laaja puolue Armeijassa puhtaasti itsekkäistä syistä vastustaa häntä. Jos hän olisi voinut lopun ei ainoastaan Marokon sodasta, vaan sitäpaitsi kohottaa Espanjan turvallisuuden asemaan, niin olisi hän pitkäksi ajaksi vakaannuttanut oman asemansa eivätkä muut vallasta kilpailevat kenraalit taikka entiset politikot olisi uskaltaneet koettaa saada Espanjan kansaa luulemaan heidän kelpaavan yhtä hyvin kuin Primo de Rivera hallituksen päämieheksi.

Mikäli minä ymmärrän on Espanjan Kansainliiton politiikka ollut niin onneton ei ainoastaan sen takia että sen päämäärää ei ole saavutettu, vaan myöskin ja ennenkaikkea siitä syystä, ettei Espanjan eroaminen Liitosta ole maailman yleiseen mielipiteeseen tehnyt ollenkaan sitä vaikutusta, jota ainakin Sr. Yanguas Messia oli odottanut. Maailma on suhtautunut varsin kylmäkiskoisesti ja rauhallisesti tähän asian ratkaisuun, kenties etupäässä sen johdosta, että Espanjan ulkopoliittikan johto "psykologisesti" oli niin huonosti hoitanut asian. Kun Espanja vihdoin päätti erota Liitosta oli näet koko maailma jo niin tottunut tähän ajatukseen, ettei sen eroaminen saattanut aiheuttaa mitään syvempää tai huomattavampaa repercussionia.

Primo de Rivera, jolla epäilemättä on huomattava poliittinen vaisto, on ehkä ollut tietoinen siitä, miten pieniä toteuttamismahdollisuuksia Espanjan Kansainliiton politiikalla itseasiassa oli, ja sen takia päätti hän jälleen herättää henkiin Tangerinkysymyksen. On kuitenkin otettava huomioon tämän ajatuksen heränteen hänessä varsin myöhään, luultavasti vasta elokuun alussa kun hän jo oli tietoinen tykistöupseerien kes-

kuudessa vallitsevasta mielenkuohusta. Parisissa käydessään hän näet ei puhunut sanaakaan tästä kysymyksestä eikä Kuningas Alfonso liene Lontoossakaan ottanut sitä keskusteltavaksi. Ulkopoliittisen menestyksen saavuttaminen kävi nyt Primo de Riveralle yhä tärkeämmäksi, ja elokuun 15 p:na antoi hän yht'äkkiä pommin räjähtää. Asiaa ei oltu yhtään valmisteltu, jonka johdosta kysymyksen esittäminen tietenkin oli vaarallinen hätiköinti, josta myöskin Espanjan harvat ulkopoliittiset asiantuntijat lienevät olleet täysin tietoisia. (Niinpä on Suur-Britannian ambassadrice Lady Rumbold kertonut minulle Espanjan Pariisin ambassadöörin Sr. Quinones de Leon'in heti tuominneen Primo de Riveran Tangerinpolitiikan "mahdottomaksi") Koordinoimalla neuvostopaikan ja Tangerinkysymykset - "pour avoir un oeuf on demande un boeuf" - teki Primo de Rivera toisen ja taktillisesti kohtalokkaan erehdyksen, koska siten ainoastaan heikontuivat ne asialliset syyt, joihin hän väitti politiikkansa perustuvan.

On kuitenkin kysymyksenalaista toimiko Primo de Rivera Tangerinvaatimuksensa esittäessään omasta aloitteestaan vai oliko tämä hänen ohjelmansa kohta jonkun toisen inpiroima? Minusta tuntuu siltä, että kaikki merkit viittaavat siihen, että Mussolini on suoraan puuttunut asiaan. Kuten tunnettua on Italia jo pitkän aikaa koettanut ottaa jokaisesta tilaisuudesta vaarin saadakseen Tangerinkysymyksen uudestaan kansainvälisen keskustelun alaiseksi.

V. 1923 juuri ennen englantilais-espanjalais-ranskalaisen konferenssin kokoontumista laski hän maihin kaupunkiin, kuten muistettane, 12 carabinieroa "Italian edustuksen suojelemiseksi" sekä lienee ilmoittanut silloiselle ulkoasiainministerille Sr. Santiago Alballe Italian olevan valmiin tukemaan Espanjan pyrkimyksiä sillä ehdolla, että sekin tulisi edustetuksi kaupungin hallinnossa. Tästä alotteesta ei kuitenkaan tullut mitään syystä, että Alba vastasi olevansa valmi ~~ä~~ ryhtymään

LEGATION DE FINLANDE San Sebastianissa, syyskuun 25 p:nä 1926. N:o 72/26.

Tangeria koskevaan keskusteluun Italian kanssa ainoastaan sillä ehdolla, että Ranska ottaisi siihen osaa. Mutta Albakin kannatti sitä espanjalais-italialaista lähentymistä, "politique d'affranchissement", kuten hän itse lienee sanonut, jonka Kuningas Alfonso käydessään Roomassa Primo de Riveran seuraamana marraskuussa 1923 aloitti. Aikoinaan olen kunnioittaen Ulkoasiainministeriölle tehnyt selkoa tämän käynnin poliittisesta merkityksestä samalla kun olen huomauttanut espanjalais-italialaisen lähentymispolitiikan kärjen epäilemättä kohdistuneen Ranskaa vastaan. Ainakin Mussolinin tarkoituksena lienee ollut espanjalais-italialaisesta lähentymisestä koettaa luoda vastapaino Ranskan dominoivaa asemaa vastaan Välimeren länsiosassa ja siten edistää poliittisia pyrkimyksiään Pohjois-Afrikassa, jotka enemmän kuin kerran ovat olleet omiaan huolestuttamaan Ranskaa, (italialaiset siirtolaiset Tunisissa; Italian politiikan yleiset pyrkimykset estää sen maasta muuttavien kansalaisien denatsionalisoinnista). Vaikkeivät Espanjan poliittiset edut olleet sopuainnussa Italian pyrkimysten kanssa, Espanjalla kun Marokossa oli samanlaisia intressejä kuin Ranskalla, oli Espanjan hallitus - ehkä etupäässä sisäpoliittisista syistä - kuitenkin valmis tässä suhteessa menemään mahdollisimman pitkälle. Lienee varmaa, että Kuningas Alfonso käydessä Roomassa keskusteltiin mahdollisesta espanjalais-italialaisesta sotilaallisesta yhteistoiminnasta Välimerellä (jolloin Balearien saarista suunniteltiin tulevan espanjalais-italialaisen laivastotukikohdan), mutta mitään lopullista tulosta ei kuitenkaan saavutettu. Mussolinille lienee Primo de Rivera ollut pettymys: Espanjan diktaattori ei tehnyt edullista vaikutusta häneen, ja hän lienee epäillyt Primo de Riveran kykyä ajaa suurpiirteisistä politiikkaa "på lång sikt". Mutta silti hän ei luopunut espanjalais-italialaisesta lähentymispolitiikastaan, jota hän tilanteen tarjou- tuessa olisi voinut käyttää hyväkseen Tangerin ohjelmansa toteuttamiseksi.

V. 1925 espanjalais-ranskalaisen Marokon

konferenssin kokoontuessa teki hän uuden yrityksen: Italian puolivirallinen sanomalehdistö vaatii uuden Algeciras-konferenssin kokoonkutsumista, jolloin Tangerin status, kenties muitakin kysymyksiä (Tunis), olisi voitu saada keskustelun alaisiksi. Tämäkin yritys jäi tuloksettomaksi - Ranskan ja Suur-Britannian vastustuksen takia - .Viime toukokuussa kävi Madridissa Mussolinin kabinettipäällikkö, Italian Madridin ambassadöörin vävy kreivi Paulucci di Calboli, ja nyt saivat Espanjan ja Italian väliset neuvottelut uutta vauhtia. Niiden tähän mennessä tärkeimpänä tuloksena onkin pidettävä italialais-espanjalaisista "Ystävyys- ja välitystuomiosopimusta" (katso raporttiani N:o 61/26), jonka suurin merkitys on symptomaattista laatua. Kuten aikaisemmin olen ollut tilaisuudessa huomauttamaan lienee Italia - ainakin mikäli Madridissa väitetään - luvannut tukea Espanjan pyrkimyksiä vakinaisen neuvostopaikan saavuttamiseksi. Mutta tämä kysymys, samaten kuin äsken mainittu välitystuomiosopimus, oli ainakin Italian ulkopolitiikan näkökannalta katsoen merkitykseltään vähäpätöinen: mitä Italia on tarkoittanut ja yhä vielä tarkoittaa on mahdolliseen espanjalais-italialaiseen sotilaalliseen yhteistoimintaan johtava faktillinen, joskaan ei muodollinen liitto. Täällä Espanjassa pidetään ainakin varmana, että keväällä tapahtuneissa italialais-espanjalaisissa neuvotteluissa on keskusteltu molempien maiden laivastojen yhteistoiminnasta, joka tietenkin edellyttäisi ainakin suurin piirtein katsoen samanlaatuista ulkopolitiikkaa. (Heinäkuun 4 p:na julkaisi Espanjan hallitus osan uudesta laivasto-ohjelmastansa, jonka mukaan myönnetään 877 miljoonaa pesetaa uusien sotalaivojen rakentamiseen) Onko Mussolini ollut selvillä siitä, ettei Espanjan neuvostopolitiikalla ollut mitään toteuttamismahdollisuuksia ja sen takia koettanut ajaa Espanjan intransigensia mahdollisimman pitkälle tietoisena siitä, että Kansainliitosta eronnut, isoloitu Espanja pitäisi Italian ystävyyttä entistäkin tärkeämpänä? Onko Mussolini - kuten minulle on väitetty

havaittuaan Espanjan upseeriston keskuudessa vallitsevan tyytymättömyyden Primo de Riveraan, joka juuri tästä syystä tahtoi saavuttaa ulkopoliittisia voittoja, suggeroinut hänelle Tangerin kysymyksen esilleottamisen toivoen siten saavansa uuden tilaisuuden puuttua asiaan? Ja kuinka on selitettävissä, ettei Italian hallitus lupauksistaan huolimatta kannattanut Genevessä Espanjan vaatimusta pysyvällisen neuvostopaikan saavuttamisen suhteen? Eiköhan juuri siten, että Mussolini pelkäsi Espanjan siinä tapauksessa luopuvan Tangerinvaatimuksistaan? Jo näihin kysymyksiin minusta näyttää sisältyvän vastaus, joka selittää useat viimeaikojen kansainväliset poliittiset ilmiöt.

Tämän yhteydessä on kuitenkin otettava huomioon, että vaikka Primo de Rivera yhä vielä pysyy tilanteen herrana, hänen yleinen asemansa on kuitenkin tykistöupseeriselkkauksen ja ulkopoliittisten vastoinkäymisten jälkeen huomattavassa määrin heikentunut. Onhan sitäpaitsi "un secret de Polichinelle", että Kuningaan ja Diktaattorin välit yhä vielä ovat kärjistymään päin ja että Espanjan julkisessa elämässä vallitsee tällä hetkellä "malaise", joka kyllä saattaa tulla Diktaattorille kohtalokkaaksi, vaikkakin hiljattain tapahtunut "kansanäänestys" (jota Kuningas Suur-Britannian ambassadöörin luottamuksellisen ilmoituksen mukaan lienee kutsunut "pelkäksi pilaksi") on antanut Primo de Riveralle hyvinkin tyydyttävän tuloksen (tähän mennessä lienee näet seitsemän miljoonaa espanjalaista allekirjoittanut "Union Patriotican" manifestin; katso raporttiani N:o 67/26). Onkin kuvaavaa, että on jo kuulunut ääniä - ennenkaikkea entisten politikkojen keskuudesta - jotka esittävät Espanjan Kansainliitosta eroamisen suureksi erehdykseksi (aikaisemmin kannattivat entiset politikotkin, kuten raporteissani olen kunnioittavimmin ilmoittanut, yksimielisesti Espanjan Kansainliiton politiikkaa). Joskin Primo de Rivera - hänen julkisista lausunnoistaan päättäen - yhä vielä luottaa tähteensä, niin on kuitenkin Espanjan poliittinen taivas peittynyt pilviin. Merkit viittaavat

LEGATION DE FINLANDE San Sebastianissa, syyskuun 25 p:nä 1926. N:o 72/26.

myöskin siihen, että hän on katsonut välttämättömäksi vaihtaa perusvaateensa, ja tähän mennessä vielä vahvistamattoman tiedon mukaan tyytyisi Espanja nyttemmin siihen, että se saisi dominoivan aseman Tangerin hallinnossa. Italia lienee valmis kannattamaan tätäkin Espanjan uutta vaatimusta, ehdolla kuitenkin että se vapaa-kaupungin hallinnossa saisi samanlaiset oikeudet kuin Ranska ja Suur-Britannia. Italia ei siis luovu pyrkimyksistään saada Tangerin sopimukset muutetuiksi, mutta kysymyksenalaista on tulevatko Ranska ja Suur-Britannia - tietoisina siitä, että italialais-espanjalainen liitto ei ole muuta kuin ratsastajan liitto hevosen kanssa - suostumaan uuteen järjestykseen, jonka seurauksia on vielä aivan mahdotonta arvailla.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Suomen Chargé d'Affaires,

Ministeri *Knippenberg* -

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: Cg.

ASIA: _____

Ministeri Gripenbergin raportti
Madrid

7/10 1926.

Salainen.

Herra Ministeri,

ULKOASIAINMINISTERIO		
N:o 33/366 Sal. D. 13 26		
15/10-26	2	Lit.
ASIA	OSASTO	ASIA
5. Cg.		

Espanjan ulkopoliittika.

Espanjan hallituksen pyrkimykset saada Tangerin kaupungin hallituksen uudistamiskysymys kansainvälisen keskustelun alaiseksi ovat nyttemmin johtaneet sille tyydyttävään tulokseen. Tšekkiläisen Valtioministeriön virallisen tiedonannon mukaan ovat näet sekä Suur-Britannian että Ranskan hallitukset suostuneet Espanjan hallituksen kanssa keskustelemaan Tangerin hallintoa koskevaan v. 1923 solmittuun kansainväliseen sopimukseen mahdollisesti tehtävistä muutoksista. Mainittujen neuvottelujen arvelaan alkavan ensi marraskuun jälkipuoliskolla, vaikkakin Espanja on jo näinä päivinä ryhtynyt valmistamaan ajatustenvaihtoon Ranskan kanssa. Neuvottelujen ohjelma näyttää kuitenkin vielä epäselvältä eikä sitä lienekään tähänmennessä määrätty, jonka johdosta ei ole mahdollista ennustaa mitään esilletulevista kysymyksistä eikä vielä ole lopullisesti päätetty mitkä vallat tulevat ottamaan osaa neuvotteluihin. Tunnettua on, että Suur-Britannia jyrkästi vastustaa uuden laajan kansainvälisen konferenssin kokoonkutsunista, jossa kaikki Algeciras'issa neuvotelleet vallat olisivat edustettuina. Toistaiseksi puhutaan siis ainoastaan 1923 vuoden sopimuksen allekirjoittaneista hallituksista - siis Espanjan, Ranskan ja Suur-Britannian hallituksista. Niinpä huomautetaan Espanjan Valtioministeriön julkaisemassa virallisessa tiedonannossa olevan kyllä suotavaa ja toivottavaa että keskustelu tapahtuisi

Herra E. N. Setälä,

Suomen Tasavallan Ulkoasiainministeri.
y.m. y.m. y.m.

H e l s i n k i.

ainoastaan mainittujen valtojen kesken, vaikka toiselta puolen, lisätään, tämän kysymyksen lopullinen ratkaisu riippuu olosuhteista!

"Jos nämä Espanjan ei saavuttaisi sitä asemaa, jonka se katsoo vastaavan sen oikeutta ja suojeluvallan harjoittamisen välttämättömyyttä ("su necesidad con relacion al ejercicio del Protectorado") niin se ei voisi olla asettamatta kysymystä tavalla, joka tuottaisi lopullisen ratkaisun ("no dejaria de plantear al problema en terminos que permitiesen una solucion definitiva"). Kuinka nämät hämmärrät oraakkelisanat oikeastaan ovat tulkittavissa ei ole helppoa sanoa, mutta joka tapauksessa lienee otaksuttavissa Espanjan jollakin tavalla koettavan saada Tangerin hallintoa koskevat asiat ratkaistuksi Italiankin hallitusta tyydyttävällä tavalla.

Mitä vaatimuksia sillä on, sitä ei vielä tiedetä eikä Espanjankaan ohjelmasta mitään seikkaperäisempiä tietoja ole virallisesti ilmoitettu. Yksityisten tietojen nojalla lienee kuitenkin odotettavissa Espanjan tulevan esittämään ainakin seuraavat vaatimukset:

1. Espanjan vyöhykkeen kalifin - eikä kuten 1923 v. sopimuksessa säädettiin Marokon Sulttaanin - on nimitettävä Mendoub, joka Sulttaanin nimessä toimii syntyperäisen väestön korkeimpana hallinnollisena ja oikeudellisena esimiehenä kaupungin hallinnossa.
2. Ensimmäisen hallintomiehen ("administrateur") joka panee toimeen lakiasäätävän kokouksen päätökset sekä toimii kaupungin kansainvälisen hallinnon esimiehenä, on oltava espanjalainen.
3. Tullihallinnon tarkastajiksi on nimitettävä espanjalaisia
4. Espanjalle on uskottava Tangerin ja sen "hinterlandin" poliisivalvonta. Jos nämä toivomukset todellakin - kuten täällä väitetään - vastaavat Espanjan virallista ohjelmaa, niin sen mahdollinen toteuttaminen merkitsisi Espanjan faktillista, joskaan ei muodollista ylivaltaa Tangerin kaupungissa ja sen alueella, joka ylivalta yhä vielä vahvistettaisiin - muiden sopimusvaltojen kustannuksella - siltä varalta, että Italiallekin myönnettäisiin vaikutusvaltainen asema kaupungin hallinnossa. Siihen tulokseen johtaisi nämät epäilemättä se aikaisemmissa raporteissani monasti kosket-

telemani espanjalais-italialainen lähtymispolitiikka, jota etupäässä Mussolini näyttää voimakkaasti ajavan ja joka kieltämättä on saanut uutta vauhtia viime aikoina. Toinen kysymys on tietysti se seikka, että espanjalais-italialaisessa yhteistoiminnassa Italia aina par la force des choses saisi dominoivan aseman.

Jo tästä syystä tuntuu minusta kuitenkin hyvin epävarmalta, ovatko Ranska ja ennenkaikkea Suur-Britannia valmiita suostumaan niihin Espanjan todennäköisiin vaatimuksiin. Paitsi tätä, tulee lisäksi vielä toinen, paljon tärkeempi seikka. Espanjan ulko- ja kauppapolitiikkaa seuranneelta ei nim. ole voinut jäädä huomaamatta, että Suur-Britannian ja Espanjan väliset suhteet viime aikoina ovat jossain määrin huonontuneet. Kirjelmässäni N:o 58/26 viime heinäkuun 26 p:ltä olen kunnioittaen Ulkoasiainministeriölle tehnyt selkoa siitä s.k. 9 p:nä annetusta ja virallisessa lehdessä s.k. 14 p:nä julkaistusta Kuninkaallisesta asetuksesta, jonka kautta useat m.m. rautateollisuustuotteita koskevat tullinimikkeet huomattavassa määrin koroitetaan. Näistä määräyksistä on etupäässä Suur-Britannian terästeollisuus joutunut kärsimään ja mikäli olen kuullut lienee Englannissa laskettu, että nämät koroitettut tullit Sheffieldin terästeollisuudelle aiheuttavat n. 220,000 punnan vuotuisen tappion. Suur-Britannian hallitus, joka on katsonut tämän asetuksen määräyksien olevan ristiriidassa ainakin espanjalais-englantilaisen kauppasopimuksen edellytyksien kanssa, onkin jyrkässä muodossa protesteerannut tätä asetusta vastaan ja vaatinut sen muuttamista, mutta toistaiseksi tuloksetta. Sen johdosta onkin Suur-Britannian täkäläisessä ambassaadissa vallinnut jonkun verran hermostunut mieliala ja on Ambassaadi antanut ymmärtää ettei sen hallitus millään ehdolla voi tyytyä nykyiseen asiointilaan. Useat Englannin kauppakamarit lienevätkin asiassa kääntyneet hallituksensa puoleen vaatien ryhtymistä tarkommiksi toimenpiteisiin asetuksessa tehtävien muutoksien saavuttamiseksi. M.m. lienee suunniteltu kostotoimenpiteitä Espanjan hedelmävientiiä vastaan, jotka epäilemättä antaisivat kovan iskun

Espanjan maanviljelykselle syystä, että Englanti on Espanjan hedelmäviennin tärkein markkina-alue.

Onhan tietysti mahdollista, jopa todennäköistäkin, että tämäkin kysymys tulee pian esille alkavissa Tangerin koskevilla neuvotteluilla samaten kuin ehkä ovat oikeassa ne, jotka väittävät Primo de Riveran tulevan käyttämään yllämainittua asetusta valttina Tangerin keskustelussa. Joka tapauksessa ei liene kiellettyä väittää, ettei tilanne - ainakin mitä koskee Foreign Officessa vallitsevaa mielialaa Espanjaa kohtaan - ole erikoisen edullinen sen Tangerin-politiikan toteuttamismahdollisuuksille.

Espanjan Parisin ambassadööri, Sr. Quiñones de León oleksellee par'aikaa Madridissa perehtyäkseen hallituksensa yleiseen kantaan ja ohjelmaan. Saatuaan tarvitsemansa ohjeet palaa hän Pariisiin, jossa - kuten aikaisemmin jo mainittu - Espanjan hallitus heti ryhtyneenä yksityisneuvotteluihin Ranskan hallituksen kanssa toivoen luultavasti pääsevänsä johonkin valmistuvaan tulokseen ennenkuin Suur-Britannian edustajat käyvät istumaan neuvottelupöydän ääreen.

MINISTERIO
 33/366 fav. D. 10 26.
 15/10-26. 2 Lit.
 5. Cg.

Espanjan sisäpolitiikka.

Kuten aikaisemmin monasti olen ollut tilaisuu-
 dessa huomauttamaan ovat maailman ja siis Suomenkin sanomalehdis-
 tön levittämät Espanjan sisäpoliittista tilannetta koskevat tie-
 dot yleensä olleet suunnattomasti liioiteltuja. Joskin Primo de
 Riveralla yhä vielä on useita vastustajia omassa maassaan - etu-
 pöässä entisten poliitikkojen ja armeijan keskuudessa - niin ei
 kuitenkaan päästä siitä tosiseikasta, että hän on ja pysyy ti-
 lanteen herrana ja ett'ei hänen asemansa ole koskaan vielä tähän
 mennessä ollut vakavasti uhattuna. Niinpä voitane nyttemmin kat-
 soa tykistöupseerien toimeenpanemaa liikettä, jota enemmän tai
 vähemmän puolueettomat ulkomaalaiset observatöörit ovat pitäneet
 tulevan vallankumouksen oireena, mitättömäksi välinäytökeksi, jo-
 ka ei suinkaan ole tehnyt mitään syvempää vaikutusta kansan suu-
 ren enemmistön suhtautumiseen nykyiseen hallitukseen.

Edellisissä raporteissani mainitsemani n.s.
 "kansanäänestyksen" lopullista tulosta ei vielä tunneta, koska mi-
 tään virallisia tietoja ei siitä ole julkaistu. Hallitusystävälli-
 nen sanomalehdistö on laskenut, että Primo de Riveran puolesta on
 annettu n. 6,5 miljoonaa ääntä, mukaanluettuina sekä naisten (eli
 n. 40 %) että ulkomailla asuvien espanjalaisten antamat äänet.
 Mitään erikoista merkitystä ei tietenkään voitane antaa tälle
 kummalliselle "kansanäänestykselle", johon ensiksikin hallituksen
 vastustajat eivät voineet ottaa osaa ("äänestys" kun tapahtui al-
 lekirjoittamalla Union Patriotican julkaisema manifesti) ja joka
 muuten ei ollut minkäänlaisen kontrollin alainen: kuka tahansa -
 espanjalainen tai ulkomaalainen, joka "näytti täyttäneen 18 vuotta"

oli tilaisuudessa "Äänestämään", ja väitetäänkin, että useat henkilöt ovat - vaikka eri paikoissa - Äänestäneet useita kertoja. Koska "Äänestys" oli siis - kuten Kuningas lienee sanonut - pelkkää pilaa, mutta sen propaganda-arvoa ei saa sittenkään, pitkin mielessä espanjalaisen mentaliteetin - pitkin liian halpana. Vertailun vuoksi mainittakoon, että viimeisiin huhtikuussa 1923 tapahtuneisiin eduskuntavaaleihin otti Anuario Estadístico de España virallisten tietojen mukaan - osaa 2,026,517 valitsijaa, jonka johdosta Primo de Riveralla onkin täysi syy olla tyytyväinen saavutettuun tulokseen.

Hallituksen uutta Kansalliskokousta (katso raporttiani N:o 67/26.) *koskevat ehditukset* ovatkin nyttemmin saaneet tarkemman määritellyn muodon. Kokous tulee olemaan ainoastaan yksikamari-nen, jossa eri taloudelliset, sivistykselliset ja yhteiskunnalliset ryhmitykset tulevat edustetuiksi, siis: papisto, armeija, laivasto, aristokratia, yliopistot, eri tieteelliset seurat, työväenjärjestöt, kauppakamarit, maanviljelysyhdistykset, sanomalehtimiesyhdistykset, pankkiyhtymät j. n. e. Kuinka kaikki nämä korporationit valitsevat edustajansa, sitä ei vielä ole määrätty, mutta hallitus ryhtyneee lähitulevaisuudessa lopullisesti ratkaisemaan tämän kysymyksen, jota par'aikaa käsitellään hallituksen asettamissa eri komissio-neissa.

Primo de Rivera on lausunut arvelevansa Kansalliskokouksen tulevan olemaan koolla n. 3 vuotta, jona aikana se tulee laatimaan uusia lakeja - josta hän erikoisesti on maininnut sanomalehdistöä koskevan lain - ja yleensä tarpeen vaatiessa uudistamaan Espanjan poliittisen, taloudellisen ja yhteiskunnallisen elämän. Hän toivoo, että "kokouksessa tulee riittävässä määrin esiintymään lujatahtoisia, päteviä miehiä, joiden keskuudessa Kuningas kolmen vuoden kuluttua taikka sitä ennen saattaa valita ministerinsä." - "Minä en tule toimimaan ensimmäisen hallituksen päämiehenä, vaan joku toinen pätevä henkilö, jota aikaisemmat ponnis-

tukset eivät ole lopen väsyttäneet." Ja hän on lisännyt toivovansa saada vetäytyä syrjään armeijan palvelukseen, koska hän "kaipaa saada komentaa sotilaitaan ja hänellä on sotilasparaadien nostalgia."(!)

Hyvin huomattavaa on, että työväenjärjestöt suhtautuvat suopeasti Primo de Riveran suunnitelmiin ja valmistautuvat ottamaan osaa Kansalliskokouksen töihin. Niinpä on Espanjan sosialistisen puolueen nykyinen johtaja professori Julian Besteiro hiljattain selittänyt ne syyt (El Socialista 1.10.26.), joiden johdosta työväestön välttämättömästi on kannatettava pyrkimyksiä, joiden toteuttaminen merkitsisi vanhan parlamentaarisen suunnan lopullista häviämistä ja eräs toinen vaikutusvaltainen sosialistinen johtaja Sr. Largo-Caballero onkin julkisuudessa lausunut samaan suuntaan meneviä mielipiteitä. Totta on, että Sr. Prieto, jonka vaikutusvaltaa Espanjan työväenmaailmaan ei ole halveksittava, vastustaa tätä kantaa, mutta yleensä voitane sanoa, että työväen sympatiat ovat Primo de Riveran eivätkä suinkaan vanhojen politikkojen taikka vehkeilevien upseerien puolella.

Näinä päivinä on Kenraali ollut matkoilla eri osissa maata ja pitänyt useita puheita oman poliittisen toimintansa pyrkimyksistä ja tarkoituksista. Kaikkialla on hänet vastaanotettu suurin kunnian- ja sympatianosoituksin. Tilanne näyttää taas siis hänelle verrattain suotuisalta, josta ei kuitenkaan seuraa, että hänen asemansa olisi taattu. Tuntuu kyllä epätodennäköiseltä, että tyytymättömät ja Primo de Riveraa kohtaan vihamieliset upseerit suunnittelisivat uutta vallankaappausyritystä, mutta jos semmoinen tapahtuisi ja sillä olisi edes pieniäkin onnistumisen mahdollisuuksia, niin lienee aivan varmaa, että Primo de Rivera saisi hänelle itselleen yllättävällä tavalla todeta, kuinka yksin hän, kenraali ilman armeijaa, faktillisesti on.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Suomen Chargé d'Affaires,
Ministeri *Knipenberg* -

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C9.

ASIA: _____

Ministeri Gripenbergin raportti
Skadiid.

27/10 1926

Salainen.

Herra Ministeri,

34/366 Sal. 26.		
4/11-26.	fe	LII
5.	Cg.	

Tangerin kysymys.

Täydentääkseni edellisissä raporteissani

Teille, Herra Ministeri, toimittamiani Tangerin kysymyksen nykyistä vaihetta koskevia tietoja saan täten kunnioittavimmin ilmoittaa seuraavaa.

T.k. 19 p:nä oli minulla pitkähkö keskustelu valtioministerin Sr. Yanguas Messian kanssa, jolloin Tangerin kysymystäkin kosketeltiin. Lausuttuani otaksuvani, että tällä hetkellä Parisissa käydään valmistavia Tangerin-kysymystä koskevia neuvotteluja Espanjan ja Ranskan hallituksien välillä, vastasi valtioministeri, ettei asianlaita ollut niin. Tällä hetkellä, huomautti hän, neuvotellaan Parisissa siitä procedure'sta, jota tulevissa neuvotteluissa on noudatettava. Tähän mennessä, lisäsi Valtioministeri, ei mitään vielä ole päätetty eikä sitäkään kysymystä ratkaistu, tulevatko Espanja ja Ranska ensiksi neuvottelemaan kahden keskenään vai tuleeko Suur-Britannia heti alusta alkaen ottamaan neuvotteluihin osaa.

Tämä ilmoitus oli erinomaisen mielenkiintoinen, koska se tavallaan vahvisti toiselta taholta saamieni Ranskan ja Suur-Britannian Tangerinpolitiikkaa koskevien tietojen luotettavuutta. Kuten lienee Teille, Herra Ministeri, tunnettua pyrkii Espanja - epäilemättä Italian vaikutusvallan alaisena - saamaan Tangerin-kysymyksen keskusteltavaksi kansainvälisessä kongressis-

Herra E. N. Setälä,

Suomen Tasavallan Ulkoasiainministeri,
y.m. y.m. y.m.

H e l s i n k i.

sa, jossa kaikki v. 1923 Parisissa tehtyyn sopimukseen liittyneet valtiot - eli Alankomaat, Belgia, Portugali, Ranska, Ruotsi, Suur-Britannia - sekä Yhdysvallat ja Italia olisivat edustettuina. Sen johdosta onkin Espanja jo viime elokuussa kutsunut mainitut vallat konferenssiin, jossa kysymys Tangerin poliittisesta statuksesta otettaisiin keskusteltavaksi, vaikkei vielä liene määrätty konferenssin aikaa eikä paikkaa. Suur-Britannian hallitus lienee ilmoittanut Espanjan hallitukselle, ettei se katso yleisen kansainvälisen kongressin kokoonkutsuamista suotavaksi sekä ehdottanut, että vuonna 1923 tehtyyn sopimukseen mahdollisesti tehtävistä muutoksista keskusteltaisiin yksinomaan sopimuspuolien - s.o. Espanjan, Suur-Britannian ja Ranskan-välillä. Ilmeistä on, ettei Suur-Britannia millään ehdolla tahdo suostua Espanjan hyvin pitkälle meneviin vaatimuksiin, varsinkin kun Foreign Office kaikesta päättäen espanjalais-italialaisen entente-politiikan johdosta pelkää Italian siinä tapauksessa aikaisemmin taikka myöhemmin saavan huomattavan vaikutusvallan Tangerin hallintoon ja kenties strateegiseen asemaan. Espanjan virallinen ohjelma - jonka Sr. Yanguas Messia keskustellessaan kanssani uudestaan selitti - tarkoittaa näet, vedoten Espanjan vyöhykkeen sotilaallisiin intresseihin ja Tangerin "suureen espanjalaisuuteen", kaupungin alueen liittämistä Espanjan Marokon vyöhykkeeseen. "Me olemme sitä mieltä", painosti Valtioministeri minulle, "että täytyy olla vain kaksi eikä kolme vyöhykettä." Tämä lausunto vastaa muuten Espanjan perinnäistä ohjelmaa, jota aikaisemmin kaikki Espanjan puoluejohtajat ovat ajaneet. Primo de Rivera on kyllä ollut toista mieltä (!), kun hän maailmansodan jälkeen ehdotti Marokon tyhjentämistä ja Tangerin vaihtamista Gibraltariin.

Samaten on ilmeistä, ettei Ranskakaan voi hyväksyä Espanjan pyrkimyksiä. Tanger on Fez-Meknèsin ja Gharbin luonnollinen satama, Ranskan kaupalla on kaupungissa aivan dominoiva asema ja kun kerran Ceuta on espanjalainen ja Gibraltar englantilainen, ei olisi kohtuullista, että Ranskan ei olisi edustettu

Tangerissa. Sitä paitsi on otettava huomioon, että läheinen espanjalais-italialainen yhteistoiminta ei voi olla Ranskallekaan mieluisa, Italian oikullinen ulko- ja etupäässä Välimerenpolitiikka kun usein on ollut omiaan huolestuttamaan Ranskan ulkopoliitiikan johtajia. Vestigia terrent, ja onhan Mussolinikin viime aikoina antanut aihetta toistaa ruhtinas Bülowin sanat Italian "tour de valse"-politiikasta.

Ei liene kiellettävissä Espanjan aseman nyt alkavissa neuvotteluissa olevan itse asiassa sangen heikon, se kun on ryhtynyt peliin ilman minkäänlaisia valtteja. Primo de Rivera on kyllä uhannut kokonaan tyhjentää Espanjan Marokon vyöhykkeen, mutta ainakin Madridissa pidetään hyvin epätodennäköisenä, että hän todellakin olisi valmis ryhtymään semmoiseen toimenpiteeseen. Se merkitsisi Espanjalle uutta prestige-tappiota sekä olisi Primo de Riveran vastustajille liian tervetullut ase, jota he epäilemättä suurella menestyksellä käyttäisivät nykyistä valtiollista suuntaa vastaan. Mutta jos hän siis ei uskalla mennä niin pitkälle, mitä keinoja hänellä sitten on käytettävissä saadaksensa Ranskan ja Suur-Britannian suostumaan vaatimuksiinsa? Hän voisi ehkä lieventämällä Espanjan nykyistä jyrkästi protektionistista tullipolitiikkaa ostaa pienempiä myönnytyksiä, mutta ei koskaan hänen koko Tangerinohjelmansa toteuttamista. Toiselta puolen ei liene kiellettävissä, että kaupungin nykyinen tilanne välttämättömästi kaipaa muutosta, koska tällä hetkellä siltä puuttuu todellinen hallinto, johtuen etupäässä Italian kieltäytymisestä hyväksyä 1923 vuoden sopimus. Sitä paitsi on myönnettävä, etteivät espanjalaiset syyttä väitä Tangerin muodostavan kaikenlaisten Espanjan toimintaa Marokossa vastustavien maurilaisten ja kansainvälisten agitaattorien ja yllyttäjien keskuksen ja onhan hyvinkin luonnollista, että Espanjan tahtoo kaikin mahdollisin keinoin tehdä tästä asiantilasta lopun.

Mikäli täällä olen kuullut lienee Suur-Britannian hallitus suggestoinut Primo de Riveralle, että

Tangerin statuksen uudistamiskysymyksestä ensiksi olisi keskusteltava Espanjan ja Ranskan hallitusten välillä, ehdotus, joka tuntuu hyvin luonnolliselta ja kohtuulliselta katsoen siihen, että näiden valtojen edut Marokossa ovat suuremmat ~~ovat suuremmat~~ kuin minkään muun vallan intressit. Tehdessään tämän ehdotuksen, jonka Espanjan hallitus puolestaan on hyväksynyt, on Foreign Office tietenkin ollut tietoinen siitä kuinka erinomaisen vaikeata tulee olemaan saavuttaa minkäänlaista espanjalais-ranskalaista yhteisymmärrystä tässä asiassa, Ranskan hallitus kun luonnollisesti ei millään ehdolla voi suostua järjestelmään, joka saattaisi Ranskan yhteyden Marokon-vyöhykkeensä - kenties koko Pohjois-Afrikan kanssa - vaaranalaiseksi. Foreign Office lienee siis koettanut työntää Ranskan esille vastaanottamaan "ensimmäisen iskun"-taktilliselta kannalta katsoen epäilemättä taitava siirto. Valtio-ministerin minulle lausumista sanoista kävi kuitenkin ilmi, että on hyvin epävarmaa suostuuko Quai d'Orsay isoletuun keskusteluun kahden kesken Espanjan kanssa. Tuntuukin todennäköiseltä, että Ranskan hallitus haluaa saada Suur-Britannian heti ottamaan osaa neuvotteluihin. Kuten aikaisemmin olen tiedoittanut, lienee Espanjan Parisissa oleva ambassadööri Sr. Quiñones de Leon - eräs sen taitavimmista ja kokeneimmista diplomaateista - asettunut hyvinkin epäilevälle kannalle koko Primo de Riveran Tangerinpolitiikkaan nähden ja onkin hän taas näinä päivinä käynyt Barcelonassa neuvotellakseen asiasta Kuninkaan ja hallituksen kanssa. Niiden tuloksesta ei toistaiseksi vielä tiedetä mitään, mutta Primo de Rivera on virallisesti ilmoittanut "Tangerin politiikassa syntyneen väliajan".

Kuta enemmän syventyy tähän kysymykseen sitä selvemmin oppii käsittämään kuinka pienet mahdollisuudet Espanjalla on toteuttaa Tangerinpolitiikkansa. Puolestani pelkään, että tästä asiasta vielä syntyy uusi ulkopoliittinen pettymys Primo de Riveralle ja Espanjalle. Ennen sotaa kuului kyllä englantilaiselta taholta ääniä (katso esim. R. Pinon: L'Empire de la Méditerranée, 1912), jotka ehdottivat Välimeren suun puolueettomuuden

valvonnan uskottavaksi Espanjalle, mutta nyttemmin ei ole ajateltavissakaan, että semmoiset suunnitelmat voisivat tulla vakavan keskustelun alaisiksi. Ja yhtä vähän on ajateltavissa, että Suur-Britanniantaikka Ranska suostuisivat järjestelmään, joka kenties saattaisi niiden ei ainoastaan strateegiset, vaan vieläpä kauppallisetkin edut vaaranalaisiksi. Ainakin Suur-Britannian amiraaliteetti pitänee huolta kyllä siitä, ettei Tanger menetä kansainvälistä luonnettaan. Ja joka tapauksessa saattaa täydellä syyllä sanoa, ettei Primo de Riveran yhä protektionistisempaan suuntaan kehittyvä kauppapolitiikka ole omiaan helpottamaan hänen Tangerinpolitiikkansa toteuttamista.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Suomen Chargé d'Affaires,

Ministeri *Yrjönselkä*.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: Cg.

ASIA: .....

Ministeri Gripenbergin raportti

Madrid

157 n 1926.

ULKOASIAINMINISTERIO		
N:o 35/366 sal. D. ID 26.		
25/11-26	fo	Liit.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5.	Cg.	

Herra Ministeri,

Katalonialaisten separatistien salaliitto.

Minulla on monasti ollut tilaisuus Teille, Herra Ministeri, kunnioittavimmin huomauttaa, kuinka luja Primo de Riveran yleinen asema on, vaikka hänellä on runsaasti vastustajia eikä juuri mitään varsinaisia ystäviä. On kyllä totta, että viime syyskuussa toimeenpannun n.s. kansanäänestyksen tulos (katso raportejani N:ot 67- ja 78/26) nyttemmin julkaistujen virallisten tietojen mukaan on muodostunut suureksi menestykseksi Primo de Riveralle, 7,506,468 18 vuotta täyttäneitä miestä ja naista kun allekirjoittamalla edellisissä raporteissani mainitsemani "Union Patriotican" laatiman manifestin toivat ilmi hyväksyvänsä kenraalin politiikan. Vaikkei oppositioon kuuluvilla ollut mitään mahdollisuutta ottaa osaa "äänestykseen" ja vaikka lienee tapahtunut, että samat henkilöt "äänestivät" useissa paikoissa, niin ei kuitenkaan ole kiellettävissä, että hyvin huomattava osa Espanjan kansasta (koko äänioikeutettujen lukumäärä lienee ollut noin 13,117,000) siis syystä tai toisesta on tahtonut osoittaa kannattavansa nykyistä vallassa olevaa suuntaa.

Hallituksen ja tykistöupseerien välillä puhjennut riita (katso raportejani 47,50,67- ja 72/26) näyttää myöskin ainakin toistaiseksi päättyneen. V.k. 26 p:nä kehoitti

Herra E. N. Setälä,

Suomen Tasavallan Ulkoasiainministeri

y.m. y.m. y.m.

H e l s i n k i .

espanjan Kardinaali-Primas Hallitusta tässä asiassa osoit-
tamaan mahdollisimman suurta armeliaisuutta, kehoitus, jota
Primo de Rivera ja hänen työkumppaninsa lienevätkin kernaas-
ilmoittanut)
ti noudattaneet. Niinpä on hallitus aikovansa ehdoitta pa-
lauttaa jo tuomitut ja viroistaan eroitetut tykistöupseerit
entisiin virkoihinsa ja vaikka Primo de Rivera tätä asiaa
koskevassa t.k. 6 p:nä sanomalehdistölle toimittamassaan
tiedonannossaan on huomauttanut hallituksen olevan velvolli-
sen toimimaan niin, etteivät tykistöupseerien opposition ai-
heuttamat kysymykset saata tulla uudestaan päiväjärjestyk-
seen, niin kuitenkin hän kaikesta päättäen toivoo tätä tietä
saavansa tämän asian faktillisesti herättämisen suuren mieli-
karvouden unohtetuksi.

Toiset kysymykset ovat näinä päivi-
nä suuremmissa määrin kuin edellämäin mainitut kiinnittäneet ken-
raalin huomion puoleensa: ensiksikin ja ennenkaikkea Kansallis-
kokouksen kokoonkutsuminen (katso raporttiani N:o 78/26),
ja toiseksi Pyreneitten toisella puolen paljastettu katalo-
nialaisten valmistelema salahanke. Jos tämän salaliiton jäse-
net olisivat saaneet tilaisuuden toteuttaa laatimansa ohjel-
man, niin todennäköisesti se olisi aiheuttanut verisiä yh-
teentörmäyksiä, mutta hallituksen asema tuskin olisi tullut
vakavammin uhatuksi. Koko tämä yritys oli näet liian löyhästi
organisoitu eikä ole ajateltavissa, että salaliittolaiset
Kataloniassa olisivat kohdanneet niin suurta vapaehtoista
asiaanliittymistä, kuin he näyttävät odottaneen. Juuri ennen
salaliiton paljastamista (15/10 - 26/10) oli Kuninkaan ja
Hallituksen residenssi ollut sijoitettuna Barcelonaan, ja
vaikka Kuninkaallisen perheen oleskelu siellä pikemminkin
oli "protokollääristä" kuin poliittista laatua, toteutui kui-
tenkin sen tarkoitus: saada Kruunu lähempään kosketukseen
Katalonian väestön kanssa, - taktiikka, jota jo konseljipresi-
dentti Dato-vainaja oli suositellut ja joka ilmeisesti on

Katalonian taipumattomille separatisteille hyvinkin epämieluisa. Hallitus aikoo toistaa nämä käynnit kerran vuodessa, koska ne ovat - tällökin kertaa - osoittaneet vahvistavansa Diktatoria sen taistelussa separatismia vastaan; kenraali Primo de Rivera saattoi v. k. 26 p:nä täydellä syyllä todeta Katalonian väestön suuren enemmistön olevan selvillä siitä, että nykyinen Hallitus "tyytyy vaatimaan ainoastaan, ettei Katalonian kieltä eikä kansallista luonnetta käytetä aseena kansallisen yhtenäisyyden periaatetta eikä Katalonian ja muun Espanjan välistä yhteenkuuluvaisuutta ja yhdenvertaisuutta vastaan." Että Barcelonan Yliopiston professorien enemmistö hiljattain ilmoitti kannattavansa ehdotusta valtakunnan kielen säilyttämiseksi opetuskielenä on sekin merkinä siitä, ettei Diktaattorin työ ole ollut turha. Sen johdosta ja koska itsenäinen Katalonia ei ole muuta kuin itsemurhaa-aikovan mahdoton mielikuvitelma, oli salaliitto tuomittu menemään myttyyn - joka tapauksessa Katalonian itsenäisyysasian kannalta katsoen - vaikka luultavasti ne kommunistit ja muut sivulliset, jotka olivat liittyneet liikkeeseen, olisivat voineet löytää sameasta saaliinsa. Salaliiton johtaja, Don Francisco Macia, meni vapaaehtoiseen maanpakoon Primo de Riveran tehdessä vallankaappauksensa syyskuun 13 p:nä 1923; hän oli alkujaan insinööriupseeri ja lienee Lerian maakunnassa suorittanut huomattavia kanavoimis- y. m. töitä. Tultuaan v. 1907 edustajakamarin jäseneksi ryhtyi hän taisteluunsa Katalonian "vapauttamiseksi" ja vuosien vieressä on hän siirtynyt yhä kauemmaksi realiteettien maailmasta. Yltiöpäisenä, vaikka rehellisenä miehenä - eversti Macia on epäilemättä idealistinen "déséquilibré" - oli hänen pakko erota armeijasta. Mainittakoon tämän yhteydessä, että Sr. Macia oli kesällä 1923 pannut toimeen Barcelonassa ne mielenosoitukset "vapausmartyyri" Rafael Casanovan muistoksi, jotka Primo de Riveran omien sanojen mukaan olivat juuri yhtenä syytä hänen vallankaappaukseensa.

Ranskassa tuskin ollaan tyytymättömiä

siihen, että näin päästään suuresta joukosta ulkomaalaisia - espanjalaisia ja italialaisia - yllyttäjiä, joiden toiminta oli tullut yhä arveluttavammaksi. Salaliittolaisia lienee ollut monta sataa - joukko heistä tyypillisiä seikkailijoita, jonkinlaisia uudenaikaisia palkkasotureita - ja selvää on, ettei salaisuutta näin ollen voitu säilyttää eikä Ranskan ja Espanjan poliisilla ollut mitään erikoisen vaikeaa probleemaa ratkaistavanaan.

Mielenkiintoisempi on kysymys salaliiton haaroittumisesta Espanjaan. Ennen Primo de Riveran astumista valtaan oli Macia aivan isolettu eikä missään kosketuksessa muiden puoluejohtajien kanssa. Hänen pieni ryhmänsä "Unio" hyökkäili alituisesti n. s. Regionalistisen Liigan kimppuun, koska tämän johtaja, entinen valtionvarainministeri, rikas ja vaikutusvaltainen teollisuusmies Cambo neuvotteli Madridissa olevan verivihollisen kanssa. Joskaan ei voida epäillä Macian idealistisia vaikuttimia, on sitä suuremmassa määrin syytä huomauttaa, että tämä Don Quixote-mainen, alituisen juonienpunoja ei koskaan ole liian tarkasti valinnut keinojaan sekä hakenut liittolaisia mistä hän vain on voinut niitä löytää.

Mikäli tähän mennessä on voitu todeta, ei Macia eivätkä muutkaan tämän kapinayrityksen johtajat olleet itse Kataloniasta hankkineet mitään liittolaisia. Kapinalliset olivat päättäneet tunkeutua yli Ranskan rajan tähän maakuntaan sekä siellä koettaa saada aikaan yleisen kansannousun. Katsoen siihen, että kapinallisten lukumäärä kaikkiaan lienee ollut n. 600, että he olivat puutteellisesti aseistetut ja varustetut, että suuri osa heistä oli tavallisia seikkailija-tyyppejä ja että hallituksella oli käytettävissään poliisi, santarmisto, laivasto ja armeija - josta ainakin jalkaväki lienee aivan luotettava - näyttää koko suunnitelma hullujenhuoneesta tuodulta.

Toiselta puolen ei ole kiellettävissä, et-
tä liike olisi voinut tulla hallitukselle hyvinkin vaarallisek-
si, vaikkei Katalonian itsenäisyysasia olisi siitä hyötynyt.
Kuten monasti olen huomauttanut, on Espanjassa suuri joukko
nykyiseen suuntaan tyytymättömiä - sekä Barcelonassa, armeijas-
sa että entisten politikkojen keskuudessa, jotka epäilemättä
olisivat koettaneet käyttää kapinayrityksen aiheuttamia selk-
kauksia omien tarkoitusperiensä hyväksi. Tästä seikasta ollaan
myös Madridin virallisissa piireissä täysin selvillä. Poliisin
valppaus ja ankara sensuuri voivat tietenkin tukahduttaa tyy-
tymättömyyden näkyvät ilmenemismuodot, mutta silti ei tyy-
tymättömyys pienene - etupäässä politikkojen keskuudessa, jot-
ka tällä hetkellä kaikin keinoin koettavat estää Kansällis-
kokouksen kokoonkutsumista. Tähän asiaan, josta jo raportissani
N:o 78/26 olen kunnioittavinmin tiedoittanut, saanen piakkoin
aiheen palata.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen
kunnioitukseni vakuutus.

Suomen Chargé d'Affaires,
Ministeri *Leipander*.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: Cg.

ASIA:

Ministeri Gripenbergin raportti

Madrid

15/12 1926.

<u>Salainen</u>		
MINISTERIO		
36/366 <i>Se.</i> D. 26.		
28/12-26	2	LIT.
S.	Cg.	AGIA

Herra Ministeri,

Suomalais - portugalilainen kauppasopimus.

Kuten aikaisemmin olen kunnioittavimmin silloiselle Herra Ulkoasiainministerille ilmoittanut, koetin kädessäni Lissabonissa viime toukokuussa perinpohjin tutkia mahdollisuuksia suomalais-portugalilaisen kauppasopimuksen aikaansaamiseksi. Vaikken koskaan ennen ollut ottanut asiaa virallisesti keskusteltavaksi Portugalin ulkoasiainministeriössä, olin kuitenkin vuosien kuluessa varavaisessa muodossa sitä kosketellut Portugalin eri nopeasti vaihtuvien ulkoasiainministerien kanssa (tasavallan perustamisesta saakka lienee Portugalilla ollut n. 600 ministeriä), mutta aina saanut saman, vaikkakin epävirallisen vastauksen: Portugal ei ole valmis neuvottelemaan Suomen kanssa niin kauan kuin kieltolakiimme on voimassa. Kaikki minun vastaväitteeni - m.m. että Portugal voi viedä Suomeen muitakin tavaroita kuin alkoholipitoisia juomia eikä ole ajateltavissakaan, että Suomen kieltolaki kumottaisiin vain sen takia, että Portugal kieltäytyy ryhtymästä kauppasopimusneuvotteluihin meidän kanssamme - olivat turhat. Ainoa portugalilainen virkamies, jonka olen kuullut myöntävän Portugalin saattavan kieltolaistamme huolimatta solmia kauppasopimuksen Suomen kanssa, oli Tasavallan entinen presidentti

Herra V. Voionmaa,

Suomen Tasavallan Ulkoasiainministeri

y.m. y.m. y.m.
Helsinki,

Dom Bernardo Machado, mutta pari päivää keskustelumme jälkeen tapahtui kenraali Gomes de Costan vallankaappaus, ja presidentti Machado oli pakotettu luopumaan korkeasta virastaan. Toiselta puolen ei Ulkoasiainministeriön kaupallisen osaston päällikkö, aina huonolla tuulella oleva, koleerinen Senhor Oliveira Soares ole jättänyt yhtäkään tilaisuutta käyttämättä huomauttaakseen minulle - ja mitä jyrkimmässä ja vieläpä sängen epäystävällisessä muodossa - ettei Portugal millään ehdolla tulisi neuvottelemaan Suomen kanssa ennenkuin kieltolaki olisi kumottu. Käydessäni hänen luonaan viime toukokuussa, jossa tilaisuudessa puolestani en sanallaakaan kosketellut kauppasopimusneuvotteluitamme, kysyi hra Oliveira Soares yht'äkkiä: "onko kieltolakinne vielä yhä voimassa?" ja minun vastaukseni jälkeen haudahti hän: "C'est lamentable, c'est très lamentable."

Portugalin Ulkoasiainministeriön asetuttua niin jyrkälle, pyrkimyksiäni vastustavalle kannalle, päätin koettaa valmistaa Portugalin liikemailmassa meille suopeampaa maaperää. Niistä pyrkimyksistäni olen raportissani N:o 38/26 tehnyt tarkemmin selkoa. Tuloksena oli m.m. että Portugalin kauppasopimuskomitean puheenjohtaja, Oporton kauppakamarin presidentti hra Ricardo Spratley, vaikkakin itse viiniviljelijöiden huomattavin edustaja, sanoi minulle olevansa sitä mieltä, että Suomen kanssa olisi ryhdyttävä kauppasopimusneuvotteluihin. Tavatessani hänet viime elokuulla kysyi hän minulta uudestaan, milloin minulla olisi aikomus Portugalin hallitukselle virallisesti ehdottaa kauppasopimusneuvotteluihin ryhtymistä, ja lupasi hän puolestaan tukea yrityksiäni.

Tämän johdosta ja sittenkun minun ymmärtääkseni oli käynyt selville, että Portugalin viime kesäkuussa valtaan astuneen sotilashallituksen asema näytti jokseenkin varmalta, tiedustelin Herra Ulkoasiainministeri

Setälle osoittamassani kirjeessä N:o 82/26 viime lokakuun 19 p:ltä oikeutettaisiinkö minut sopivassa tilaisuudessa Portugalin hallitukselle ehdottamaan kauppasopimusneuvotteluihin ryhtymistä, johonka kirjeeseeni Herra Ulkoasiainministerin sähkösanomassa n:o M 21 sain myöntävän vastauksen. Tämän johdosta matkustin viime marraskuun 18 p:nä Lissaboniin, jossa hra ulkoasiainministeri tri. Bettencourt Rodriguez s.k. 23 oli minut vastaan. Huomautin ministerille Suomen Hallituksen olevan halukkaan solmimaan kauppasopimuksen Portugalin kanssa ja että olin saanut hallitukseltani ohjeita virallisesti ehdottaa neuvotteluihin ryhtymistä. Toiselta puolen, painostin, en tahtonut virallisesti esittää mitään, jos olisi odotettavissa kieltävä vastaus. Koska tiesin Portugalin aikaisempien ulkoasiainministerien asettuneen sille kannalle, etteivät kieltoakimme johdosta mitkään neuvottelut voineet tulla kysymykseenkään, pyysin tri Bettencourt Rodriguez'ia itse tutkimaan asiaa sekä yksityisesti ilmoittamaan minulle sen, mitä hän siitä arveli. Ministeri suostui tähän pyytäen minua jättämään hänelle lyhyen asiaa koskevan memorandumun, jonka toimitinkin hänelle parin päivän kuluttua.

Vasta joulukuun 7 p:nä ilmoitti ministeri minulle voivansa vastata tiedusteluuni ja samana päivänä oli meillä asiasta pitkä keskustelu, jonka tuloksena oli se, että Ministeri virallisesti lausui Portugalin olevan valmiin neuvottelemaan meidän kanssamme. Koska tämä keskustelu oli tavallaan niin kuvaava Portugalin ulkoasiainministeriön näkökohdille sekä sille perusteellisuudelle, jolla kauppapoliittisia asioita ministeriössä käsitellään, esitän sen alempana kokonaisuudessaan, mikäli vielä muistan sen yksityiskohdittaan.

Ulkoasiainministeri alkoi keskustelun huomauttamalla, että hän oli perinpohjin tutkinut ja tuu-

minut tätä asiaa. Hän oli mielenkiinnolla lukenut minun hänelle jättämäni memorandumien sekä keskustellut kysymyksestä Kaupallisen Osaston päällikön kanssa. Portugalin tärkein ja suurin vientiryhmä on viini, mutta viimeistään Portugal ei voinut viedä Suomeen mitään - olkoon, että Suomi "laillista kulutusta" varten toimaahan pieniä, "naurettavan pieniä" määriä viinejäkin. Kielto lakimme oli sivullisen näkökannalta katsoen "déplorable" ja lääkäriä (hra Bettencourt Rodriguez on Portugalin tunnetuimpia ja etevimpiä lääkäreitä) saattoi hän vakuuttaa, etteivät Portugalin viinit missään ~~tapauksessa~~ suhteessa olleet terveydelle vaarallisia. Norjassa oli kielto laki jo kumottu, ja hra Bettencourt Rodriguez'in mielestä oli ainoastaan ajankysymys milloin Suomikin tulisi seuramaan Norjan esimerkkiä. Ja lopuksi ulkoasiainministeri lausui: "Portugal tuntee mitä suurimpia sympatioja Suomea kohtaan, mutta siitä huolimatta ei sen hallitus voi ryhtyä kauppasopimusneuvotteluihin Suomen kanssa. Se on jo sisä - poliittinenkin mahdottomuus, Portugalin yleinen mielipide kun ei koskaan saattaisi hyväksyä neuvotteluja kielto lakimaan kanssa!" Vastasin, etten nyt tahtonut ruveta keskustelemaan kielto lakimme siveellisestä taikka käytännöllisestä arvosta, se kun ymmärtäkseni ei koskenut nyt kysymyksessä olevaa asiaa. Mutta rohkenin kunnioittaen huomauttaa, että Portugal jo oli solminut kauppasopimuksen kielto lakimaan, nim. Pohjois-Amerikan Yhdysvaltojen kanssa. Ulkoasiainministeri vastasi tähän, "ettei hän ollut niin selvillä siitä asiasta" (!), jota hän tahtoi tiedustella Kaupallisen Osaston päälliköltä. Joka tapauksessa oli sopimus Amerikan kanssa solmittu jo aikoja sitten, mutta uuden sopimuksen solmiminen uuden kielto lakimaan kanssa oli käytännöllinen mahdottomuus. Kysyin: "merkitsevätkö siis Teidän Ylhäisyytenne, ettei Portugal voi neuvotellakaan meidän kanssamme?" Ministeri nyökkäytti päätään. Kysyin: "Onko tämä siis Portugalin hallituksen vi-

rallinen ja lopullinen kanta tässä asiassa?" Ministeri vastasi seuraavaa sanasta sanaan "On.Valitan, mutta me emme voi ryhtyä neuvotteluihin Suomen kanssa." - "Hetimitä Suomen kumottua kielto lakinsa olemme tietenkin valmiit neuvottelemaan", ja ministeri vakuutti uudestaan Portugalin sympatiain Suomea kohtaan olevan mitä lämpimimpiä. Huomautin, etten tietenkään rohjennut lausua mitään mielipidettä Portugalin hallituksen kannasta, vaikka puolestani valitin, ettei siis neuvotteluista voinut tulla mitään. Sitä paitsi oli minun käsittääkseni kysymyksenalaista, oliko tämä Portugalin hallituksen päätös "un acte tres amical", katsoen siinä, että Portugalin hallitus siis kieltäytyi edes tutkimasta ehdotusta, jonka toinen Portugalin kanssa mitä ystävällisimpiä suhteita ylläpitävä hallitus mandollisesti saattaisi sille esittää. Tantisin vielä tehdä ainoastaan yhden kysymyksen: "Ollisiko Portugalin hallituksella mitään sitä vastaan, että Suomen hallitus saattaisi tämän vastauksen julkisuuteen?" Ministeri vastasi ettei hän oikein käsittänyt kysymystäni. Minä sanoin tarkoitaneeni sitä, että hallituksemme saattaisi Portugalin kieltävän vastauksen Suomen yleisen mielipiteen tietoon. Oli nim. otaksuttavissa - vaikken tietenkään saattanut virallisesti lausua mitään mielipidettä - että lähitulevaisuudessa Portugalilaisiin kauppatavaroihin sovellettaisiin paljon korkeampia tullimaksuja, Portugal kun ei tahtonut edes neuvotella meidän kanssamme. Jos Suomessa todellakin päätettäisiin ryhtyä Portugalin tavarain maksamien tullimaksujen korottamiseen, niin ymmärtääkseni hallitukseni tahtoisii voida motiveerata yleisölle semmoisen toimenpiteensä. Siitä kysymyksenii. Ulkoasiainministeri vastasi, ettei Portugalin hallituksella ollut mitään sitä vastaan, että sen päätös saatettaisiin julkisuuteen. Lisäsin otaksuvani, ettei Portugalin hallituksella ollut mitään sitäkään vastaan, että me ilmoittaisimme tilaisuuden sattuessa sopivalla tavalla Portugalin hallituksen

kieltävästä kannasta Kansainliitollekin. Ministeri oli nyt jonkun verran hermostunut sekä vastasi ettei ymmärtänyt mitkä Kansainliitolla oli tekemistä tämän asian kanssa. Selitin: "Teidän Ylhäisyytenne varmastikaan ei ole ollut huomaamatta Kansainliiton mitkä suurimmassa määrin harrastavan Euroopan taloudellista jälleenrakentamista. Ensi vuonna kokoontuu Liiton taloudellinen konferenssi käsittelemään tätä asiaa sekä pohtimaan keinoja Euroopan taloudellisten olojen parantamiseksi. Suomikin tulee olemaan tässä konferenssissä edustettuna. Nyt voi minun käsittääkseni kysyä, kuinka on Euroopan taloudellinen jälleenrakentaminen yleensä ollenkaan mahdollista, jos on hallituksia, jotka vieläpä kieltäytyvät kuuntelemasta mitkä toinen hallitus tantoo niille esittää." - Tämä oli ratkaiseva argumentti. Ulkoasiainministeri muutti silmänräpäyksessä kantansa ja huudanti: "mutta sitä minä en koskaan ole tahtonut sanoa. Sehän on päivän selvää, että me aina olemme valmiit keskustelemaan, siis neuvottelemaan Teidän kanssanne. Valitan suuresti, jos sanani ovat saattaneet antaa Teille toisen käsityksen. Jos me kieltäytyisimme kuuntelemasta Teidän ehdotuksianne, niin se olisi todellakin - kuten Te jo olette huomauttaneet - "un acte très peu amical." Toivon pian saavani Teidän ehdotuksenne sopimukseksi. Minä vastaan siihen, me keskustelemme, me neuvottelemme ja ehkä me vihdoin pääsemme tyydyttävään tulokseen" j. m. e. Minä puolestani valitin, että olin niin perinpohjin ymmärtänyt väärin, mitkä Hänen Ylhäisyytensä oli minulle sanonut, lausuen suurella mielihyvällä panevani merkille Portugalin hallituksen siis olevan valmiin neuvottelemaan kanssamme sekä sanoin mahdollisimman pian tulevani ministerille esittämään hallitukseni ehdotuksen kauppasopimukseksi. Keskustelun tuloksesta ilmoitin kunnioittaen ulkoasiainministeriölle sähkösanomallani n:o 83/26

Tri Bettencourt Rodriguez oli tietten

kin oikeassa väittessään Portugalin yleisen mielipiteen vastustavan kauppasopimuksen solmiamista kieltolakimaan kanssa. Sen takia rohkeninkin kehoittaa Ulkoasiainministeriötä olemaan antamatta sanomalehdistölle mitään tietoja keskustelumme tuloksista. On tietenkin parasta koettaa ensiksi saada neuvottelut käyntiin, ennenkuin niistä mitään ilmoitetaan julkisuuteen. Suurin kompastuskivi tulee tässä ~~tulee~~ tietenkin olemaan Kaupallisen Osaston päällikkö hra. Oliveira Soares, hän kun virallisen asemansa johdosta saattaa saboteerata ja kaikin tavoin viivyttää neuvotteluja. Ennen niihin virallisesti ryntymistä on minun siis hankittava Portugalin kauppasopimuskomitean muiden jäsenten tukea - vaikea, mutta kaikesta päättäen ei enään mahdoton tehtävä.

Toivon aikanani saavani vastaanottaa asianomaiset ohjeet kauppasopimusneuvotteluihin virallista ryhtymistä varten.

Lisäten lähettäneeni tri. Bettencourt Rodriguez'ille kirjallisen selonteon keskustelustamme, jota selontekoa ministeri kyllä ei ole vielä vahvistanut, pyydän Teitä, Herra Ministeri, vastaanottamaan erinomaisen kunnioitukseni vakuutuksen.

Suomen Chargé d'Affaires,

Ministeri *Ylipenberg*.